

Fjölbreyttir kennsluhættir í dönsku

HUGMYNDIR FYRIR ÞIG

Erna Jessen

MENNTAMÁLASTOFNUN

Fjölbreyttir kennsluhættir í dönsku Hugmyndir fyrir þig

ISBN 978-9979-0-2718-8

© 2021 Erna Jessen

© 2021 Ljósmyndir: Shutterstock, Wikimedia

Ritstjóri: Harpa Pálmadóttir

Málfarslestur: Ingólfur Steinsson

Faglegur yfirlestur: Ásdís Lovísa Grétarsdóttir
sem einnig vann málfræðikaflann með höfundi
sem og kom með hugmyndir að verkefnum.

Guðbjörg Rut Þórisdóttir.

Menntamálastofnun

Kópavogur

Allur réttur áskilinn

Hönnun og umbrot: Menntamálastofnun

Fjölbreyttir kennsluhættir í dönsku

EFNISYFIRLIT

Til kennara	1
Kennsluhættir í dönsku	1
Lifandi námsumhverfi	2
Fjölbreyttir kennsluhættir	2
Einstaklingsmiðað tungumálanám	2
Hugmyndir fyrir nemendur	
með námsörðugleika	3
Hugmyndir fyrir nemendur	
sem hafa gott vald á dönsku	4
Skipting í hópa	6
Ítarefni	6

Færniþáttur: Lesskilningur	7
Lestraraðferðir	7
Samhengi texta	8
Að skilja innihald texta	8
Áður en lesið er – Fyrir du læser	8
Á meðan lesið er – Mens du læser	9
Eftir lestur – Efter læsningen	11
Upplestur á dönsku	13
Ítarefni	13

Orðaforði	14
Hvernig lærum við orð?	14
Verkfæri til að útbúa orðaforðaverkefni	18
Ítarefni	18

Færniþáttur: Hlustun	19
Skipulag hlustunaræfinga	20
Dæmi um undirbúning	
fyrir hlustunaræfingu	21
Dæmi um hlustunarverkefni	22
Fleiri leiðir til að þjálfra hlustun	24
Hlustunarefni á neti	25

Færniþáttur: Talað mál – Samskipti	26
Um samtalsæfingar	26
Byrjendur – samtalsæfingar	27
Að hvetja til tjáningar	28
Að halda samtali/umræðu gangandi	29
Endurgjöf	29
Ýmsar leiðir til að þjálfa talað mál	30
Hlutverkaleikir	32
Hvad er ordet?	32
Hvem er du?	32
Dårlige vaner	33
Þrautalausnir	35
Ákvarðanatataka og rökræður	36
Samvinnunám	37
Spurningar og svör	37
Tungumálaspil	37
Samtal út frá myndbandi	38

Færniþáttur: Talað mál: Frásögn	39
Dæmi um verkefni	39
Endurgjöf fyrir frásögn	41
Framburður	42
Framburður algengra orða	42
Sérhljóðar	42
Styttingar	43

Færniþáttur: Ritun	44
Ritun hjá byrjendum	44
Skref í ritun	45
Leiðbeiningar kennara	45
Endurgjöf	46
Hugmyndir að ritunarverkefnum	47
Ítarefni	54

Málfræði	55
Fjölbreyttir kennsluhættir	56
Hagnýt málfræði	59
Að rýna málfræði	59
Ítarefni	61

Myndefni	62
Hugmyndir að notkun myndefnis	
í tungumálakennslu	62
Teiknimyndasögur	66

Menningarlæsi	68
Hugmyndir til menningarmiðlunar . . .	68

Tónlist	69
Verkefni tengd tónlist	70

Kvikmyndir, þættir og annað	
lífandi myndefni	71
Undirtextar	71
Þegar valin er kvikmynd eða þáttur . . .	71
Verkefni fyrir áhorf	72
Á meðan horft er	72
Eftir áhorf	73
Stuttmyndir	74
Framhaldspættir á dönsku	77
Að nota brot úr kvikmyndum og þáttum .	77
Kvikmyndagerð/Stuttmyndagerð	78

Námsmat	80
Mat á hæfni	80
Matskvarðar	80
Leiðsagnarmat	81
Endurgjöf	81
Sjálfsmat	82
Jafningjamat	83
Verkmöppur	84
Ítarefni	84

Til kennara

„Megintilgangur tungumálanáms er að nemendur öðlist alhliða hæfni til að nota tungumálið sem lifandi verkfæri í fjölbreyttum tilgangi og við ólíkar aðstæður.“ (Aðalnámskrá grunnskóla, bls. 124.) Til að stuðla að því er mikilvægt að vera með fjölbreytta kennsluhætti sem eru hvetjandi og styðja við nemendur þannig að þeir eiga auðveldara með að ná þeim hæfniviðmiðum sem stefnt er að. Markmið þessara kennsluleiðbeininga er að varpa ljósi á meginþætti tungumálanáms og benda á leiðir til að vinna með fjölbreytta kennsluhætti.

Í kennsluleiðbeiningunum er fjallað um færniþættina í þeirri röð sem þeir koma fram í aðalnámskrá grunnskóla og settar fram tillögur að fjölbreyttum kennsluaðferðum og verkefnum. Auk þess er fjallað um hvernig má tileinka sér orðaforða, málfræði, framburð, hvernig vinna má með kvikmyndir og þáttaraðir, sem og myndefni og tónlist. Að lokum er stutt umfjöllun um námsmat.

Gengið er út frá því að nemendur venjist á að vinna í hópum, þörum eða einstaklingslega allt eftir eðli verkefna. Fjölbreyttar hugmyndir að verkefnum fylgja hverjum kafla og þannig er hægt að taka mið af þörfum hvers og eins. Settar eru fram hugmyndir að því hvernig koma megir til móts við nemendur með námsörðugleika sem og hugmyndir að fjölbreyttum verkefnum fyrir nemendur sem hafa gott vald á dönsku og hafa jafnvel búið í Danmörku.

Kennsluhættir í dönsku (erlendum tungumálum)

< Tungumálanám þarf að vera heildstætt og endurspegla raunverulega málnotkun >

Að mörgu þarf að huga í tungumálakennslu líkt og fram kemur í aðalnámskrá grunnskóla. Þjálfar þarf nemendur í hlustun, lesskilningi, samskiptum og frásögn, ritun, menningarläsi og námshæfni. Aðalnámskrá grunnskóla lýsir vel um hvað dagleg málnotkun snýst:

„Í daglegri málnotkun eru færniþættirnir samofnir og tengjast athöfnum og þannig á það einnig að vera í kennslustofnunni. Sem dæmi má nefna að við hlustum eða lesum og vinnum úr því, annaðhvort í samræðum eða með því að skrifa um efnið eða myndgera það. Við skrifum og segjum frá því sem við höfum skrifað. Við tölum saman og endursegjum, annaðhvort í nýjum samræðum eða rituðum texta.“ (Aðalnámskrá grunnskóla 2013, bls. 132).

Námið og kennslan á að endurspegla eðlilega notkun tungumálsins og gæta þarf þess að kennslan einkennist ekki um of af einhliða færniþjálfun, heldur miði að því að gefa nemendum tækifæri til að nota málið sem tæki til tjáskipta. Bæði til að geta skipst á upplýsingum og hugmyndum en einnig til að tjá tilfinningar og skoðanir.

Tungumálanám er einstaklingsbundið, skapandi ferli þar sem framfarir nemandans eru háðar virkni hans og þátttöku í eigin námi sem og tækifærum hans til að nota málið og leiðsögn kennara. Tungumálið er ekki viðfangsefni í sjálfu sér heldur lifandi og sveigjanlegt verkfæri sem nota má á ýmsa vegu.

Lifandi námsumhverfi

Mikilvægt er að skapa ákveðin skilyrði í námsumhverfinu til að auðvelda nemendum að læra tungumálið og skiptir miklu máli að námsumhverfið ...

- sé bæði öruggt og hvetjandi.
- einkennist af jákvæðu andrúmslofti en um leið öguðum samskiptum.
- bjóði upp á reglufestu, endurtekningu og stuðning.
- einkennist af hvatningu og hrósi sem hjálpar til við að skapa öryggi.

Kennslustofan á að bera vott um að verið sé að vinna með tungumálið og menningu þess. Mikilvægt er að kennslustofan sé lifandi vettvangur þar sem myndir og veggspjöld, sem tengjast viðfangsefnum, prýða veggina ásamt verkefnum nemenda.

Nauðsynlegt er að hafa orðaforðann, sem fengist er við hverju sinni, sjáanlegan og áberandi í skólastofunni. Skrifa t.d. orð dagsins á töfluna eða á spjöld sem hengd eru upp.

Fjölbreyttir kennsluhættir

Í dönskunáminu líkt og í öðru námi er mikilvægt að nemendur finni fyrir öryggi í kennslustundum og að þeir þori að tjá sig og taka virkan þátt í því sem fram fer. Nemendur læra nýtt tungumál með því að prófa sig áfram og því þarf að skapa þeim tækifæri til að beita málinu á fjölbreyttan hátt og við mismunandi aðstæður. Nemendur þurfa að fá að hlusta á málið, tala það, lesa og skrifa auk þess að kynnast menningu landsins í gegnum tungumálið.

Mikilvægt er að beita fjölbreyttum kennsluaðferðum og vinnubrögðum til að vekja og viðhalda áhuga til náms. Í því felast tækifæri og kjöraðstæður fyrir opna og einstaklingsmiðaða kennsluhætti sem gera það kleift að mæta hverjum nemanda þar sem hann er staddur í leit sinni að þekkingu, allt eftir áhuga, reynslu og þroska.

Með fjölbreyttum kennsluaðferðum og vinnubrögðum er líka lögð áhersla á að hvetja nemendur til að taka ábyrgð á eigin námi, leyfa þeim að taka þátt í að móta námið og gefa þeim tækifæri til að gera tilraunir út frá eigin reynslu. Æskilegt er að verkefnin séu opin og fjölbreytt og að vinnuaðferðirnar bjóði upp á einstaklingsvinnu, paravinnu, hópavinnu og vinnu þar sem allur bekkurinn er þátttakandi. Þá þarf að hafa í huga að það þurfa ekki allir nemendur að vinna sömu verkefni á sama tíma.

Einstaklingsmiðað tungumálanám (differentiering)

Nemendur eru ólíkir og hafa mismunandi forsendur, möguleika, þarfir og hvata til náms. Hafa ber í huga að allir nemendur hafa eitthvað fram að færa sem getur nýst þeim sjálfum og öðrum nemendum í náminu.

Þegar kennsla í getublönduðum bekk er skipulögð er mikilvægt að taka fullt tillit til hvers og eins og reyna að finna leiðir sem gefa nemendum tækifæri til að nýta styrkleika sína til náms. Verkefni þurfa að vera í takt við getustig nemandans og vera hæfilega krefjandi þannig að námið beri árangur. Til að allir nemendur fái sömu tækifæri til að tileinka sér dönsku á sínum forsendum er mikilvægt að einstaklingsmiðaða kennsluna. Það er sérstaklega mikilvægt að nemendur sem eiga í erfiðleikum með að tileinka sér tungumálið og nemendur sem hafa mikla færni í tungumálinu fái verkefni sem eru bæði hvetjandi og krefjandi.

Mikilvægt er að kennari tali sem mesta dönsku í kennslustundum, noti til jafns einfaldan og flókinn orðaforða, stuttar setningar og langar. Hann getur aðlagð t.d. munnlega þjálfun að mismunandi færni nemenda þannig að spurningar og verkefni verði hvatning.

Hugmyndir fyrir nemendur með námsörðugleika

Mikilvægt er að hafa í huga að nemendur með námsörðugleika þurfa að finna að þeim fer fram í náminu. Ef nemendur eiga í erfiðleikum með tungumálanám er gott að hafa eftirfarandi í huga:

- Nota fjölbreytta kennsluhætti sem höfða til allra skynfæra – hlusta, horfa, segja og skrifa.
- Muna að nám er ferli og mikilvægt að nemandinn fái stundum að velja efni sem hann hefur áhuga á.
- Nota efni sem nemandinn hefur bakgrunnsþekkingu á.
- Vinna með sama efni á mismunandi hátt.
- Hjálpa nemandanum að setja sér afmörkuð og raunsæ markmið og finna leiðir sem henta honum í náminu.
- Hjálpa nemandanum að takmarka sig eða að taka áskorun.
- Nám er ferli og því er mikilvægt að nemandinn fái að spreyta sig sjálfur og vinna með öðrum (passa að aðrir leysi ekki verkefni fyrir hann).
- Sjá til þess að nemandinn skilji örugglega fyrirmæli, með því að endurtaka þau, eða gefa nemandanum fyrirmælin persónulega.
- Aðlaga spurningar í verkefnum þar sem nemenda er ætlað að tjá sig og segja skoðun sína.
- Takmarka það sem á að skrifa en ekki sleppa nemanda alveg við að skrifa.
- Leyfa nemendum sem eiga að skila skriflegu verkefni að skila því munnlega.
- Einfalda æfingar fyrir þá sem eiga í erfiðleikum.
- Velja úr verkefnum í verkefnabók. Það þurfa ekki allir að vinna öll verkefni!
- Setja á vegg skólastofunnar spjöld með hugarkortum og/eða ýmiss konar yfirlit í litum og/eða í myndrænu formi, sem hægt er að vísa til við kennslu.
- Leyfa nemendum að skila verkefnum í öðru formi en sem texta t.d. sem hljóðupptöku.
- Nota tölvutæknina til aðstoðar.
- Benda nemendum á hljóðbækur – mest af því dönskuefni sem gefið er út hjá Menntamálastofnun er til á hljóðbókum.
- Nota myndrænar vísbendingar þar sem hægt er.
- Ef um er að ræða mikla aðlögun á námsefni, markmiðum og leiðum er mikilvægt að samráð sé haft við sérfræðinga innan skólans og foreldra.
- Mikilvægt er að öll endurgjöf sé skiljanleg (merkingabær) og uppbyggjandi fyrir nemandann og byggji á einstaklingsframförum.
- Ekki gefa einkunn fyrir ritun eða leiðrétta allar stafsetningarvillur ef nemandinn á í miklum erfiðleikum með réttiritun.
- Kenna nemandanum einfaldar leiðir til að festa orð í minni:
 - Flokka orð eftir merkingu, útliti, áherslum o.fl.
 - Myndrænt skipulag, s.s. hugarkort, myndir og orðablóm.
 Sjá nánar í kaflanum um [orðaforða](#) á bls. 14.

Hugmyndir fyrir nemendur sem hafa gott vald á dönsku

Nemendur sem hafa gott vald á dönsku miðað við aðra í bekknum eru ekki endilega mjög góðir í öllum þáttum tungumálsins. Til að viðhalda áhuga þeirra og þátttöku í kennslustundum er mikilvægt að leyfa þeim að vera sjálfstæðir og skapandi í náminu **en það er einnig mjög mikilvægt að leiðbeina þeim þannig að þeir staðni ekki eða fari jafnvel aftur**. Mikilvægt er að nemendur vinni með verkefni sem bætir kunnáttu þeirra og leyfa þeim að vinna með efni sem þeir hafa áhuga á.

Eftirfarandi verkefni eru vel til þess fallin að efla nemendur. Verkefnunum er ekki raðað eftir kunnáttu né aldri nemenda.

- **Kynna sér ákveðna þætti í dönsku þjóðlífi** t.d. af dönskum fréttaveitum og gera skriflega eða munnlega grein fyrir niðurstöðum (projektvinna).
- **Hlusta á valið efni** t.d. í hljóðvarpi eða á streymisveitu og gera grein fyrir innihaldi skriflega eða munnlega. **Leitarorð:** De bedste danske podcast for unge | podcasts for unge
- **Kynna sér áhugavert efni** t.d. fréttir, heimildarþætti, spjallþætti, leikið efni, uppistand, tónlist eða skýringarmyndbönd á dr.dk/ultra eða [Youtube](https://www.youtube.com/) og gera grein fyrir innihaldinu munnlega eða skriflega.
- **Bera saman ákveðna þætti** í íslenskri og danskri málfræði. Sjá t.d. [sproget](http://sproget.net).
- **Nota tölvutækni** bæði til upplýsingaöflunar og skapandi vinnu.
- **Gera þátt/leikþátt** út frá völdu efni s.s. [bók](#) sem nemandinn las, námsefni sem bekkurinn er að vinna með eða upp úr efni á netinu. Dæmi um forrit: [moviemaker](#). Hér má sjá upplýsingar um:
 - [Að gera heimildarmynd](#)
 - [Að gera talglærur](#)
 - [Að gera hljóðvarp \(podcast\)](#)
- **Vinna með mismunandi textagerðir.** Skoða auglýsingar, teiknimyndir, fréttir, blogg, ljóð, lagatexta, smásögur, stutta kafla eða jafnvel setningar úr dönskum bókmenntum eða fræðum. Gera grein fyrir myndrænt, skriflega eða munnlega. Dæmi um forrit sem hægt er að nota:
 - Hljóðvarp: [Anchor](#)
 - Rafræn korktafla: [Linoit](#) og [Padlet](#)
 - Taka upp frásögn: [Chatterpix](#)
- Nemandi getur **lesið texta eða textabrot sem hann svo túlkar** út frá tilfinningum, sögu, samfélagi, siðfræði ...
 - Hver er að skrifa, fyrir hvern og hvers vegna?
 - Er þetta texti sem hentar unglingum?
 - Skiptir máli hvort textinn er sannur?
 - Á þessi texti við í dag?
 - Ber textinn vitni um fordóma?
 - Hvernig er hægt að sjá hvort frétt sé sönn eða fölsk?
 - Hverju á maður að deila á samfélagsmiðlum og hverju ekki?
- Nemandi **skapar nýjan texta** og með áherslu á mismunandi textagerðir:
 - Breyta tölvupósti í ljóð.
 - Breyta smásögu í tölvupóst eða frétt.

- Búa til auglýsingar fyrir pítsu þar sem markhópurinn er fólk á dvalarheimili aldraðra.
- Finna frétt á dr.dk. Skrifa hana aftur þannig að hún henti samnemendum.
- Hlusta á danskt lag og skrifa sögu í kringum textann (hvað gerðist fyrir, hvað mun gerast á eftir?).
- Skrifa 10 ráð til kennara um hvernig best sé að kenna unglingum.
- Skrifa „fake news“ um skólann. **Leitarorð:** falske nyheder
- Finna teiknimyndasögu á íslensku og breyta henni yfir á dönsku.
- Finna teiknimyndasögu sem „þér finnst fyndin“ og útskýra á dönsku hvers vegna.
- Nemandi skrifar **ritdóm um smásögu/skáldsögu**. Hann:
 - veltir textanum fyrir sér og leggur mat á hann.
 - leggur mat á hver geti verið markhópurinn.
 - notar upplýsingar úr textanum til að vega og meta t.d. félagsleg málefni eða málefni umheimsins.
 - metur hvort textinn er raunsær.
 - kannar og reynir að komast að því hvort í textanum leynist hlutdrægni varðandi kyn, kynþætti, menningu, trúarbrögð eða aldur.
 - leggur mat á áhrifamátt textans.

Hægt er að finna hugmyndir að verkefnum og dönskum textum á netinu eða í námsbókum fyrir danska nemendur t.d. hjá Dansklærerforeningen. Dæmi um bók: Textlaboratoriet

- **Sambætting námsgreina.**
 - Nemandi finnur efni á dönsku á netinu sem hann hefur áhuga á að kynna sér nánar eða er að vinna með í öðrum námsgreinum.
- **Vefleiðangur** sem kennari útbýr.
 - Dæmi um leiðbeiningar fyrir vefleiðangur
 - Á dönsku: [Hvad er en webquest?](http://Hvad%20er%20en%20webquest%3F)
 - Á ensku: [What is a WebQuest?](http://What%20is%20a%20WebQuest%3F)
 - Dæmi um tilbúinn vefleiðangur: [Affald – Webquest](http://Affald%20-%20Webquest)

Sumir nemendur **hafa áhuga á tungumálum á fræðilegan hátt**. Þeir geta t.d. dýpkað skilning sinn á málfræði, orðaforða, hlutverki (funktion), uppbyggingu, framburði eða sögu tungumála. Það fer að sjálfsgöðu eftir áhuga, þroska og getu nemandans hversu djúpt er farið í slík fræði.

- Nemendur geta t.d. **aflað sér upplýsinga** með því að slá inn dönskum leitarorðum á netinu og skilað efninu skriflega eða munnlega til kennarans.
 - Hvaða tungumál töluðu Danir árið 1000?
 - Hvaða orð í dönsku þekkir þú úr íslensku, ensku, þýsku?
 - Hvernig veit maður að einhver er að skipa manni að taka til í herberginu sínu?
 - Hver er munurinn á ræðu og samtali?
 - Hvernig sýnir maður að maður er kurteis?
 - Hvaða orð finnst þér vera fyndin á dönsku?
 - Skoðaðu hvort „ikke“ sé alltaf á sama stað í dönsku og íslensku.
 - Hver er málfræðireglan um endingu lýsingarorða í dönsku?
 - Hvers vegna heldur þú að / (þið) sé skrifað með stórum staf í dönsku?

- Hvernig heyrir maður muninn á orðunum *mor* eða *mord*?
- Hvers vegna eiga margir Íslendingar erfitt með að tala dönsku?

Skipting í hópa

Mikilvægt er að nemendur fái tækifæri til að vinna í fjölbreyttum hópum. Stundum má raða í hópa á tilviljunarkenndan hátt og stundum eftir getu.

Þegar skipt er á tilviljunarkenndan hátt er hægt að nota ýmsar aðferðir við skiptinguna t.d. að

- nemendur raða sér upp eftir afmælisdögum, nafni og systkinafjölda ...
- nemendur raða sér upp eftir áhuga eða skoðun. *Hversu hress varstu þegar þú vaknaðir í morgun, á skalanum 1–10?* Nemendur raða sér upp á ímyndaða línu sem nær frá 1 upp í 10. Kennari velur svo í hópa eða pör með því að telja frá öðrum endanum eða sitthvorum endanum. Það er gott að breyta til svo nemendur raði sér ekki upp eftir því með hverjum þeir vilja vera í hóp.
- kennari setur nöfn nemenda á miða og svo er dregið í hópa.
- kennari notar tölvuforrit til að raða nemendum á tilviljunarkenndan hátt.

Stundum getur verið gott að leyfa nemendum að vinna saman eftir getu í tungumálinu. Það getur bæði veitt stuðning og verið áskorun. Ef þessi aðferð er notuð er mikilvægt að vera með verkefni við hæfi þannig að allir hópar fái tækifæri til að gera sitt besta. Þegar unnið er með getuskipta hópa getur verið góð hugmynd að leyfa nemendum sjálfum að koma með hugmyndir að verkefnum og leiðum. Engin leið er fullkomin og kennari þarf að sjálfsögðu alltaf að meta hvort röðunin gangi upp, sérstaklega í stærri verkefnum.

Ítarefni

Dæmi um ítarefni í dönsku á vef Menntamálastofnunar, þar sem finna má fjölbreytta texta og verkefni:

[Lige i lommen](#)

[Tempo](#)

[Bordbombe](#)

[Norden i skolen](#)

Skapandi verkefni

- [Start](#)
- [Smart](#)
- [Tak, verkefnabók A](#)
- [Tak, verkefnabók B](#)
- [Smil, verkefnabók A](#)
- [Smil, verkefnabók B](#)
- [Ekko, samtalsæfingar](#)

Færniþáttur: Lesskilningur

Megintilgangurinn með lestri er að meðtaka merkingu og upplýsingar úr texta. Í náms-efninu er lögð áhersla á að nemendur venjist því að lesa margar gerðir af textum, að þeir lesi sér til gagns og ánægju og að þeir geti aflað sér þekkingar. Nemendur þurfa smám saman að tileinka sér námsaðferðir sem eru til þess fallnar að ná sem mestri færni í lesskilningi í dönsku. Við lestur eykst máltilfinning og því meira sem lesið er því meira bætist við orðaforðann. Því er mikilvægt að nemendur lesi sem mest á dönsku.

Lestraraðferðir

Nemendur þurfa að kynnast mismunandi lestraraðferðum og venjast því að lesa texta með ólíkan tilgang í huga. Í aðalnámskrá er lögð áhersla á að nemendur læri að beita mismunandi lestraraðferðum og beiti þeim eftir því hvernig texta um er að ræða og hvert markmiðið er með lestrinum.

Helstu lestraraðferðir eru leitarlestur, yfirlitslestur, nákvæmnislestur og hraðlestur. Við úrvinnslu texta getur stundum verið nauðsynlegt að beita fleiri en einni lestraraðferð.

Til að gera lestraraðferðir sýnilegar nemendum má hengja upp veggspjald í skólastofunni með einföldum útskýringum á lestraraðferðum, [sjá bls. 85](#).

Leitarlestur (e. scanning) Leitarlestri er fyrst og fremst beitt þegar lesandinn þarf að leita í texta að ákveðnum upplýsingum. Lesandinn fer hratt yfir textann í leit að sérstöku atriði eða efni. Ef það finnst þá staldrar hann við og grípur til annars lestrarlags.	Yfirlitslestur (skimun, e. skimming) Texti er lesinn hratt yfir til að fá yfirlit yfir innihald. Dæmi um slíkt er lauslegur lestur þar sem lesandinn áttar sig á aðalatriðum eins og t.d. hvar frásögnin gerist, hverjir gera hvað og hvenær.
Nákvæmnislestur Nákvæmnislestri er beitt til að skilja texta nákvæmlega. Stundum þarf að þýða textann frá orði til orðs þegar draga þarf fram ákveðnar upplýsingar.	Hraðlestur Hraðlestri er beitt við lengri texta þegar t.d. er um að ræða skáldsögur, smásögur og ljóð. Um er að ræða efni sem aðallega er til fróðleiks og skemmtunar. Einnig getur hraðlestur verið hluti af yfirlitslestri.

Samhengi texta

Eitt af því sem auðveldar tök á lestri á erlendu máli og bætir almenna lestrarfærni er að geta sér til um merkingu orða út frá samhengi. Í stað þess að nema staðar við hvert framandi orð er hægt að venja nemendur við að nota samhengi textans til að giska á merkingu orða, annað hvort út frá orðunum í kring eða víðara samhengi. Þetta virkjar nemendur og fær þá til að hugsa um textann í heild, ekki bara einstök orð.

Orðabækur eru mikilvægt hjálpartæki og hvetja þarf nemendur til að nota þær þegar nauðsyn krefur. Ef nemendur fletta upp öllum þeim orðum sem þeir skilja ekki hægir það á lestrinum og kemur jafnvel í veg fyrir að þeir þjálfist í að beita áðurnefndum lestraraðferðum. Þess vegna er gott að benda nemendum á eftirfarandi aðferðir til að átta sig á merkingu orða, áður en orðabókin er sótt:

- Lesa alla setninguna og þá verður merking orðsins e.t.v. ljós.
- Líta yfir textann fyrir framan og aftan orðið.
- Er orðið nafnorð, sagnorð eða lýsingarorð?
- Athuga hvort sama orð er annars staðar í textanum og merking orðsins verður e.t.v. ljósari.
- Ef áðurnefndar aðferðir virka ekki þá er orðinu flett upp í orðabók.

Til þess að gera nemendur meðvitaða um eigin lestraraðferðir og geta valið aðferð við hæfi þurfa þeir að þekkja þær. Því er mikilvægt að kynna mismunandi lestraraðferðir fyrir nemendum og að rifja þær upp reglulega.

Að skilja innihald texta

Þegar lesinn er texti á erlendum tungumálum er mikilvægt að benda nemendum á að innihald textans er aðalatriði og að þeir eigi að lesa sér til skilnings.

Sumum nemendum hentar vel að vinna ítarlega með texta frá byrjun. Þeir vilja skilja textann um leið og hann er lesinn. Þeim gæti þótt betra að vinna orðaforða- og lesskilningsverkefni um leið og þeir lesa. Ítreka þarf við þessa nemendur að þeir lesi textann aftur í heild til að tryggja að þeir skilji innihaldið.

Öðrum nemendum hentar að lesa textann yfir áður en unnið er með verkefnin. Einnig þarf að tryggja að þeir nemendur hafi skilið innihald textans og vinni með orð í samhengi við texta.

Þar sem nemendur beita ólíkum aðferðum við nám er mikilvægt að beita fjölbreyttum aðferðum í kennslu. Nauðsynlegt er að skapa námsumhverfi þar sem nemendur fá að vinna einir, í pörum og í hóp.

Til að auðvelda nemendum lesturinn er mikilvægt að beita mismunandi aðferðum áður en lesið er, á meðan lesið er og eftir að búið er að lesa textann.

Áður en lesið er – Fyrir du læser

Til að auðvelda nemendum lesturinn er mikilvægt að kanna þekkingu þeirra á efni áður en hafist er handa, til þess meðal annars að vekja áhuga og eftirvæntingu.

1. Kveikjur og kynning

Dæmi:

- Vekja áhuga nemandans á efni textans.
- Ræða megin þemu textans.
- Tengja efnið á skýran hátt við líf og reynslu nemenda.

- Beina athygli að mikilvægum atriðum, í tengslum við tungumálið, sem koma fyrir í textanum.
- Horfa á stutt myndbrot tengt textanum.
- Virkja bakgrunnsþekkingu:
 - *Har du prøvet at ...? Hvad synes du/l om ...? Hvornår vil du ...?*
- Skoða netmiðla á dönsku sem fjalla um svipað efni og fjallað er um í textanum.

2. Verkefni áður en texti er lesinn

Dæmi:

- Giska á innihald textans út frá t.d. myndum, lykilorðum og fyrirsögnum.
- Ræða myndir sem fylgja textanum.
- Skoða verkefni og spurningar sem fylgja textanum.
- Nemendur búa til eigin spurningar um textann.
- Skoða uppbyggingu textans. Er t.d. um að ræða frétt, uppskrift, smásögu, texta sem á að fræða nemandann eða samtali?
- Kynna nýjan orðaforða til leiks eða rifja upp gamlan t.d. með því að
 - búa til orðablóm með orðaforða úr textanum eða þemanu.
 - tengja orð og mynd.
 - tengja íslensk og dönsk orð.
 - tengja orð sem hafa svipaða merkingu.

Á meðan lesið er – Mens du læser

Markmiðið er að nemendur beiti þeim lestraraðferðum sem áhersla er lögð á hverju sinni og skilji textann í takt við þá lestraraðferð. Sum verkefnanna sem nefnd eru geta átt við fleiri en eina lestraraðferð. Mikilvægt er að einblína ekki á orð sem nemandi skilur ekki, frekar á þau orð sem hann skilur.

1. Verkefni með áherslu á leitarlestur

Dæmi:

- Renna yfir texta til að finna ákveðnar upplýsingar t.d. áhugamál, útlitslýsingu eða staði.
- Leita að ákveðnum orðum t.d. sem eru eins í dönsku og í ensku.
- Leita að orðum sem skilja má út frá íslensku.
- Leita að t.d. orðum í tengslum við ákveðna orðflokka sem vinna á með.

2. Verkefni með áherslu á yfirlitslestur

Dæmi:

- Svara spurningum um innihald texta.
- Svara krossaspurningum.
- Raða myndum úr texta eða textabroti í rétta röð (kennari getur t.d. klippt myndir úr efninu, ruglað röðinni og sýnt þær á skjávarpa).
- Bera saman innihald textans við fyrri ágiskun.
- Giska á eða búa til nýjan titil.

- Vinna með innfyllingaræfingar.
- Vinna áfram með upplýsingarnar t.d.
 - fylla út eyðublöð.
 - finna út hvaða mynd er verið að lýsa.
 - draga saman ályktanir.
 - bera saman sjónarhorn.

3. Verkefni með áherslu á nákvæmnislestur

Dæmi:

- Þýða stutta textabúta sem eru með mikilvægum upplýsingum.
- Svара spurningum úr texta nákvæmlega á íslensku.

4. Verkefni sem beina athygli að ákveðnum atriðum varðandi tungumálið

Dæmi:

- Orðaforða- og málfræðiverkefni.
- Þjálfna notkun orðabóka.
- Geta sér til um merkingu orða út frá samhengi, áður en leitað er skýringa.
- Eru einhver lykilorð sem þurfa nánari skoðun varðandi framburð?
- Skoða málfræðiatríði sem tengist textanum.

5. Verkefni sem tengjast því að skoða og ræða myndir sem tengjast texta

Til að auka skilning á texta og styrkja orðaforða er gott að ræða við nemendur um myndir sem honum fylgja.

Dæmi:

- Kennari ræðir um hvernig mynd tengist innihaldi texta og spyr nemendur spurninga um myndina. Nemendur svara á dönsku.
- Nemendur segja frá mynd með eigin orðum á dönsku.
- Hver nemandi segir eina setningu á dönsku um myndina.
- Keppni: Nemendur vinna í pörum. Þeir skrifa niður öll dönsk orð sem sjást á myndinni.
- Dæmi um mynd og spurningar tengdar henni:
 - Hvor mange personer kan du se på billedet? Jeg kan se ...
 - Hvem tror du personerne er? Jeg tror de er ...
 - Hvad laver manden? Han ...
 - Hvad laver damen?
 - Hvilket værelse kan du se bagved manden?
 - Hvordan har de to mennesker det?
 - Hvor mange stole kan du se på billedet?
 - Hvad kan du se i køkkenet?
 - Hvad tror du/l at teksten handler om?
 - Hvilken farve har ... ?

Eftir lestur – Efter læsningen

Til að nemendur átti sig betur á innihaldi texta getur verið gott að ræða um það áður en skrifleg lesskilningsverkefni eru unnin.

Hér eru nokkrar hugmyndir um hvernig vinna má munnlega með innihald texta eftir lestur:

- Kennari spyr **efnisspurninga á dönsku** – og nemendur svara á dönsku.
Til dæmis: *Hvad handler teksten om? Hvem er hovedpersonen? Hvorfor ...? Hvordan ...?*
Kennari getur spurt einstaklingsmiðaðra spurninga, þannig fá nemendur sem eru óruggir léttari spurningar en þeir sem eru öruggari.
- **Paravinna.** Nemendur útbúa spurningar fyrir hver annan úr efni texta. Þeir skiptast á að spyrja og svara.
- Kennari **ræðir texta við nemendur og spyr spurninga.**
- Nemendur **segja í stuttu máli á dönsku um hvað textinn fjallar.**
- Nemendur **segja í stuttu máli á íslensku um hvað textinn fjallar.**
- Nemendur **finna nýja fyrirsögn** við texta.
- Nemendur **spyrja spurninga úr texta yfir bekkinn.** Hver nemandi finnur til eina spurningu og svar. Nemandi getur skrifað spurninguna niður ef honum finnst það auðveldara.
Hér er fyrst og fremst verið að vinna með lesskilning, hlustun og tal (samskipti og frásögn).
Dæmi:

1

Min farmor er altid ærlig

Mange er meget bange for hvad andre folk mener om dem. Derfor tør de måske ikke altid være ærlige og siger noget andet end de mener. Min farmor siger, at hun er for gammel til den slags. Hun er altid ærlig. Hvis jeg har en dårlig hårdag, og min frisure er håbløs, så siger hun det ligeud. Hvis jeg har købt tøj, som ikke klæder mig, så kan jeg stole på, at farmor fortæller mig det. Hvis jeg gider, tager jeg hende med i butikken for at bytte. Så køber hun helt sikkert lidt ekstra til mig.

Andrea 12 år

Min farmor, [bls. 19](#) í námsefninu Tak.

Um myndina

- Hvem er personerne på billedet?
- Hvor tror du billedet er fra?
- Hvad kan du se på billedet?
- Hvad har Andrea på?
- Hvad har farmor på?
- Hvad tror du farmoren tænker?
- Hvad tror du Andrea tænker?

Um textann

- Hvad står der i teksten?
- Hvorfor tør folk ikke altid sige deres mening?
- Hvad siger farmoren, at hun er for gammel til?
- Hvorfor siger farmoren altid sin mening?
- Hvornår er Andrea ikke glad for sin frisure?
- Hvorfor spørger Andrea sin farmor hvad hun synes om hendes nye tøj?
- Hvorfor tager Andrea nogle gange farmoren med, når hun skal bytte tøj?
- Hvor gammel er Andrea?

- Eftir að nemendur hafa lesið textann er gagnlegt að vinna verkefni þar sem **unnið er með orðaforða og innihald texta** til m.a. að festa orð í minni. Gott er að láta reyna á sem flesta færniþætti og hafa verkefnin skapandi.

Dæmi:

- Skipta texta í nokkra búta t.d. eftir greinaskilum og gefa hverjum búið fyrirsögn.
 - Fara í hlutverkaleiki.
 - Búa til stutta frásögn eða leikpátt.
 - Ljúka við/botna setningar tengdar textanum.
 - Skapa umræður eða rökræður.
 - Vinna skrifleg verkefni t.d. breyta texta/textabút í annað form.
 - Tengja texta við nemendur persónulega, skriflega eða munnlega.
 - Taka viðtöl við hvert annað um innihald.
- Vinna að skapandi verkefnum** er tengjast mismunandi færniþáttum.

Dæmi:

 - Gera stuttan leikpátt upp úr texta, myndasögu eða við mynd. Taka hann t.d. upp í síma og sýna bekknum. (Frásögn/Samskipti)
 - Skrifa um eða segja frá myndinni sem fylgir textanum. (Frásögn/Ritun)
 - Búa til myndasögu. Skrifa það sem persónurnar segja hver við aðra. (Samtal/Ritun)
 - Leysa krossgátur eða aðrar þrautir sem byggðar eru á orðaforða textans. (Lesskilningur/Orðaforði)
 - Skrifa nokkrar setningar um innihald textans. (Ritun)
 - Velja ákveðna málfræðireglu úr textanum og vinna með í ýmsum æfingum (Ritun/Málnotkun)
 - Finna á netinu fleiri upplýsingar um það námsefni sem verið er að vinna með hverju sinni, t.d. um *Tivoli* (Tak), *Hekse* (Tak), *I Metroen* (Smil), *Rundt i Danmark* (Smil) og *Dyr i Danmark* (Smart). Segja frá efninu, skrifa um það eða gera veggspjald. (Lestur/Orðaforði/Frásögn/Ritun/Menningarmiðlun)
 - Tengja innihald textans eigin reynslu t.d. „Har du prøvet eller oplevet noget lignende?“ (Frásögn/Ritun)
 - Tveir nemendur leika hlutverkaleik út frá tveimur aðalpersónum í texta t.d. í spurningum og/eða skoðanaskiptum. (Lestur/Samtal)
 - Endurskrifa eða segja aðalatriði frásagnar en breyta t.d. lýsingarorðum og/eða nafnorðum. (Ritun/Málfræði/Frásögn)
 - Setja atriði textans á tímalínu myndrænt og/eða í ritun. (Ritun/Lestur)
- Ljúka/ígrunda kennslustund.**

Dæmi:

 - Ganga frá lausum endum.
 - Fara yfir hvað hefur verið skoðað og rannsakað.
 - Fara yfir með nemendum hvað þeir hafa lært.
 - Nemendur hugleiða kennslustundina með því að skrá hjá sér nokkur atriði eftir fyrir fram gefnum aðferðum t.d. skrifa í leiðarabók.
 - Nemendur skrá hjá sér 3 atriði sem þeir lærðu.

Upplestur á dönsku

Upplestur á dönsku getur hentað vel til þess að fá nemendur til að átta sig á innihaldi textans áður en unnið verður áfram með hann.

Ekki er mælt með að leiðrétta nemendur þegar þeir lesa upphátt á dönsku. Mikilvægara er að draga fram kunnáttuna en ekki að einblína á það sem er ábótavant.

Dæmi um upplestraraðferðir:

- Nemendur lesa nokkrar línur til skiptis.
- Nemendur lesa t.d. eina setningu hver.
- Nemendur sitja með heyrnartól og lesa upphátt án þess að trufla aðra.
- Hóplestur – allur bekkurinn eða litlir hópar lesa saman.
- Keðjulestur:
 1. Einn nemandi byrjar að lesa. Aðrir fylgjast með.
 2. Allt í einu stoppar kennari upplesturinn t.d. í miðri setningu og annar nemandi tekur við.
 3. Áfram koll af kolli.
- Nemendur lesa upphátt heima. Sumum nemendum hentar betur að lesa upphátt til að ná einbeitingu. Þannig virkja þeir fleiri skynfæri og æfa sig í tali, hlustun og lestri.
- Nemendur taka upp eigin lestur á snjalltæki og senda kennara.
- Paralestur
 1. Lesari 1 les 1–2 setningar.
 2. Lesari 2 hlustar og hjálpar með erfið orð.
 3. Lesarar skiptast á að lesa og leiðbeina.
- Hóplestur
 1. Nemandi 1 les nokkrar línur.
 2. Nemandi 2 endursegir stuttlega aðalatriði textans.
 3. Nemandi 3 flettir upp orðum ef þarf.
 4. Aðrir í hópnum aðstoða.
- Hlutverkalestur (samvinnunám). Nemendum er skipt í þriggja manna hópa.
 1. Nemandi 1 les upphátt.
 2. Nemandi 2 tekur saman aðalatriðin (munnlega eða skriflega).
 3. Nemandi 3 skiptir textanum í búta og gefur hverjum búið fyrir sögn.
 4. Nemendur í hópnum bera saman bækur sínar um niðurstöður.

Mikilvægt er að nemendur ræði það sem þeir lesa og reyni að giska á merkingu orða áður en þeim er flett upp.

Ítarefni

[Að vakta lesskilning – lestrarhnútar](#)

[Að hugsa upphátt við lestur](#)

[Kórlestur](#)

Orðaforði

Undirstaða allrar málnotkunar er að hafa orð á valdi sínu til að tjá hugsanir sínar og átta sig á merkingu orða. Mikill munur er á að skilja orð í samhengi í texta við lestur og í hlustun (óvirkur orðaforði) og að geta tjáð hugsanir sínar í tali og ritun (virkur orðaforði).

Mikilvægt er að nemendur læri sem fyrst daglegan orðaforða svo að þeir geti skilið og tjáð sig um það sem stendur þeim næst. Þannig fá þeir á tilfinninguna að þeir séu að læra tungumál sem þeir geta tjáð sig á.

Mælt er með að nemendur vinni með orðaforða í mismunandi samhengi bæði í samskiptum og einnig í orðaforðaæfingum. Til að nemendur muni orð þurfa þeir að sjá þau oft og mörgum sinnum í **mismunandi samhengi** og vinna með þau bæði munnlega og skriflega. Til að nemendur tileinki sér nýjan orðaforða er mikilvægt að þeir fái tækifæri til að velta orðum og merkingu þeirra fyrir sér og vinna með fjölbreyttar æfingar.

Hafa þarf í huga að orðaforði er ekki einungis stök orð sem hægt er að fletta upp í orðabók.

Orðaforði er:

Stök orð eða samsett orð (enkelte ord og sammensatte ord)	<i>en hund, en bil, et bord, en lufthavn, himmelblå</i>
Orð sem oft raðast saman (kollokationer/sammenstillede ord)	<i>lyst hår, bange for, gå amok, glad for</i>
Orðasambönd (chunks)	<i>Jeg kan lide at ... Hvad er klokken? Vil du være så sød at ... Jeg glæder mig til ...</i>
Föst orðasambönd (orðatiltæki) (idiomatiske vendinger)	<i>At have ild i røven. At have hjertet på rette sted.</i>
Setningarfræði (að geta búið til nýjar setningar og orðasambönd með því að tengja saman orð og málfræði)	<i>Jeg vil gerne kunne sige min mening på dansk.</i>

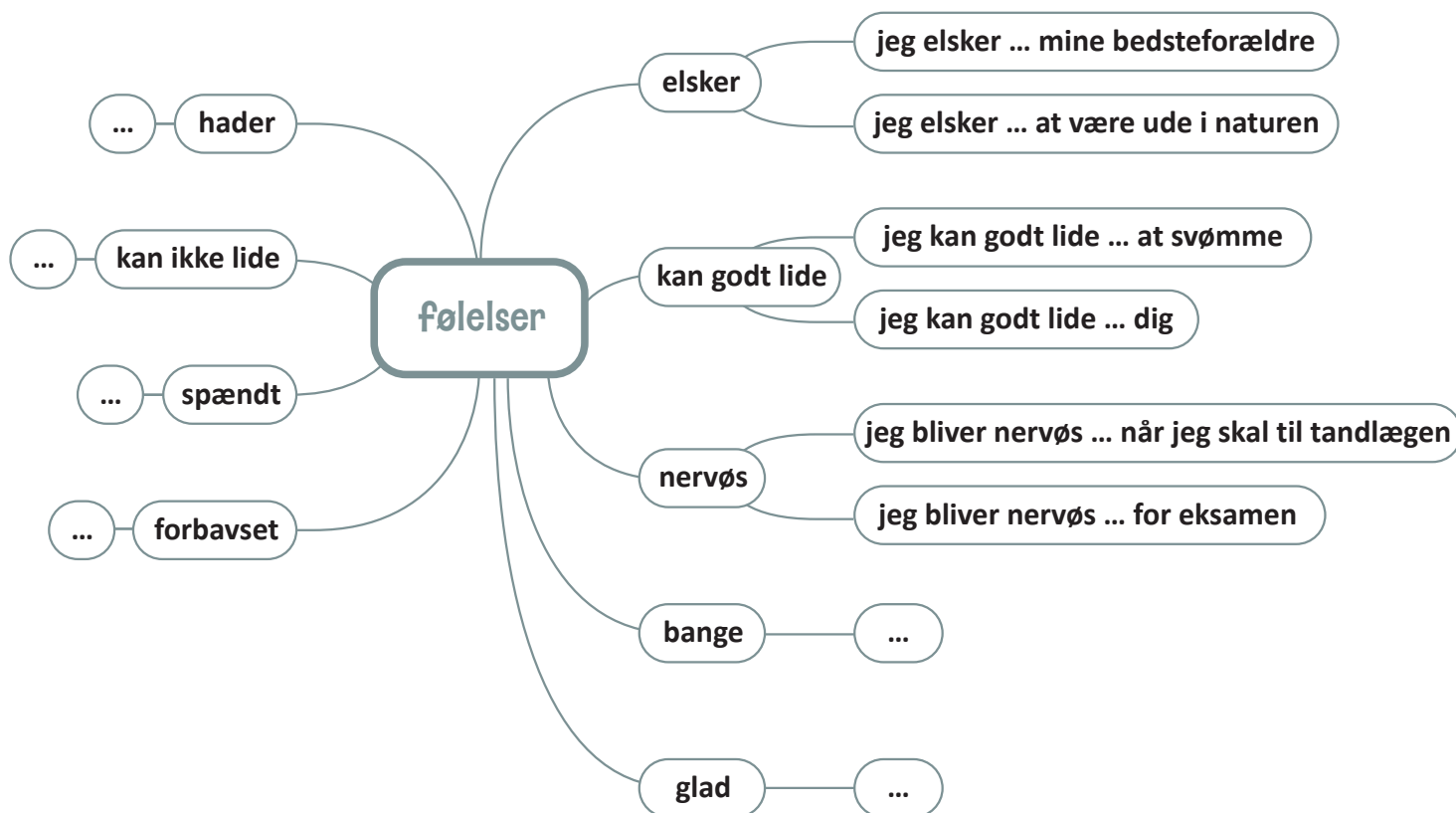
Hvernig lærum við orð?

Til að læra ný orð þarf að veita þeim athygli, velta þeim fyrir sér og vinna með þau á fjölbreyttan hátt. Til dæmis með því að endurtaka orðin með reglulegu millibili í mismunandi samhengi. Dæmi um orðaforðaverkefni:

1. tengja orð við myndir.
2. teikna myndir við orð.
3. flokka orð eftir merkingu, ritunarhætti, sérkennum o.s.frv. Orð um mat má t.d. flokka á ýmsan hátt, s.s. grænmeti, mjólkurvörur, ávextir ... Orð um tilfinningar geta t.d. verið: *hader, elsker, kan godt lide, kan ikke lide, nervøs, spændt, bange, forbavset, glad ...*
4. skoða dansk-danskar orðabækur. Þær útskýra orð með fleiri orðum og eru með dæmi um hvernig orðið er notað í samhengi.

5. Tilvalið er að skrifa orð sem á að veita meiri athygli upp í orðaský, orðablóm eða hugarkort. Dæmi um nálgun:

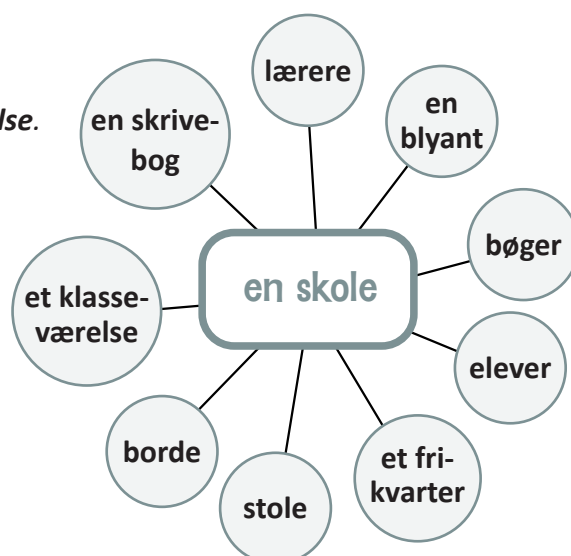
A. Nemendur setja orðin upp í hugarkort og útbúa setningar út frá þeim. Dæmi um orð sem tengjast tilfinningum:

Útfærsla: Hver nemandi útbýr sitt hugarkort með orðum er tengjast tilfinningum. Þegar þeir rekast á setningu sem lýsir ákveðinni tilfinningu skrá þeir hana á viðeigandi stað. Þannig fá þeir góða yfirsýn yfir orðin í mismunandi samhengi.

B. Nemendur finna í texta öll nafnorð/sagnorð/lýsingarorð sem tengjast ákveðnu efni/þema. Síðan segja/skrifa þeir þrjár setningar sem innihalda 2 eða fleiri orð í orðablóminu. Dæmi um nálgun með **nafnorðum** – Orðablóm og þrjár setningar:

1. Der er mange **lærere** og **elever** på min **skole**.
2. Der er 20 **borde** og 20 **stole** i mit **klasseværelse**.
3. Jeg bruger en **blyant**, når jeg skriver i min **skrivebog**.

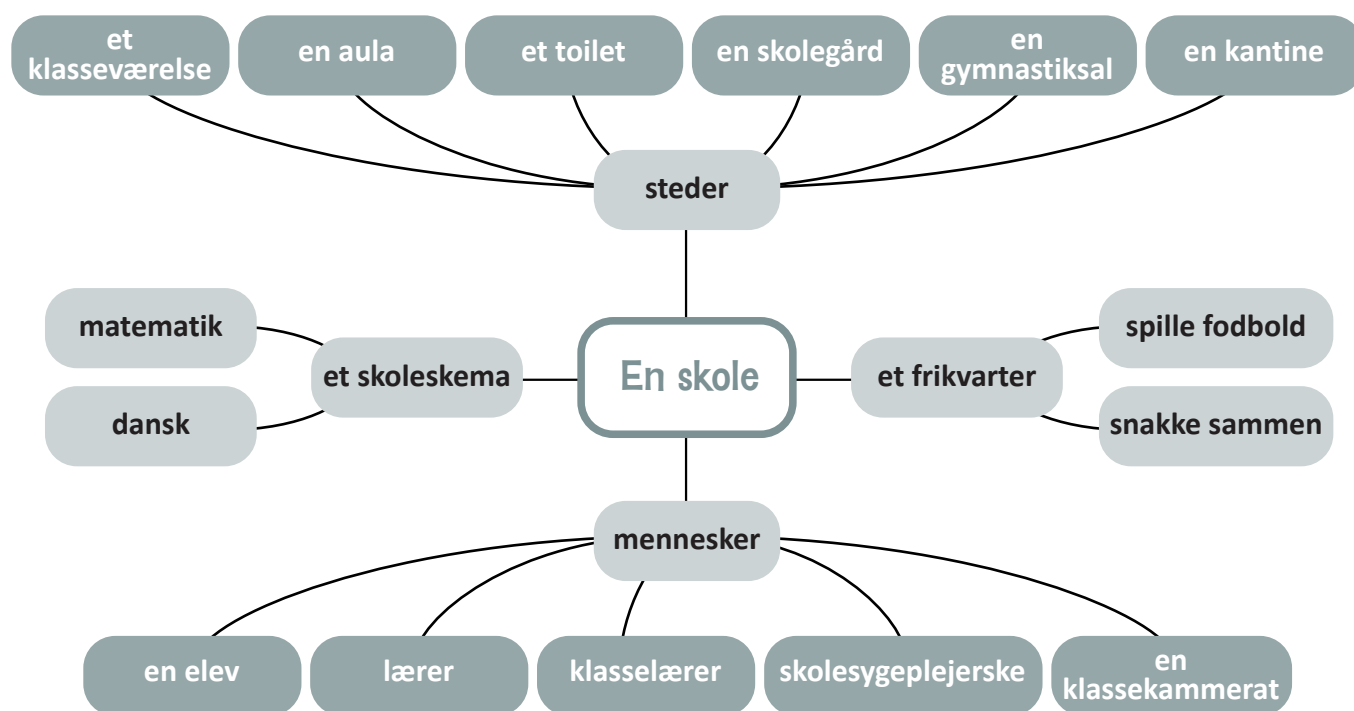
6. „Hjerne dumping“
Nemendur rifja upp og skrifa niður öll orð/lykilorð sem þeir lærðu í dag/gær/í ákveðnu verkefni ...
7. Raða orðum eftir svipaðri merkingu. Það má t.d. gera í forriti eins og [Classtools – Connect Fours](#). Dæmi:
- en hånd*et håndled*en albue*en finger*EN ARM
et rækkehus*en villa*et telt*en hytte*ET HJEM
en tå*et lår*en ankel*en fod*ET BEN
et æble*en appelsin*en kiwi*et jordbær*FRUGT/-ER
8. Para saman orð, þýðingar, orðskýringar á dönsku, samheiti/andheiti.
9. Búa til flettisþjöld með orðum og nota þau aftur og aftur.
10. Krossgátur með orðaforða sem búið er að vinna með.
11. Ritun. Nemendur skrifa út frá eigin forsendum og nota orð sem þeir vilja festa í minni.
12. Nemendur búa til orðaforðaverkefni handa hver öðrum. Dæmi: krossgátur, orðarugl o.fl.
13. Orðaleikir og spil. Dæmi: galgen (hengimaður), memory (samstæðuspil), stafarugl, orðabingó o.fl.
14. Leika „actionary“ þar sem nemendur skiptast á að leika orð eða orðasambönd og hinir giska. Kennari getur líka leikið orð fyrir nemendur.
15. Leikir þar sem orð eru útskýrð með öðrum orðum en því sem leitað er eftir.
Dæmi: Nemandi fær mynd af ís. Hann á að útskýra af hverju myndin er án þess að segja orðið ís. T.d. *den er kold, den smager godt, man kan bede om at få en stor eller en lille ...*
16. Kennari/nemendur lesa upp danska orðabókalýsingu (það má alveg einfalda/aðlaga þær svolítið) og nemendur eiga að giska á orðið. Þetta gæti líka verið skrifleg æfing.
T.d. *et dyr med næb og vinger som kan flyve* = fugl.
17. Nemendur hlusta á lag og skrifa niður öll orð sem þeir heyra.
18. Hægt er að raða orðum upp á línu eftir vægi. Dæmi:
- *Altid – ofte – nogle gange – sjældent – aldrig*
 - *Ældgammel – meget gammel – gammel – nylig – ny – helt ny – splinterny*
19. Nemendur ganga um og safna orðum með því að spyrja hvern annan
Dæmi:

<i>Hvilke ord forbinder du med ordet is?</i> (Fx dejlig, kold, smager godt, slik)	<i>Nævn 5 dyr som bor i Afrika.</i> (Fx løve, giraf, zebrahest, elefant, næsehorn)	<i>Nævn 5 familieord.</i> (Fx mor, far, søster, farfar, bedstemor)	<i>Nævn 5 ting som findes i køkkenet.</i> (Fx et køleskab, en kaffemaskine, en kop, en ske, en tallerken)
--	---	---	--

20. Búa til orðaforðalista.

Orð/ orðasamband	Framburður	Þýðing	Málfræði	Samhengi	Dæmi	Hugmynd
En cykel	Fx ['en sygel] (Hver og einn skrifar fram- burðinn eins og honum finnst best að muna hann).	Hjól	Nafnorð, samkyn m. óákv. greini.	Køre på cykel. Sidde på en cykel. Prøve/teste en ... køre for hur- tigt på ...	Jeg elsker at køre på min cykel. Jeg har lige købt en ny cykel.	Teikning, eða eitthvað sem hjálpur nem- andanum að muna orðið.

21. Safna saman orðum. Dæmi:

22. Orðaflokkari. Þetta verkefni hentar nemendum með góða undirstöðu í dönsku t.d. nemendum á 3. stigi.

Nafnorð	Nafnorð (persóna)	Lýsingarorð	Sagnorð	Atviksorð	Andstæð orð	Setning
glæde	-	glad	at glæde nogen	glædelig	ked af det	Jeg er glad for min nye skoletaske. Glædelig jul.
sport	sportshelt sportsidiot sportsmand sportsplads	sporty	-	sportslig	-	Jeg dyrker sport. Jeg vil gerne være lidt sportslig.
læring lærebog	lærer klasselærer	lærenem	at lære	lærerig	-	Jeg kan lide at lære dansk.

23. Nemendur fá ljósrit með mynd t.d. af eldhúsi. Í hvert sinn sem nemendur læra nýtt eldhúsorð skrifa þeir það inn á myndina.

Útfærsla:

Þegar nemendur eru komnir með nokkuð mörg eldhúsorð skrifa þeir setningar með eldhúsorðunum og bæta inn t.d. lýsingarorðum. Einnig má gera kröfur um að hver setning sé ákveðin mörg orð að lágmarki. Dæmi: *Vi har et stort, gammelt spisebord i køkkenet hvor vi sidder og hygger os når vi kommer hjem.*

Verkfæri til að útbúa orðaforðaverkefni

[Classtools](#)

Nemendur tengja saman 4 orð sem passa saman og reyna að finna út hvað þau eiga sameiginlegt. Veitt eru 1–8 stig.

[Puzzlemaker](#)

Hér getur kennari eða nemendur búið til krossgátur, orðarugl og fleira. Ath. að það þarf að setja inn á og ø handvirk.

[Kahoot](#)

Gott forrit til að fá nemendur til að rifja upp atriði úr texta, orðaforða eða málfræði og keppa um hver er fljótastur að svara rétt.

[Quizlet](#)

Quizlet er mjög auðvelt forrit að vinna með. Hægt er að nota það til að æfa orðaforða, málfræði, upprifjun á texta eða efni með spurningum og svörum. Einnig hefur *Quizlet* ýmis skemmtileg spil til eins og „scatter, quiz, speller“ og „spacerace,“ þar sem nemendur geta þjálfað og keppt við hver annan um hversu fljótir þeir eru að svara.

Ítarefni

[Orðaforði](#)

Færniþáttur: Hlustun

Hlustun er stór þáttur í mannlegum samskiptum og því er hlustunarþjálfun mikilvægur liður í tungumálanámi. Hlustun eykur orðaforða og málskilning, eins og lestur, og því er mikilvægt að nemendur heyri dönsku í öllum kennslustundum. Góð regla er að kennarar noti sem mest dönsku til tjáskipta í kennslustundum frá upphafi tungumálanámsins og gefi þannig nemendum tækifæri til að heyra/nota dönsku við raunverulegar aðstæður.

Byrjendur eiga oft erfitt með að greina stök orð og átta sig ekki alltaf á hvenær orð byrjar og hvenær það endar. Því meira sem nemendur heyra dönsku þá smám saman átta þeir sig á orðunum og fara um leið að skilja meira.

Nemendur sem hafa náð góðum tókum á bæði málfræði og orðaforða geta samt átt erfitt með að skilja talað mál. Ástæðan fyrir því getur m.a. verið að:

1. margir tala hratt.
2. margir tala óskýrt.
3. erfitt reynist að átta sig á stökum orðum.
4. framburður er ólíkur ritmáli.
5. áherslur skipta miklu máli við skilning.
6. erfitt getur reynst að velja úr þau atriði sem eru mikilvægust fyrir skilning á því sem verið er að tala um.

Nemendur þurfa að

- venjast því að hlusta án þess að skilja hvert orð.
- fá þjálfun í að greina og skilja aðalatriði.
- vera óhræddir við að giska á merkingu út frá samhengi.

Nemendur geta verið hlustendur og í samtölum eru þeir einnig mælendur. Því meiri þekkingu sem nemendur hafa á viðfangsefninu og því meiri orðaforða sem þeir hafa um efnið því auðveldara er fyrir þá að skilja það sem sagt er. Hlustun þarf að tengjast efni og orðaforða sem verið er að vinna með hverju sinni. Mælt er með að vera með einhvers konar undirbúning fyrir hlustun. Rifja t.d. upp orðaforða úr námsefninu sem nemendur þurfa að þekkja til að átta sig á innihaldi efnisins.

Gæta þarf þess að þessir nemendur fái mörg tækifæri til að hlusta á fjölbreytt efni.

Prep innan hlustunar eru til dæmis:

Skilja einfalt mál er varðar nemandann sjálfan og hans nánasta umhverfi.	Geta fylgt meginþræði og áttað sig á heildarsamhengi með því að hlusta t.d. á stutta frásögn eða sögu.
Skilja aðalatriði í t.d. fréttum og stuttum frásögnum.	Skilja tal tveggja t.d. samtöl eða viðtöl er tengjast viðfangsefni námsins.
Skilja til að bregðast við t.d. í samtali og nemandi sýnir skilning með því að bregðast rétt við.	Skilja nákvæmlega ákveðin atriði t.d. tilkynningar, leiðbeiningar, upplýsingar og fyrirmæli t.d. frá kennara.

Til að virkja nemendur á meðan þeir hlusta og til að þeir haldi einbeitingu er mikilvægt að þeir vinni verkefni þar sem þeir sýna skilning á því sem þeir heyra.

Skipulag hlustunaræfinga

Skipuleggja má hlustunaræfingar á eftirfarandi hátt:

1. Kveikja

- Kynning á efni.
- Skoða myndir tengdar efninu.
- Umræður.

2. Áður en hlustað er

Hlustun þarf að tengjast efni og orðaforða sem unnið hefur verið með.

- Kynna umhverfi hlustunar s.s. hvar frásögn/samtal fer fram.
- Skoða verkefni/spurningar.
- Vinna með orðaforða tengdan hlustuninni.
- Spá fyrir um (hvað sé að fara að gerast, hverjir eru að tala saman, hvað gæti verið rétt svar ...).

Útskýra vel hvað ætlast er til að nemendur geri í æfingunni.

3. Á meðan hlustað er

- Spila hlustun (eins oft og þurfa þykir).
- Minna á að nemendur þurfi ekki að skilja allt heldur bara nógu mikið til þess að leysa verkefnið.
- Þó má ætla getumeiri nemendum að hlusta eftir einhverju meiru en ætlast er til af flestum nemendum.

4. Endurgjöf

- Ræða við nemendur um hvernig gekk.
- Náðu nemendur að ljúka við verkefnið?
- Fara yfir svörin munnlega/ bera saman svör.
- Ekki byrja að spyrja annarra spurninga en þeirra sem eru í verkefninu.

5. Vinna með liði 2–5 eins oft og þarf.

- Útskýra eitthvað betur.
- Hlusta aftur ...

6. Ígrundun

- Binda lausa enda.
- Tengja verkefnið við frekara nám/önnur verkefni.
- Fara yfir hvað nemendur lærðu á verkefninu.

Dæmi um undirbúning fyrir hlustunaræfingu

- Ræða um **myndir** tengdar hlustuninni.
 - *Hvad tror I, at lytteøvelsen/samtalen/fortællingen handler om?*
 - *Hvilke personer/dyr/ting er der på billedet?*
- Ræða **fyrirsagnir**.
 - *Hvad fortæller overskriften jer?*
 - *Hvad tror I, at vi skal høre om? Er det et interview? Er det en fortælling? Er det en samtale? Er det en nyhed?*
- Ræða um efnið út frá **bakgrunnsþekkingu** nemenda, miða umræðurnar við það hvort efnið er kunnuglegt eða ekki. Tala dönsku eins og hægt er.
 - *Kender I ... Har I prøvet at ... Hvad synes I om ...*

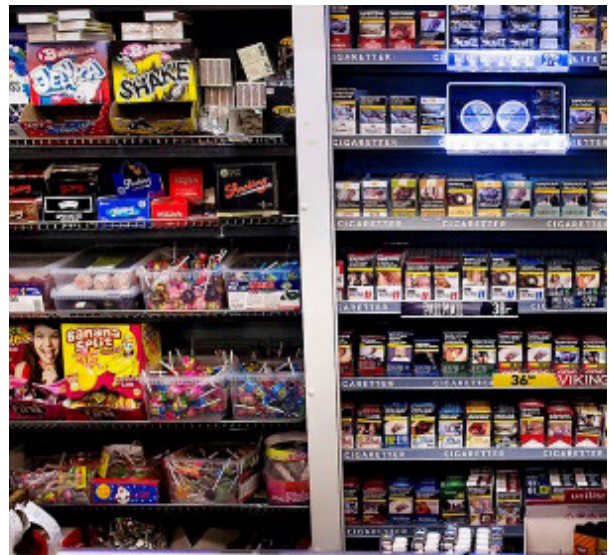
Dæmi um verkefni:

I kiosken – Før vi lytter

I lytteøvelsen skal vi høre en samtale om noget som sker i en kiosk.

- A. Sýnið mynd af danskri sjoppu.
Umræður:

- *Hvad er en kiosk?*
- *Hvad kan man købe i en kiosk?*
- *Hvad kan man betale med? (penge, kort)*
- *Er der en kiosk her i nærheden?*
Er den stor eller lille?
- *Hvor mange mennesker ekspederer der?*
- *Køber du noget i en kiosk? Fx hvad?*
- *Har vi sådan nogle kiosker som vi ser på billedet i Island?*
- *Hvad er forskellen på en islandsk og en dansk kiosk?*

- B. Vinnið með orðaforða t.d. orðablóm með grunnorðaforða sem kemur fyrir í hlustuninni.

Dæmi:

- C. Útskýrið umhverfi hlustunarinnar.

Dæmi: *Nu hører vi en dreng og en pige tale sammen. De står uden for skolen i frikvarteret og taler om det de så i kiosken.*

Hvem taler sammen? Hvor er de? Hvad taler de om?

- D. Gefið nemendum tíma til að átta sig á verkefninu.

Dæmi um hlustunarverkefni

1. Tegn et billede

- Kennari eða nemandi lýsir einfaldri mynd á dönsku t.d. af hlut, persónu eða aðstæðum. Nemendur fá ekki að sjá myndina.
- Nemendur hlusta og teikna.
- Nemendur bera saman myndirnar í pörum.
- Kennari (eða nemandi) sýnir nemendum upprunalegu teikninguna. Rætt um niðurstöður.

2. Find fejlene i historien

- Kennari finnur til stutta frásögn og merkir hana A. Hann breytir nokkrum orðum í henni og merkir þá útgáfu B.
- Kennari les frásögn A fyrir nemendur sem reyna að átta sig á aðalatriðunum.
- Kennari afhendir nú nemendum útprentaða frásögnina A. Kennari les frásögnina aftur fyrir nemendur og þeir fylgjast með.
- Kennari les nú texta B (sem nemendur fá ekki) og nemendur merkja með hring í texta A þar sem orðum hefur verið breytt.
- Hugsanlega má láta nemendur punkta hjá sér réttu orðin, skrifa þau inn í textann eða fyrir neðan hann.

Dæmi um texta:

Texti A

Stine arbejder i sine forældres kiosk. Det har hun gjort i et år. Hun fylder op med varer, gør rent og ekspederer. Hun arbejder to til tre timer om eftermiddagen et par gange om ugen og i weekenderne. Stine synes det er et godt arbejde og at det er fedt at tjene sine egne penge.

Engang var hun alene i kiosken da der kom nogle mænd og truede hende til at udlevere pengene i kassen. *Det var ikke rart, sagde Stine, jeg blev meget bange. Nu får jeg aldrig lov til at være alene i kiosken.*

Hun spillede håndbold før men det holdt hun op med fordi hun havde for meget at lave.

Texti B

Stine arbejder i sine forældres **butik**. Det har hun gjort i **to** år. Hun fylder op med varer, *vasker gulv* og ekspederer. Hun arbejder to til tre timer om eftermiddagen **tre** gange om ugen og i weekenderne. Stine synes det er et **kedeligt** arbejde og at det er **sjovt** at tjene sine egne penge.

Engang var hun **sammen med en veninde** i kiosken da der kom nogle **røvere** og truede hende til at udlevere pengene i kassen. *Det var ikke rart, sagde Stine, jeg blev meget nervøs. Nu får jeg altid lov til at være **alene** i kiosken.*

Hun spillede **fodbold** før men det holdt hun op med **da** hun havde for meget at lave.

3. Skriv med farver.

Nemendur fylgja leiðbeiningum sem kennari les upp. Einnig geta þeir unnið í pörum eða litlum hóp þar sem einn nemandi les leiðbeiningarnar. Hver og einn nemandi fær autt blað/teikniforrit.

Dæmi um fyrirmæli:

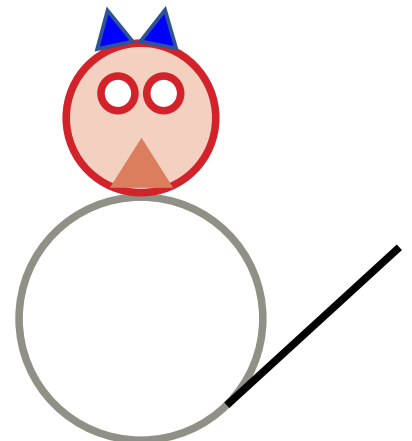
- Skriv dit navn på papiret.
 - Hvis du er en dreng skriv dit navn øverst til venstre.
 - Hvis du er en pige skriv dit navn øverst til højre.
 - Hvis du er et andet køn skriv dit navn øverst i midten.
- Skriv din hårfarve.
 - Hvis du er lyshåret skriv ordet *lyshåret* med en lys farve.
 - Hvis du er mørkhåret skriv ordet *mørkhåret* med en sort farve.
 - Hvis du er lyseblond skriv ordet *lyseblond* med lysebrunt.
 - Hvis du er mørkeblond skriv ordet *mørkeblond* med mørkebrunt.
 - Hvis du er rødhåret skriv ordet *rødt* med en rød farve.
 - Hvis dit hår er helt anderledes skriv ordet *anderledes* med forskellige farver.
- Skriv dit telefonnummer med tal.
 - Hvis du sidder ved et vindue i klasseværelset skriv nummeret med rødt.
 - Hvis du sidder i dørrækken skriv nummeret med blåt
 - Hvis du sidder et andet sted skriv nummeret med grønt.
- Hvordan kommer du til skolen?
 - Hvis du tager bussen til skole skriv ordet *bus* ind i en ring.
 - Hvis du bliver kørt skriv ordet *en bil* ind i en firkant.
 - Hvis du går skriv ordet *går* i en trekant.
 - Hvis du cykler tegn en cykel og skriv ordet *cykel* ved siden af billedet.

4. Tegn ringe og trekanter.

Nemendur teikna eftir lýsingu kennara.

Áður eru rifjuð upp orðin: *en ring, en trekant, midt på, oven på, foroven, en streg, nederst.*

- Tegn en stor ring midt på papiret.
- Tegn en lidt mindre ring oven på den store ring.
- Tegn to trekanter ved siden af hinanden oven på den lille ring.
- Nederst i den lille ring tegn en lille trekant.
- Til højre og venstre, foroven trekanten i den lille ring skal du tegne to ringe.
- Nederst på den store ring tegn en bred streg der lidt viser opad. Den skal sidde fast ved ringen.
- Hvilket dyr har du tegnet?

5. Dictogloss

Dictogloss er útfærsla af upplestri til (orðréttrar) ritunar (d. diktat), þar sem texti er lesinn hátt tvisvar eða oftár á eðlilegum hraða. Nemendur skrifa stikkorð og setningabúta þegar kennari gerir hlé eftir annan eða þriðja lestur. Athugið að ekki á að gera hlé á hverjum lestri en lesa hann allan í einu.

Markmiðið er að æfa færni nemenda til að skilja talað mál og æfa réttritun með því að skrifa um efni byggt á orðaforða, sem þeir hafa unnið með. (Hlustun/ritun)

Mælt er með að hafa textann stuttan og með orðum sem nemendur þekkja.

1. Kennari les upp stuttan texta/frásögn tvisvar eða oftár án þess að gera hlé. Nemendur hlusta á meðan.
2. Þegar upplestri lýkur reynir hver nemandi fyrir sig eftir bestu getu að skrifa textann upp. Best er að nemendur byrji á að skrifa stikkorð og brot úr setningum.
3. Kennari les síðan textann upp aftur og aftur eða eins oft og þörf krefur.
4. Síðan vinna nemendur saman í pörum, bera texta/orð sín saman og reyna nú að endurskrifa textann orðrétt.
5. Að lokum fá nemendur að skoða til samanburðar rétta textann.

Fleiri leiðir til að þjálfva hlustun

- Samtöl (kennari – nemandi, nemandi – nemandi).
- Kennari talar dönsku í kennslustundum.
- Nemendur tala dönsku, t.d. í frásögnum eða kynningum.
- Ýmsar spurningar bornar upp á dönsku af kennara, undirbúnar eða óundirbúnar.
- Hlusta á leiðarlýsingu og merkja á kort.
- Hlusta á lýsingu á mynd. Merkja við það sem ekki er á mynd eða öfugt.
- Kennari eða nemandi segir frá einhverju ákveðnu og nemendur hlusta.
- Hlusta á einfalda frásögn í hljóðvarpi eða af dönskum fréttamiðli (með verkefni).
- Horfa á stutta, danska þætti á *YouTube* (með verkefni).
- Hlusta á stutta frásögn og geta sér til um hvað gerist næst, áður en hlustað er á endirinn.
- Kennari les upp stuttan texta sem nemendur hafa lesið áður. Kennari breytir nokkrum staðreyndum í lestrinum. Nemendur finna út hverju hefur verið breytt og punkta hjá sér.
- Stuttar, upplesnar sögur/frásagnir/ fréttir með verkefnum.
- Tónlist með verkefnum úr textanum.
 - Nemendur hlusta og skrifa niður öll orð sem þeir heyra (bara stikkorð)
 - Síðan er farið yfir orðin á töflu.
 - Nemendur fá verkefni sem þeir skoða (og jafnvel spreyta sig á).
 - Hlusta aftur eins oft og þurfa þykir.
 - Nemendur ljúka við verkefnið.
 - Nemendur skoða hvort þeir hafa giskað rétt.

Ef myndband með laginu er aðgengilegt er gaman að leyfa nemendum að horfa á það í lokin. Einnig væri líka hægt að vera með nokkrar spurningar úr myndbandinu eins og t.d. rétt/rangt spurningar: *Manden på billedet har en sort hættetrøje på ...*

- Nemendur hreyfa sig samkvæmt leiðbeiningum frá nemanda eða kennara s.s. *ræk händen op, kig til venstre, smil*.
- Kennari les upp/spilar ljóð, rím, viðlag og nemendur hlusta aftur og aftur þangað til að þeir eru búnir að læra það vel.
- Nemendur hlusta á frásögn og svara munnlega öllum spurningum sem bornar eru upp af t.d. kennara.
- Nemendur velja besta svarið við spurningu (af fjórum möguleikum).
- Nemendur ákveða hvaða persóna er líklegust til að segja ákveðna setningu.
- Nemendur hafa mynd fyrir framan sig og kennari/nemandi lýsir hlutum/fólki/dýrum sem eru á henni. Nemendur merkja við á myndinni hverju er verið að lýsa.

Hlustunarefni á neti

Hægt er að nálgast hlustunarefni með verkefnum á ýmsum síðum t.d. hér:

[Dansk her og nu](#)

[Multidansk](#)

[Lige i lommen](#)

Færniþáttur: Talað mál – Samskipti

Mikilvægt er að nemendur venjist því að tala erlenda tungumálið frá upphafi tungumálanámsins og fái næg tækifæri til að spreyta sig á notkun þess í kennslustundum. Hvetja þarf nemendur til að nota dönskuna eins mikið og þeir geta og kennari þarf að leggja sig fram um að skapa aðstæður sem gera það mögulegt. Nemendur þurfa að fá næg tækifæri til að nota málið í merkingarbæru samhengi og út frá eigin forsendum. Til að hámarka þann tíma sem hver nemandi fær tækifæri til að tala málið er mælt með samtalsæfingum sem fara fram í þörum eða í litlum hópum.

Nemendur þurfa að fá tækifæri til að tala dönsku í hverri kennslustund. Í upphafi námsins er um einföld orðaskipti að ræða en eftir því sem orðaforðinn eykst þarf að gera síauknar kröfur. Það er eðlilegt að nemendur geri villur þegar þeir eiga í samskiptum sín á milli og kennari ætti ekki að ganga hart fram í að leiðrétta þær, því það getur dregið úr nemendum kjarkinn. Sjálfstraust er það sem þarf þegar verið er að byggja upp færnina og því þarf að leyfa nemendum að spreyta sig á málinu óhindrað. Þeir þurfa að átta sig á að það er eðlilegur liður í máltökunni að gera villur. Mikilvægt er að draga fram kunnáttuna en ekki að einblína á það sem er ábótavant. Kennari getur gengið á milli nemenda og punktað hjá sér algengustu villurnar, sem hann svo getur farið yfir með nemendum eftir að þeir hafa gert æfinguna.

Til þess að nemendur fái næg tækifæri til að þjálfra sig í munnlegum samskiptum í kennslustundum þarf að nota fjölbreyttar æfingar sem í fyrstu eru stýrðar en verða svo smám saman opnari.

Um samtalsæfingar

- Samtalsæfingar þurfa að tengjast efni og orðaforða sem búið er að vinna með.
- Mikilvægt er að nemendur hafi vald á þeim orðaforða sem nota á í æfingunni.
- Æfingar eiga að vera vel undirbúnar og nemendur þurfa að skilja hvers ætlast er til af þeim.
- Fyrirmæli frá kennara þurfa að vera skýr.
- Ekki er ráðlegt að gera kröfur til að nemendur tali alveg rétt mál.
- Varist að grípa fram í fyrir nemendum á meðan þeir tala dönsku.
- Varist að leiðrétta nemanda sem er að tala. Algengustu villur má taka fyrir á töflu að æfingu lokinni.
- Munið að hvetja og hrósa nemendum.
- Kennarar ganga á milli nemenda á meðan samtalsæfingar fara fram og aðstoða ef þörf krefur.
- Ágætt er að taka stikkprufur eftir æfingar til þess að heyra hvernig nemendum tókst til.

Byrjendur – samtalsæfingar

- Samtalsæfingar þurfa að vera einfaldar til að byrja með og ekki of langar.
- Nemendur vinna í þörum eða litlum hópum.
- Æfingar þurfa að vera stýrðar.
- Mælt er með að æfingin feli í sér að nemendur leysi verkefni í sameiningu þar sem því verður við komið, þannig einbeita þeir sér frekar að því sem hinn aðilinn segir.

Dæmi um einföldustu gerð samtalsæfinga:

- Leika tilbúin handrit af samtölum eða læra örstutt samtöl utanbókar.
- Gefa öðrum leiðbeiningar (ná í ákveðna hluti, fara á ákveðna staði, hreyfa sig á ákveðinn hátt, t.d. *ræk händen op, smil, kig til højre*).
- Leikir og spil þar sem munnlegi þátturinn er aðal atriðið. Sjá dæmi um [hlutverkaleiki á bls. 32](#).
- Spurt og svarað.
- *Tænk på et dyr/person/en ting.*
 - Nemendur fá myndaseríu með t.d. dýrum, fötum, persónum o.s.frv.
 - Nemandi A hugsar um eina af myndunum, t.d. eitt dýr.
 - Nemandi B reynir að finna út með spurningum hvað A er að hugsa um án þess að nefna dýrið. T.d. *Er det et brunt dyr? Findes der sådan et dyr i Island?* O.s.frv.
- *Tænk på én i klassen.*
 - Nemendur vinna í þörum eða litlum hópum.
 - Gott er að rifja fyrst upp orð um útlit, föt o.fl. (*mørkhåret, lyshåret, rødåret, langhåret, korthåret, blå øjne, til venstre, til højre, ved siden af en lyshåret pige, ...*).

Nemandi A

- Nemandi A hugsar sér einn nemanda í bekknum.
- Nemandi A svarar spurningum B aðeins með *ja* og *nej*.

Nemandi B

- Nemandi B spyr um nemandann sem A er að hugsa um.
- B reynir að finna út hvern A er að hugsa um.

Hámark t.d. 20 spurningar. Dæmi um spurningar:

- Er det en pige?
- Er han/hun til venstre for os?
- Har han/hun kort hår?
- Er han/hun mørkhåret?
- Har han/hun blå sokker på?
- O.s.frv.

Að hvetja til tjáningar

Það getur verið töluverð áskorun fyrir kennara að fá nemendur til þess að tjá sig á dönsku. Því getur verið gott að hafa eftirfarandi í huga:

1. Áhugavert umfjöllunarefni og stikkorð

Í umræðu er mikilvægt að nemendur hafi orðaforða um efnið sem er til umræðu og áhuga á því sem er til umfjöllunar. Nemendur þurfa líka að hafa stikkorð til að vinna út frá og glæða samtalið lífi t.d. spurningar, setningar eða styttri texta (s.s. frétt, samtal ...). Gott er að hafa fleiri spurningar eða litla texta til að koma nemendum áfram ef þeir telja sig hafa „tæmt“ umræðuefnið.

2. Að skipuleggja samtal

Helsta hlutverk kennarans er að skipuleggja umræðu og sjá til þess að allir nemendur fái að taka þátt. Hann þarf að sjá til þess að samtalið verði ekki einhæft eða of stirt og þarf því einstaka sinnum að bæta einhverju við umræðuna til að viðhalda áhuganum. Kennari þarf að varast að tala of mikið og taka þannig of mikinn taltíma frá nemendum.

3. Að þegja

Flestir kannast við að tala í hringi. Kennarinn segir eitthvað en þar sem hann fær engin viðbrögð bætir hann einhverju við, fær engin viðbrögð og heldur áfram að tala. Þótt það geti verið óþægilegt að fá ekki viðbrögð, sérstaklega til að byrja með, er betra að setja fram skýra spurningu og þegja svo, jafnvel í töluverðan tíma. Nemendur fá þá tækifæri til þess að orða svarið og rjúfa þögnina. Það að kennari haldi áfram að svara spurningum og spyrja nýrra spurninga getur haft þveröfug áhrif á nemendur. Þeir ruglast í ríminu og þeir sem ætluðu sér að svara voru kannski svolítið hægir og hætta jafnvel við að svara spurningum.

4. Að spyrja opinna spurninga

Þegar koma á af stað umræðum er alltaf betra að nota opnar spurningar (hvar, hver, hvað, hvernig), í stað spurninga sem hægt er að svara með já eða nei. Í staðinn fyrir að spyrja *Synes I unge spiser for meget slik?* mætti spyrja *Mange voksne siger at unge spiser for meget slik. Hvad synes I om det?/Hvad siger I til det?*

5. Að ögra nemendum

Þegar umræður eru í gangi getur verið gagnlegt að koma viljandi með mótrök eða andstæðar skoðanir, til að halda lífi í umræðunni.

Að halda samtali/umræðu gangandi

- **Rammaðu umræðuna inn.**

Ekki ætla þér og nemendum um of. Stundum er betra að ræða um einfalda hluti en flókin viðfangsefni. Hægt er að ræða t.d. um einhverja einfalda mynd, hvað nemendur gerðu um helgina eða einhvern texta sem þið voruð að lesa.

- **Áætlaðu tíma fyrir undirbúning.**

Nemendur þurfa oft nokkurn tíma til að undirbúa umræður, t.d. lesa um svipað efni, hugsa um hvað þeir ætla að segja, fletta upp orðum og skrá stikkorð.

- **Áætlaðu tíma fyrir æfinguna.**

Gott er að setja nemendum tímamörk t.d. fyrir samtalsæfingar, þannig að nemendur þurfa að halda sig við efnið en fái ekki tíma til að ræða eitthvað annað og þá jafnvel á íslensku.

- **Ekki trufla flæðið.**

Ef hægt er, er mikilvægt að trufla sem minnst flæðið í samræðum nemenda. **Ekki leiðréttu nemendur eða spyrja þá spurninga meðan þeir ræða saman.** Mikilvægt er að kennari fylgist vel með hverjir gefa vísbendingu um að þeir vilji segja eitthvað. Hann getur þá hvatt þá áfram með smá bendingu eða sagt á sem eðlilegastan hátt: *Ása, hvað synes du?*

- **Ekki leysa heimsins vandamál, bara þau smáu.**

Í staðinn fyrir að láta nemendur ræða almenn umræðuefni t.d. *Hvad kan I sige om den globale opvarmning?* getur verið skilvirkara að ræða smærri vandamál sem þeir geta sett sig inn í og hafa orðaforða um. Hægt er að skipta nemendum í litla hópa og biðja þá um að skrifa niður 3 atriði sem þeir hafa áhyggjur af varðandi t.d. símanotkun. Þeir geta svo komið með eina til tvær hugmyndir varðandi lausnir.

- **Gefðu nemendum hlutverk.**

Stundum getur verið gott að gefa nemendum hlutverk, svo þeir tali máli annarrar persónu og eru ekki eins berskjaldaðir t.d. *Du er lærer/et forælder/den optimiske/den sure.* Nemendur fá mynd af einhverri óþekktri persónu eða fá hlutverkakort (sjá [Hlutverkaleikir á bls. 32](#)).

- **Brjóttu eigin reglur.**

Stundum koma upp tækifæri til umræðna sem maður vill ekki missa af (eitthvað gerðist í fréttum eða í skólanum) og þá er gott að stökkva á það tækifæri og ræða um. Mundu að það getur stundum verið nauðsynlegt að vera hvatvís og brjóta eigin reglur.

Endurgjöf

Mörgum kennurum finnst óþægilegt að heyra nemendur tala mjög vitlaust í samræðum við samnemendur og að fá ekki að leiðbeina þeim samstundis.

Hér eru nokkrar hugmyndir um hvernig hægt er að veita nemendum endurgjöf eftir að þeir eru **búnir** að tala saman:

- Skrifaðu nokkur stök orð og setningar sem nemendur notuðu á rangan hátt í æfingunni og ræddu þær við nemendur eftir æfinguna án þess að nefna nöfn. Mikilvægt er að takmarka þessa yfirferð og taka eingöngu það sem var algeng villa og getur truflað skilning. Hægt er að segja t.d. *Ég heyrði að einhver sagði ... en það á að segja ...* **Skrifaðu að lokum rétt orð á töfluna.**
- Búðu til æfingu eða texta sem inniheldur orð og/eða setningar með orðum sem nemendur gerðu villur í samtalsæfingu. Þannig er hægt að þjálfa þau atriði aftur.
- Láttu nemendur þýða setningar með algengum orðum og orðasamböndum yfir á íslensku.

- *Fyrir lengra komna.*
 - Skrifaðu sögu eða texta þar sem setningarnar eru (með villum) og láttu nemendur leiðrétta þær í pörum eða litlum hópum.
 - Útbúðu tvö mismunandi verkefni A og B. Verkefnin innihalda sömu setningar, en í A eru ákveðnar setningar réttar sem eru rangar í B og öfugt. Skiptu nemendum í litla hópa. Helmingur fær blað A og hinn B. Nemendur ræða hvort setningarnar séu réttar eða rangar. Í lokin má bera saman blöð A og B.

Ýmsar leiðir til að þjálfra talað mál

Hægt er að fara ýmsar leiðir til að þjálfra talað mál, hér eru dæmi um einföld samtöl:

1. Paraæfing

Nemendur virða fyrir sér myndir. Annar nemandi spyr og hinn svarar samkvæmt myndunum. Þetta er einfalt form og nemendur ráða við þetta frá byrjun. Hægt er að gera einstaklingsmiðaðar kröfur til samtals.

Dæmi:

A. *Jeg er sulten. Skal vi ikke ha' noget at spise?*

B. *Ja/Jo, jeg er også sulten.*

...

2. Tapað/fundið – samstæðuspil

Kennari prentar út myndir af flíkum og fylgihlutum eða öðrum hlutum sem gott er að nemendur þekki. Tvö eintök af sömu mynd. Kennari skiptir nemendum í 2–4 hópa. Einn nemandi í hverjum hópi verður „starfsmaður“ í tapað fundið. Hann fær mynd af hverri og einni flík/fylgihlut en aðrir nemendur skipta á milli sín samskonar myndum. Nemendur, einn í einu, lýsa flíkinni/fylgihlutnum sem þeir eru að leita að á dönsku í 3–5 setningum, t.d. *jeg har tabt min røde hættetrøje – den har lynlås – den har et logo på venstre arm.* „Starfsmaðurinn“ afhendir viðkomandi myndina af umræddri flík/fylgihlut.

Síðan er hægt að skipta um nemanda í óskilamunadeildinni.

Önnur útfærsla: Nemendur fá kort með myndum á af fötum og fylgihlutum. Þeir ganga um og spyrja hver annan hvort þeir séu með samskonar spil.

Dæmi: *Har du et gult halstørklæde med sorte prikker?*

Ef nemandi hefur ekki mynd af því, lýsir hann sinni mynd og segir: *Nej, det har jeg ikke, men jeg har et grønt, ensfarvet halstørklæde.*

Þegar líður á tungumálanámið verða æfingarnar frjálssari þar til að lokum nemendur hafa náð valdi á að tjá sig lipurlega. Mælt er með samtalsæfingum þar sem nemendur vinna saman í þörum eða litlum hópum. Með því vinnst meiri tími fyrir hvern og einn að tjá sig og margir finna sig öruggari í litlum hópi samnemenda frekar en í stórum hópi.

3. Einfalt samtal í hring

Einfalt samtal tveggja þar sem verið er að þjálfra að heilsa og kveðja. Kennari æfir með nemendum hvernig samtalið á að vera. Hann getur tekið dæmi með því að tala við einn nemanda.

Til að samtalið festist vel í minni er best að nemendur endurtaki samtalið mörgum sinnum. Þá má hugsa sér þessa útfærslu:

Uppröðun – hringur (e. inside outside circle)

- Nemendur standa og mynda tvo hringi þar sem innri hringur (A) og ytri hringur (B) snúa andlitum saman.
- Nemandi A spyr nemanda B sem stendur á móti honum í ytri hring.

Dæmi um spurningar:

A. *Hej. Hvordan går det?*

B. *Hej, det går fint. Hvad med dig?*

A. *Det går fint. Hvad skal du lave når du kommer hjem i dag?*

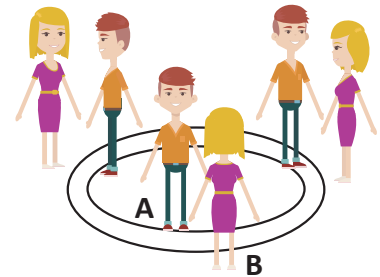
B. *Jeg skal ...*

A. *Skal vi mødes i aften når du er færdig?*

B. *Ja, det er en god idé. Jeg ringer til dig.*

A. *Fint. Vi ses.*

B. *Vi ses.*

- Eftir um 1 mínútu segir kennari: *Byt rolle*. Þá skipta nemendur um hlutverk og nú er það B sem spyr A.
- Eftir um 1 mínútu segir kennari: *Ryk en plads til højre*. Nemendur í ytri hring færa sig þá um eitt pláss til hægri og A spyr nemanda B svipaðra spurninga.

Hlutverkaleikir

Mikilvægt er að skipulag hlutverkaleikja sé gott til þess að þeir gangi vel fyrir sig.

Í hlutverkaleikjum er hægt að þjálfva hvaða orð/hlutverk sem er, s.s. að setja sig í hlutverk íþróttafólks, lýsa ákveðnum atburðum, húsgögnum eða sagnorðum s.s. *at drikke, at spise, at løbe, at købe*, án þess að orðin komi fyrir í framsetningunni.

Hvad er ordet?

Kennari útbýr miða með ákveðnum starfsheitum eða öðrum orðum á dönsku sem leggja á áherslu á.

Nemendum er skipt í hópa.

Allir í hópnum draga einn miða og undirbúa sig fyrir að kynna orðið sitt fyrir hinum í hópnum.

Þegar nemendur hafa undirbúið sig, útskýra þeir á dönsku fyrir hópnum sínum orðið, án þess að nefna það. Dæmi: *Jeg arbejder i en stor bygning. Der er mange mennesker i bygningen. Der er både børn og voksne. Jeg arbejder med børn. Hvem er jeg?* [Lærer]

Hinir í hópnum eiga að finna út orðið með því að spyrja spurninga. Þeir mega aðeins tala dönsku og spyrja t.d. 10 já og nei spurninga. Aðeins má svara með *ja* og *nej*.

Allir í hópnum lýsa að minnsta kosti einu orði.

Hvem er du? (Samtal og frásögn)

Kennari finnur til myndir af fólki eða dýrum.

Nemendur tala saman tveir og tveir. Þeir sitja andspænis hvor öðrum.

Hver nemandi fær mynd af persónu eða dýri og þeir mega ekki sjá mynd hvor annars. Persónan getur verið þekkt eða bara einhver áhugaverð persóna, t.d. teiknimyndapersóna eða trúður, ræningi, api, köttur o.s.frv. Nemendur svara eins og þeir séu þessi persóna/dýr.

A reynir að finna út hver B er. A spyr og B svarar út frá sinni mynd. Dæmi: *Hvad hedder du? Hvor gammel er du? Er du en dreng? Bor du i Island?*

Hvordan ser du ud? Hvad laver du? Er du berømt? O.s.frv.

Mælt er með að undirbúa nokkrar spurningar áður en æfingin hefst, t.d. í samvinnu við nemendur.

Nemendur skipta um hlutverk – B spyr og A svarar út frá sinni mynd.

Að lokum er nemendum skipt upp í litla hópa og þeir kynna viðmælanda sinn. Kynnirinn heldur sinni mynd á lofti (Frásögn: *Jeg talte med en mand som hedder ... Han er 45 år og han bor i ...*). Gott er að miða við lágmarksfjölda setninga í hverri lýsingu, t.d. 5–6.

Dårlige vaner (hlutverkaleikur/rökræður sem henta eldri nemendum)

Nemendum er skipt í þriggja manna hópa. Hver nemandi í hópnum fær eitt hlutverkakort sem kennari hefur útbúið, sjá dæmi um hlutverkakort á næstu síðu. Ef ekki stemmir að hafa 3 í hóp, geta þeir verið 4 en þá fá tveir nemendur sama kortið og þá þarf að láta hópinn vita að það séu tveir sem hafa sama slæma ávanann.

Hér á eftir eru tillögur að umræðupunktum sem má nota til upphitunar, í lok æfingar eða til aðstoðar við hlutverkaleikinn.

Upphitun

Hver hópur nefnir yfir bekkinn á dönsku eins marga slæma ávana og þeim dettur í hug á 5 mínútum (hugstormur).

Leiðbeiningar

- Nemendur fara í hlutverkaleik og eiga að leika þrjá/fjóra vini sem ræða um slæma ávana sem þeir hafa.
- Hver og einn nemandi fær hlutverkakort (sjá hlutverkakort á næstu blaðsíðu) með ákveðnu hlutverki (að hafa slæman ávana) og hefur nokkrar mínútur til að setja sig inn í það hlutverk. Hinir í hópnum mega ekki vita hvað stendur á spjaldi annarra í hópnum.
- Kennari útskýrir flókin orð áður en leikurinn hefst.
- Nemendur fá 2–3 mínútur til að undirbúa sig og átta sig á hvernig hægt er að útskýra þann ávana sem þeir fengu úthlutað.
- Hver og einn segir frá hvaða slæma ávana hann hefur. Hver hópur hefur um 10 mínútur (meira ef þarf) til að spjalla saman og reyna að fá viðkomandi til að breyta ávananum.
- Nemendur geta annaðhvort staðið eða setið á meðan þeir ræða saman.
- Allir hópar byrja á sama tíma.
- Kennarinn gengur á milli og skráir hjá sér algengar málfarsvillur sem koma upp en hann á helst ekki að trufla samræðurnar.
- Þegar einn eða tveir hópar eru búnir, fá aðrir hópar 1–2 mínútur til að ljúka við sín samtöl.

Umræðupunktar

Hægt er að nota umræðupunkta sem upphitun fyrir æfinguna eða sem umræður í lokin. Nemendur geta farið yfir punktana sjálfir og skráð hjá sér orð, unnið í pörum eða rætt þá í litlum hópum. Einnig getur kennari stýrt umræðu og jafnvel skrifað stikkorð á töflu.

- *Nævn nogle ting du laver hver dag.*
- *Nævn nogle gode vaner som du har.*
- *Har du nogle dårlige vaner, hvis ja, hvilke?*
- *Kan gruppen komme med gode råd om hvordan man kan komme af med dårlige vaner?*
- *Nævn noget som du skulle lave hver dag, men ikke gør.*
- *Hvad kan du lide at lave? Hvad synes du er sjovt?*
- *Hvor mange timer sover du i gennemsnittet?*
- *Hvor mange timer bruger du på at se tv-serier?*

- *Hvad betyder det at have succes i livet? Hvilke vaner har man brug for hvis man vil have succes?*
- *Hvilke tre vaner ville forbedre dit liv?*
- *Hvilke vaner ville forbedre din skolegang?*

Í lokin

- Kennari spyr hvern hóp, hvort hægt hafi verið að fá einhvern til að breyta sínum slæma ávana til betri vegar: *Kunne nogen overtale de andre til at ændre deres dårlige vaner?*

Hlutverkakort – Dárlige vaner

Hlutverk 1 | Computerspilleren

- Din ven bruger meget tid på at se tv-serier i computeren eller mobilen. Han/hun gør meget lidt andet. Det er ikke særlig sundt. Din anden ven kommer altid for sent, specielt om morgenen. De kom begge to for sent da I skulle mødes i dag.
- Du spiller computerspil. Du elsker at spille computer eller Playstation. Når du ikke er hjemme sidder du og spiller i din mobil, eller ser andre spille. Computerspil er din hobby og du vil aldrig stoppe med at spille. Du har nogle gode venner som du spiller imod på computeren.
- Dit mål er at få dine andre venner til at ændre deres dårlige vaner, men du vil slet ikke ændre dine egne vaner.

Hlutverk 2 | Binge-watcheren

- Din ven bruger hele sin tid på at spille computerspil. Det gør ikke særlig meget for ham/hende og er spild af tid. Du synes at din ven bruger sit liv på en dum måde. Din anden ven kommer altid for sent til jeres aftaler specielt om morgenen, og det synes du er meget irriterende.
- Du elsker at se tv-serier. Du synes det er sjovt og kan lide at snakke om dem med andre. Det er også en god måde at slappe af på. Du kan ikke tænke dig at bruge mindre tid på at kigge og måske gå glip af din yndlingsserie.
- Dit mål er at få dine venner til at ændre deres dårlige vaner, men du vil slet ikke ændre dine.

Hlutverk 3 | Den som altid kommer for sent

- Begge dine venner bruger deres liv og deres tid på en dum måde. Den ene spiller for meget computerspil og den anden ser tv-serier hele tiden. Sådan bruger de det meste af deres tid. Du synes ikke de får nok ud af livet og synes de skal ud at opleve noget nyt og sjovt.
- Du kommer nogle gange for sent. Specielt om morgenen, fordi du kommer for sent i seng om aftenen. Men du har altid travlt og folk kan ikke forvente at du altid kommer til tiden. Desuden kommer du nogle gange kun 5-10 minutter for sent, som du ikke synes er det store problem.
- Dit mål er at få dine venner til at ændre deres dårlige vaner, men du vil slet ikke ændre dine.

Þrautalausnir (e. information gaps)

Nemendur fá mismunandi upplýsingar og vinna saman að lausn, t.d. bera saman myndir, verð, lýsingar, þar sem nokkur atriði eru mismunandi.

Dæmi:

I biografen

Tveir og tveir nemendur vinna saman og eiga að finna tíma sem hentar báðum til að fara saman í bíó. Þeir fá sitt hvora stundatöfluna og skiptast á að spyrja og svara. Þörin sitja andspænis hvort öðru og mega ekki sjá töflu hvort annars.

Þau skiptast á upplýsingum og eiga að svara með heilum setningum.

A ringer til B for at finde ud af hvornår de kan gå sammen i biografen.

A spørger: *Vil du med i biografen på mandag kl. 18.00 og se ... (nafn á mynd)?*

B svarer: *Nej, det kan jeg ikke, jeg skal ...*

B spørger: *Hvad med tirsdag kl. ...*

Sådan ser A's kalender ud for hele ugen:

Nemandi A

klokken	mandag	tirsdag	onsdag	torsdag	fredag	lørdag	søndag
15–18	hjælpe far		passe min lillesøster		købe bukser	se fodbold-kamp i fjernsynet	sommerhus hele dagen og hele aftenen
18–20		lave lektier i dansk		lave en opgave i biologi			
20–23	til fødselsdag hos ...		spille guitar		til klassefest		

Sådan ser B's kalender ud for hele ugen:

Nemandi B

klokken	mandag	tirsdag	onsdag	torsdag	fredag	lørdag	søndag
15–18		håndbold		lave en op-gave i biologi			
18–20	café med ...		hjælpe Jonas med matematik		mormor og morfar kommer til middag	håndbold	
20–23		tidligt i seng		på kursus			

Ákvarðanataka (e. decision making) og rökræður

Þessi aðferð hentar best í eldri bekkjum þar sem nemendur hafa náð töluverðri færni í tungumálinu.

Allir meðlimir hópsins (litlir hópar) eru með sömu upplýsingar og þurfa að taka sameiginlega ákvörðun. Kennarinn þarf að finna verkefni sem vekur áhuga nemenda og hvetur til tjáskipta.

Með eða á móti

Nemendur fá afhentan miða þar sem kemur fram hvort þeir séu með eða á móti ákveðnum fullyrðingum.

Æskilegt er að æfa þennan orðaforða með nemendum fyrir æfinguna:

Et vigtigt ordforråd

Positivt: Jeg synes ... jeg mener ... jeg tror ... jeg er enig med ...

Negativt: Jeg synes ikke ... jeg mener ikke ... jeg tror ikke ... jeg er uenig ... jeg er imod ...

Dæmi um fullyrðingu: *Der er oversvømmelse og ødelæggelser på din skole efter rigtig meget storm- og regnvejr. Måske må man lukke skolen i nogle dage.*

- Gruppe/Person 1: *Du vil gerne at skolen bliver lukket og at eleverne får fri i en uge.*
Find 6 argumenter for dit/jeres synspunkt.
- Gruppe/Person 2: *Du vil ikke at skolen lukker på grund af oversvømmelsen.*
Find 6 argumenter for dit synspunkt.

Það má hugsa sér aðrar útfærslur á verkefninu t.d. að hver hópur er annaðhvort með eða á móti. Að lokum þurfa hópar að komast að niðurstöðu.

Hér er dæmi um fleiri umræðupunkta sem nemendur geta rökrætt:

- *Er du enig eller uenig? Forklar hvorfor.*
 - *Alle elever skal cykle i skole.*
 - *Vinterferien skulle være længere end sommerferien.*
 - *Mandag er ugens bedste dag.*
 - *Lørdag burde være skoledag.*
 - *Det er sundt at spise slik hver dag.*
 - *Alle kæledyr burde være i bure.*
 - *Sodavand er bedre end postevand.*

Kröfur til rökræðu þarf að miða við kunnáttu nemenda.

Samvinnunám (e. cooperative learning)

Í samvinnunámi er markmiðið að stuðla að tjáskiptum milli nemenda. Hópa- og paravinna hentar mjög vel í slíku námi.

Spurningar og svör

Verkefnið er aðeins hægt að leysa í samvinnu og í samræðum. Allir nemendur eru virkir.

Kennari skrifar nokkrar spurningar á dönsku á litla miða.

Hver nemandi fær einn miða með einni spurningu.

Nemendur ganga um og spyrja hver annan þeirrar spurningar sem stendur á þeirra miða. Ef nemandi sem er spurður á í erfiðleikum að svara getur sá sem spyr e.t.v. hjálpað með orð. Dæmi um spurningar:

- *Hvor bor du?*
- *Hvem bor du sammen med?*
- *Hvor mange timer sover du som regel om natten?*
- *Hvem vækker dig om morgenen?*
- *Hvad spiser du til morgenmad?*
- *Hvad er din livret?*
- *Hvilken sport dyrker du?*
- *Hvor langt kan du svømme?*
- *Hvad er dit yndlingsslik?*
- *Har du et kæledyr? Hvilket?*
- *Hvilke slags bøger læser du?*
- *Hvem er Harry Potter?*
- *Hvad hedder Danmarks hovedstad?*
- *Hvad ser du i fjernsynet?*

Þegar þessir tveir nemendur eru búnir að svara spurningu hvors annars skiptast þeir á miðum og snúa sér að öðrum nemanda.

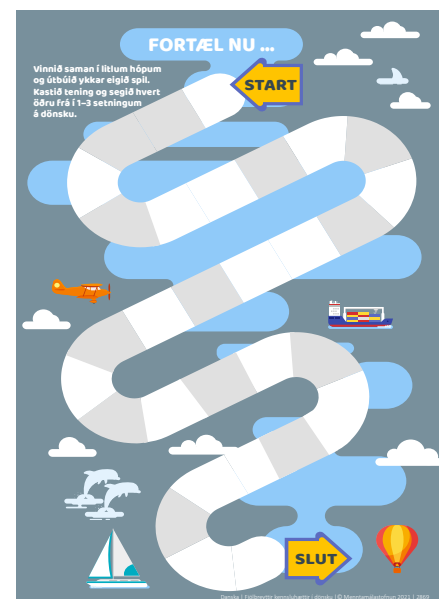
Æfingin tekur ca. 10–15 mínútur og nemendur hafa talað dönsku allan tímann.

Tungumálaspil

Spil til að æfa framburð, tal, orðaforða eða málfræðiatríði, samtal og samvinnu.

Dæmi um spil má sjá á [bls. 87](#).

Einnig er hægt að útbúa sitt eigið tungumálaspil, sjá á [bls. 88](#).

Samtal út frá myndbandi (fyrir eldri nemendur).

- Nemendum er skipt niður í 3–4 manna hópa.
- Þeir horfa á stutt myndband (2–3 mín.) án þess að gera hlé, þar sem skrúfað er fyrir hljóð.
- Myndbandið er sýnt aftur og stoppað í hvert sinn sem persónurnar segja eitthvað. Nemendur í þörum/litlum hópum, búa til samtal við myndbandið og skrifa það niður.
- Myndbandið sýnt eins oft og þarf. Með hléum ef þörf krefur.
- Nemendur sýna afraksturinn og tala nú með myndbandinu sem enn er án hljóðs.
- Nemendur sjá myndbandið en nú með hljóði.

Útfærsla

Einnig má hugsa sér að taka bút úr auglýsingu, frétt, myndskaiði af *Youtube* og skrifa nýtt handrit. Spila síðan auglýsinguna aftur og nemendur tala inn samkvæmt eigin handriti.

Dæmi um stutt myndskaið:

[Norden i skolen](#)

[dr.dk/ultra](#)

Færniþáttur: Talað mál – Frásögn

Nemendur þurfa að geta tekið þátt í samræðum á dönsku en einnig að þjálfast í að segja frá. Gott er að þeir í upphafi námsins venjist því að geta sagt frá á dönsku fyrir framan bekkinn. Til að byrja með eru frásagnir stuttar og jafnvel bara örfáar setningar. Eftir því sem kunnátta verður meiri þarf að gera meiri kröfur til framsetningar og um rétt og við-eigandi mál.

Dæmi um verkefni

- Segja frá með stuðningi lykilorða.
- Segja frá með stuðningi mynda.
- Flytja frumsamið efni sem nemandi hefur haft tækifæri til að æfa.
- Flytja kynningu um undirbúið efni (sem einnig má taka upp á snjalltæki og senda kennara eða sýna bekknum).
- Endursegja frásögn eða frétt.
- Segja stutta sögu sem nemendur þekkja. Ekki er gert ráð fyrir að þeir lesi söguna upp.
- Frásögn með áherslu á ákveðið málfræðiatríði. Nemendur segja t.d. fullt af setningum með áherslu á greini. Frásögnin getur t.d. verið lýsing á mynd/myndum s.s. *en stor kat, en stor hund, en stor skoletaske ... den store kat, den store hund, den store skoletaske ... min store skoletaske.*

Ekki er æskilegt að nemendur skrifi niður það sem þeir ætla að segja en hafi heldur nokkur stikkorð á blaði. Annars er hætt við að nemendur lesi textann upp en tali ekki blaðalaust. Það er oft erfiðara að skilja það sem nemendur lesa upp en þegar þeir tala frjálst. Hér á eftir má sjá dæmi um fleiri verkefni.

Den varme stol

Nemendur skiptast á að sitja á „den varme stol“. Stóllinn getur verið í miðjum hring í bekknum, fyrir fram hóp eða fyrir framan bekkinn. Nemandi á að segja frá t.d.

- *fortæl om noget du er interesseret i.*
- *medbring en ting eller et foto fra da du var lille og fortæl om den/det.*
- *medbring en ting som betyder meget for dig. Fortæl om tingen og hvorfor den betyder meget for dig.*

Tala um ákveðið efni

Gott er að nemendur sem ekki eru komnir langt í náminu tali örstutt (½ mínútu) og síðan má smá saman gera meiri kröfur um tímalengd. Lengja tímann upp í 1 mínútu og loks 2 mínútur þegar nemendur eru komnir í 10. bekk. Mælt er með að nemendur séu í 5–6 manna hópum svo þeir þurfi ekki að hlusta á allar frásagnir.

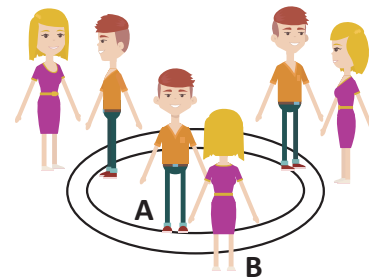
Kröfur þurfa að taka mið af aldri og kunnáttu í tungumálinu og jafnvel vera einstaklingsmiðaðar.

- Nemendur velja sér efni eða draga efni út frá þema og orðaforða sem unnið hefur verið með. Dæmi um efni: *familie, skole, frikvarter, bøger, voksne mennesker, børn, sport, mad, hjem og fødselsdag.*
- Nemendur fá nokkrar mínútur til undirbúnings.
- Einn nemandi er tímavörður.
- Mælt er með að nemendur hlusti vel og hver og einn útbúi spurningu til að bera upp í lok kynningar. Þannig halda nemendur einbeitingunni.
- Ekki er mælt með að nemendur skrifi niður það sem þeir ætla að segja en hafi e.t.v. stikk-orð. Annars er hætt við að þeir lesi textann upp en tali ekki blaðalaust og þá getur orðið erfiðara að skilja það sem sagt er.

Önnur útfærsla: Tala um ákveðið efni út frá talkorti.

Nemendum er skipt í litla hóp. Hver nemandi í hópnum dregur eitt kort. Hann fær smá undirbúningstíma og talar um efnið í ½ til eina mínútu eftir aldri og kunnáttu. Athuga að hafa tímavörð í hverjum hóp.

Fortæl om din livret.	Fortæl om mad som du ikke kan li'.	Fortæl om en islandsk nationalret.
Fortæl om sund mad.	Fortæl om en restaurant, café eller et fastfood sted som du har besøgt.	Fortæl om underlig mad som du har smagt.
Fortæl om en pizza.	Fortæl om din morgenmad.	Fortæl hvem der er den bedste du kender til at lave mad. Hvorfor er han/hun så god til det?
Fortæl om fastfood.	Fortæl om frugt.	Fortæl om sodavand.
Fortæl om mad som du helst ikke kan undvære.	Fortæl om is.	Fortæl om slik.

Fortæl om dig selv

- Nemendur eiga að segja frá sjálfum sér. Hugsanlega má gefa upp stikkorð til að leiðbeina nemendum frá hverju þeir geta sagt. Eins getur sá sem hlustar hjálpað ef nemandann rekur í vörðurnar.
- Nemendur mynda tvo hringi þar sem innri hringur (A) og ytri hringur (B) snúa andlitum saman (e. inside outside circle).
- Nemandi A hlustar á nemanda B, sem stendur á móti honum í ytri hring, segja frá sér.
- Nemendur skipta um hlutverk.
- Eftir um ½ til 1 mínútu (eftir færni) segir kennari: *Byt rolle*. Þá er það A sem talar og B sem hlustar.
- Eftir um 1 mínútu segir kennari: *Ryk en plads til højre*. Nemendur í ytri hring færa sig þá um eitt pláss til hægri.

Dæmi um efni sem nemendur geta fjallað um:

Fortæl om ...

- *din fødselsdag*
- *familien*
- *dit værelse*
- *interesser*
- *sport*
- *fritid*
- *skolen*
- *hverdagen*
- *mobilen*
- *weekenden*

Önnur útfærsla: Þegar nemendur A og B hafa hlustað hvor á annan segja þeir hópnum frá viðmælanda sínum. Þannig má tryggja að nemendur hafi hlustað með athygli. Einnig má stoppa eftir að nemendur hafa hlustað á tvo til þrjá og þá segja nemendur frá síðasta viðmælanda.

Endurgjöf fyrir frásögn

- Sýndu áhuga og samþykki með því að kinka kolli, halda augnsambandi, segja *aha, nemlig, nåh, ja ...*
- Biddu um nánari upplýsingar eða skýringar á því sem er óskýrt á gagnorðan hátt, t.d. með að endurtaka óskýrt orð.
- Hvettu nemandann til að halda áfram t.d. með því að endurtaka síðasta orðið.
- Spurðu frekari spurninga um það sem nemandinn er búinn að segja til að fá hann til að segja meira s.s. *Synes du det? Hvor var det?*

- Spurðu stuttra spurninga eða segðu byrjun á setningu til að fá nemendur til að halda áfram með frásögnina t.d. *Og så ..., Han tog over til ..., Hun ville ikke ...*
- Ef nemandi segir orð rangt er hægt að segja það rétt, án þess að fara í málalengingar og einungis ef það skiptir máli fyrir skilning.
- Endurtaka orð með réttum framburði, **án þess að draga sérstaka athygli að villunni.**
- Gefa nemendum upp orð og setningahluta sem þá vantar (svo lítið beri á).

Framburður

Danskur framburður reynist mörgum Íslendingum erfiður. Ein skýring er hinn mikli munur sem er á dönsku tal- og ritmáli. Mikilvægt er að nemendur átti sig á skyldleika dönsku og íslensku og sjái gagnsæi orða, frekar en að leggja ofuráherslu á það sem reynist erfitt. Framburður lærist m.a. með því að hlusta sem mest á tungumálið og með því að fá tækifæri til að tjá sig sem mest munnlega.

Nauðsynlegt er þó að þjálfra vel þau atriði sem geta torvelað nemendum að skilja danskt talmál og að gera sig skiljanlega á dönsku. Gott er að æfa framburðatriði skipulega þannig að þau festist í minni, t.d. að leggja áherslu á að æfa eitt ákveðið framburðatriði í lengri tíma en ekki að æfa mörg atriði í einu. Áhersluatriði í framburði verða þó alltaf ákvörðun kennarans sem tekur mið af aldri, getu og samsetningu nemendahópsins.

Framburður algengra orða

Samantektin hér á eftir um framburð er engan veginn tæmandi. Hér er aðeins tekið fyrir það mikilvægasta til að nemendur geti betur áttað sig á töluðu máli og geti gert sig skiljanlega.

Dæmi um það sem reynist nemendum erfitt:

D heyrir ekki: manden finde hende under vand skrald falde guld

H heyrir ekki: hvem hvad hvor hvordan hvid hvile hviske

Sérhljóðar

Allir danskir sérhljóðar eru bornir fram öðruvísi á dönsku en á íslensku. Þetta getur valdið ruglingi. Hafa þarf í huga að reglur um framburð sérhljóða eru ekki án undantekninga en ekki er æskilegt að leggja of mikla áherslu á undantekningar.

Gott er að kunna skil á þessum sérhljóðum, þar sem þeir eru mjög ólíkir íslenskum framburði. Framburður eftirfarandi sérhljóða er svipaður og í íslensku stöfunum.

Å borið fram sem **O** på blå forstå må åben

Ø borið fram sem **U** søster bøger København pølse (undantekning: først, børn)

Æ borið fram sem **E** værelse æble for'ældre læse

O borið fram sem **Ó** skole sover over stod (undantekning: os, bror)

Réttar áherslur í dönsku skipta miklu máli til að gera sig skiljanlega/n. Áherslur í algengum orðum lærast smátt og smátt eftir því sem nemendur heyra orðin oft. Þó má benda á að vitlausar áherslur valda oft misskilningi í samskiptum.

Mælt er með að leggja sérstaka áherslu á að nemendur þjálfist í áherslum á algengustu orðum í dönsku.

T.d.

for'ældre	Køben'havn	hi'storie	bu'tik	to'mater	be'gynde
be'søge	for'står	hvor'dan	hvor'for	ba'naner	tra'fik

Styttingar

Algengar styttingar orða í framburði koma víða fyrir í dönsku námsefni.

have – ha' = hafa	havde – haðe = hafði
hvad – hva' = hvað, ha	kunne – ku' = kunni, gat
kan – ka' = kann, getur	sagde – sage = sagði
lide – li' = líka við	skulle – sku' = ætlaði
skal – ska' = ætla	tage – ta' = taka

Framburður danskra samhljóða veldur Íslendingum yfirleitt ekki vandræðum.

Þó má minna á að **dd** er yfirleitt borið fram sem **ð**. Dæmi: *Sidde*.

Athugið að **-er** í endingu orða er borið fram því sem næst íslensku **a**. Dæmi um það eru t.d. sagnir í nútíð: *spiser, løber, skriger*. Nafnorðin: *com'puter, lærer*. Nafnorð í fleirtölu; *biler, venner, vinduer* ...

Athugið að **-ig** og **-eg** er stundum borið fram eins og **æ**. Dæmi: *jeg, mig, dig, sig, tegne*.

Færniþáttur: Ritun

Mikilvægt er að þjálfra ritun í upphafi dönskunámsins því hún festir orðaforða og málnotkun í sessi og stuðlar að skapandi notkun tungumálsins. Mörgum nemendum reynist erfitt að ná tökum á ritun og því fyrr sem þeir byrja að þjálfra ritun því betra. Mikilvægt er að tengja ritun sem mest þeim orðaforða sem unnið er með í öðrum færniþáttum.

Best er að byrja á stuttum og einföldum viðfangsefnum þar sem nemendur skrifa um það sem stendur þeim næst og tengist orðaforða sem búið er að vinna með. Þegar nemendur hafa öðlast meiri færni í ritun er hægt að gera meiri kröfur um m.a. inntak texta, málfar og stafsetningu. Eftir því sem líður á námið þurfa nemendur þó að venjast því að skrifa mismunandi gerðir texta eins og skýrt kemur fram í aðalnámskrá.

Oft getur verið gott fyrir nemendur að skrifa bundnar ritunaræfingar, sérstaklega þegar þjálfar þarf tiltekin málvarsleg atriði eða orðasambönd. Einnig er mikilvægt að nemendur finni sjálfir orð til að tjá hugsanir sínar og fái tækifæri til að skrifa frjálst og nota tungumálið á skapandi hátt.

Til að byrja með er æskilegt að beina ekki of mikilli athygli að málfræði heldur leggja frekar áherslu á orðaforða, málfar og innihald textans.

Með nýrri tækni hafa samskipti breyst mikið og fólk skrifar mun meira dags daglega en hér áður fyrr. Þessi tíðu skrif eru þó oft mjög stutt, t.d. spurningar og svör, minnisblöð og stutt skilaboð. Nemendur þurfa einnig þjálfun í að skrifa lengri texta, s.s. kynningar og formlega og óformlega texta.

Ritun getur verið góð fyrir hugsunarferli nemenda, því margir læra betur það sem þeir skrifa. Þeim gefst meiri tími til að vinna úr upplýsingum og koma þeim í eigin orð, þjálfar sig, gera mistök og leiðrétta sig sjálfir.

Áður en nemendur byrja að skrifa er gott að ræða um efnið á dönsku. Þannig er athygli beint að þeim grunnorðaforða sem nemendur þurfa á að halda til að geta skrifað um efnið.

Ritun hjá byrjendum

Eins og með margt annað þá er það æfingin sem skapar meistarann. Segja má að nemendur læri að skrifa með því að skrifa. Ekki er æskilegt að leiðrétta allar villur sem byrjendur gera í ritun.

Ritun þarf að:

- hefjast í upphafi dönskunámsins.
- tengjast orðaforða sem búið er að vinna með.
- þjálfar oft og reglulega.
- innihalda fjölbreytt ritunarverkefni.

Skref í ritun

1. Glósur
Nemendur skrifa orð/setningar upp eftir bók eða eftir kennara.
2. Bundnar ritunaræfingar
Nemendur skrifa orð og setningar sem svör við bundnum spurningum. Nemandinn hefur lítið val um svör sem og tækifæri til að vera skapandi og skrifa röng svör.
3. Skapandi skrif
Nemendur skrifa frjálst út frá eigin forsendum. Nemendur fá hugmynd, byrja að skrifa og leyfa ímyndunaraflinu að stjórna skrifunum. Endurskrifa jafnvel textann aftur og aftur þar til hann smellur að lokum saman.
4. Skrif undir leiðsögn
Kennari leiðbeinir nemendum í lengri verkefnum. Verkefnin eru vel afmörkuð þar sem nemendur fá hjálpargögn og ráð, dæmi, fyrirmyndir, ramma, nytsamleg orð og orðasambönd o.s.frv.
5. Ferlisritun
Nemendur skrifa það sem þá langar til með hjálp, hvatningu og endurgjöf kennara. Kennari aðstoðar nemanda við að finna efni, safna hugmyndum, skipuleggja hugsanir sínar, skrifa uppkast o.s.frv.
6. Skrif án leiðsagnar
Nemendur fá verkefni hjá kennara en skrifa frjálst og án leiðsagnar í ritunarferlinu.

Leiðbeiningar kennara

Hvað getur kennari gert til að leiðbeina nemendum við að skrifa? Það er ýmislegt en hann getur t.d. veitt nemendum tækifæri og aðstoð við að ...

- velja tegund texta (auglýsing, bréf, ljóð, tölvupóstur, frásögn ...).
- átta sig á hverjir eru væntanlegir lesendur.
- fá hugmyndir.
- velja milli hugmynda.
- raða niður og skipuleggja hugmyndir (hugtakakort, stikkorð, myndir, gátlistar).
- skoða málfræðiatríði og orðaforða sem hentar viðeigandi texta.
- gera æfingar sem geta hjálpað þeim með ákveðin atríði varðandi málfarið, t.d. æfa boðhätt ef verkefnið er í boðhætti (t.d. uppskrift eða fyrirmæli), persónufornöfn í þeirri persónu sem við á o.s.frv.
- skoða dæmi og fyrirmyndir af svipuðum textum.
- skipuleggja textann sinn.
- skrifa uppkast.
- fá endurgjöf á innihald.
- fá endurgjöf á atríðið varðandi tungumálanotkun.
- skrifa með öðrum nemanda eða hóp.
- gera breytingar og endurskrifa.
- skrifa lokagerð af textanum.
- finna lesendur við hæfi.

Endurgjöf

Mikilvægt er að nemendur viti hvað kennari ætlar að meta áður en þeir byrja að skrifa en það getur einnig verið hjálplegt að fá endurgjöf og athugasemdir frá kennara jafnóðum. Ef athugasemdirnar eru of margar, óviðeigandi eða illskiljanlegar eða tónninn er of neikvæður getur það haft þveröfug áhrif og minnkað áhuga og dregið úr kjarki nemenda til að skrifa. Því þarf að gæta þess að fara ekki offari í leiðréttingum.

Hér eru nokkrar hugmyndir varðandi endurgjöf

- Notaðu t.d. grænan eða bláan penna til að leiðrétta í staðinn fyrir rauðan.
- Ræddu umsögnina við nemandann og reyndu að komast að samkomulagi við hann.
- Skrifaðu rétt svör á spássiuna.
- Strikaðu undir allar villur af ákveðinni gerð í einstökum verkefnum (t.d. allar villur í tíð sagna, allar stafsetningavillur).
- Skrifaðu einungis athugasemdir varðandi innihald og skilaboð textans.
- Búðu til texta þar sem fram koma atriði sem þú hefur safnað saman úr textum nemenda og þarfnast nánari skoðunar. Leyfðu nemendum að ræða hann í litlum hópum.
- Notaðu algengar villur til að búa til æfingar eða leiki þar sem þjálfuð eru þau atriði (t.d. í quizlet, kahoot ...). Nemendur geta líka sjálfir búið til æfingar út frá eigin villum.
- Ekki gera sömu kröfur til allra nemenda. Sumir nemendur eiga erfitt með alla ritun.
- Ekki þarf að leiðrétta allar villur hjá öllum en taka mið af getu hvers og eins.
- Notaðu **leiðréttingakóða** og skrifaðu hann á spássiuna í verkefni nemandans. Leiðréttingakóði er hugmynd sem má nota í efstu bekkjum grunnskóla. Villur eru flokkaðar í stærri og minni villur, allt eftir því hve mikla áherslu kennari leggur á smáatriði. Hlutverk kennarans er að skrifa númer við villur sem hann vill leggja áherslu á. Kennari skrifar leiðréttingakóðann á spássiuna yfir hvað númerin merkja. Einnig getur hann prentað út kóðann fyrir nemendur eða birt af skjávarpa. Hér er hugmynd af leiðréttingakóða sem skipt er í 6 flokka og hver flokkur fær númer.

1. Nafnorð (greinir, fleirtala o.s.frv.)
2. Mynd sagna
3. Ending lýsingarorðs
4. Stafsetning röng
5. Rangt orð
6. Vantar orð

Dæmi um leiðréttingu:

Nemandi: *Dreng sidder på den gul stol.*

Leiðréttingarkóði: *Dreng(1) sidder på den gul(3) stol.*

Rétt setning: *Drengen sidder på den gule stol.*

Þegar kennari hefur leiðrétt textann með kóðanum fá nemendur verkefnið tilbaka og leiðrétta villurnar sem búið er að merkja við. Þeir mega nota öll þau hjálpargögn sem þeir vilja t.d. orðabækur, texta, netið og málfræðibækur. Þegar nemendur hafa leiðrétt verkefnið sýna þeir kennara að þeir séu búnir að leiðrétta villurnar.

Hugmyndir að ritunarverkefnum

Ritunarverkefni geta verið einstaklings-, para- og hópverkefni. Hér á eftir eru nokkur dæmi um mismunandi verkefni.

Ferlisritun (d. process skrivning)

Í ferlisritun er verið að þjálfa skipuleg og sjálfstæð vinnubrögð með áherslu á stafsetningu, lestur, skrift, frágang, málfræði og ritleikni (sjá ferlisritun á [Læsisvef MMS](#)). Skipta má ferlinu í fimm þrep:

1. Undirbúningur
Áður en nemendur byrja á sjálfri rituninni skrifa þeir niður hugmyndir um efnið og gera hugarkort með orðaforða sem tengist efninu.
2. Uppkast
Skrifa uppkast þar sem hugmyndir eru settar saman í heilstæðan texta.
3. Umritun
Fá endurgjöf frá samnemendum eða kennara um innihald. Umritun þar sem textasmiður bætir við textann, leiðréttir villur, umorðar eða endurraðar.
4. Yfirlestur
Textasmiður leiðréttir og fínþússar ritun sína: athugar stafsetningu, málfar og frágang og lagar. Flettir upp í orðabókum og málfræðiheftum.
5. Birting
Textinn birtur/afhentur.

Leiðarbók (d. logbog)

Nemendur halda leiðarbók á dönsku þar sem þeir skrá ýmiss konar vangaveltur varðandi námið og skólann. Leiðarbók er eins konar dagbók þar sem nemendur skrifa daglega eða vikulega stutta lýsingu á því sem gerist t.d. í kennslustundum.

Ljóð (d. digte)

Nokkrar tegundir ljóða.

1. 8 orða ljóð.
Kennarinn skrifar 10 orð á töfluna t.d. *sne, brød, dør, hånd, drøm, mørke, se, bog, fugl, hus*. Nemendur skrifa ljóð þar sem minnst 8 af orðunum koma fyrir.
2. Ljóð með fáum orðum.
 - Skrifar 1 orð í fyrstu línu.
 - 2 orð í næstu línu.
 - 3 orð í þarnæstu línu o.s.frv.

Nemendur halda áfram eins lengi og þeir geta. Í síðustu línu skrifa þeir aftur orðið úr fyrstu línu.

3. Haiku

Haiku er gamalt japanskt ljóðaform, þau ...

- hafa þrjár braglínur og tengjast oft náttúrunni.
- innihalda ekki rím.
- eiga að vera 3 línur og 17 atkvæði.
 - Fyrsta lína 5 atkvæði.
 - Önnur lína 7 atkvæði.
 - Þriðja lína 5 atkvæði.

Dæmi um Haiku:

Vejret er så godt
Himlen er så blå i dag
Måske regner det

Dictogloss (Ritun/Hlustun)

Markmið þessa verkefnis er að æfa færni nemenda til að skilja talað mál og æfa rétttritun með því að skrifa um efni byggt á orðaforða sem þeir hafa unnið með.

Dictogloss er útfærsla af upplestri til orðréttrar ritunar (d. diktat):

- Texti er lesinn hátt tvisvar eða oftár á eðlilegum hraða.
- Nemendur hlusta og reyna hver fyrir sig og eftir bestu getu að skrifa textann orðrétt upp.
- Síðan vinna nemendur saman í pörum og reyna að endurskrifa textann.
- Að lokum fá nemendur að skoða rétta textann til samanburðar.

Skapa persónu (skab en person)

Nemendur skapa persónu út frá orðum sem þeir draga. Þeir ...

- skrifa hver og einn orð á miða úr eftirfarandi flokkum t.d. útlit, háttarlag, aðstæður, áhugamál. Það verða að vera minnst 10 orð í allt frá hverjum og einum, eitt orð á hvern miða.
- setja orðin í þrjá bunka eftir flokkum.
- draga 10 orð hver, eitt orð úr hverjum bunka.
- skrifa lýsingu á persónu út frá þeim orðum sem dregin voru.

Dæmi 1 – Skriv ord om en persons udseende m.m.

- Udseende: *lyshåret, blå øjne, lange arme, korte ben* o.s.frv.
- Væremåde: *tanker, følelser s.s. hjælpsom, sur, irriteret, glad, smiler meget, snakker meget, taler højt* o.s.frv.
- Sociale forhold: *arbejdsløs, mange søskende, enebarn, har mange venner*, o.s.frv.

Dæmi 2 – Skriv ord om fritid og interesser.

- Alle sætter deres 10 ord i en bunke.
- Træk 10 ord.
- Beskriv din persons interesser ud fra dine ord.

Endursögn

Nemendur ...

- fá/velja texta.
- lesa textann hratt yfir (scanning).
- lesa textann aftur yfir og nú nákvæmar.
- skrifa niður lykilorð og mikilvægustu upplýsingar í textanum.
- skrifa endursögn með lykilorðum og út frá upplýsingum.

Smáskilaboð

Nemendur fá uppgefnar aðstæður sem þeir eiga að skrifa skilaboð um.

Dæmi:

- Skriv en sms til dine forældre hvor du fortæller hvad der er sket:
 - Du skal til træning i ...
 - Du skal nå bussen fordi ...
 - Hunden/kanariefuglene/kaninen er sluppet ud. Du har ledt efter den. Du kan kan ikke finde den ...
- Skriv en sms til en ven. Sig ...
 - du har billetter til biografen
 - hvornår filmen starter
 - hvor I skal mødes
- Skrifaðu skilaboð á dönsku til vinar eða fjölskyldumeðlims.
 - Þú ert að fara í sund ...
 - Vinur þinn er ekki kominn ...
 - Þú vilt eignast ...

Tölvupóstur

Margir nemendur þurfa þjálfun í að skrifa tölvupósta, bæði formlega og óformlega.

Gott er að æfa nemendur í að skrifa tölvupósta til mismunandi aðila, t.d. vinar, kennara eða atvinnurekanda. Þá gefst tækifæri til að skoða hvernig maður ávarpar og kveður við mismunandi aðstæður.

Nokkur dæmi:

Heilsa: *hej, kære ...*

Óformleg kveðja til vina og ættingja: *vi ses, hilsen, Kh (stytting úr kærleg hilsen), knus.*

Formleg kveðja: *venlig hilsen, mange hilsner.*

Hóprítun í tölvu

Nemendum er skipt í um 8 manna hópa sem vinna við sömu sögurnar.

1. Einn nemandi í hverjum hópi byrjar á einni sögu og ákveður hvers konar saga þetta á að vera s.s. et eventyr, en science fiktion, en krimi, en fortælling, en gyser.
2. Hann skrifar efst á tölvuskjáinn hvers konar saga þetta er.
3. Hann skrifar 2 fyrstu setningarnar í sögunni.
4. Þegar kennari segir skipta færa nemendur sig til hægri á næstu tölvu og skrifa framhald af þeirri sögu sem nú er á skjánum (1–2 setningar). Ef nemendur eru fleiri en 8 í hóp er e.t.v. betra að hver skrifi eina setningu. Nemendur sem eiga erfitt með að skrifa geta skrifað eina setningu.
5. Nemendur halda svona áfram þar til þeir koma aftur að sinni eigin sögu, ljúka við hana og gefa henni nafn.
6. Nemendur velja bestu söguna og lesa hana upp fyrir bekkinn.

Önnur útfærsla: Sumum nemendum getur þótt betra að skrifa eftir uppskriftinni í rammanum hér að neðan. Hægt er að prenta út sögurammann (d. en historieramme) á [bls. 86](#).

RITUN

EN HISTORIERAMME

Skrifðu stutta sögu eftir rammanum. Reynið að nota sem flest lýsingarorð.

Historien hedder:

Fortæl hvornær historien foregår*	
*foregår = gerist	
Beskriv* stedet hvor historien foregår	
*beskriv = lýstu	
Fortæl hvem historien handler om	
Beskriv hovedpersonen/-personerne	
Fortæl hvad hovedpersonen/-personerne laver	
Noget underligt, slemt, sørgeligt, fantastisk skete	
Beskriv hvad andre i historien gør	
Slutning	

Danska | Fjölbreyttir kennsluhættir í dönsku | © Menntamálastofnun 2021 | 2869

86

Söguhjólíð – hópritun (d. en historieroulette)

Söguhjólíð er gott dæmi um hópritun. Nemendur vinna saman 3-4 í hóp og skrifa sögu. Hver hópur fær tening. Nemendur innan hópsins skiptast á að kasta teningnum til að fá upplýsingar um það sem skrifa á um. Nemendur slá 6 sinnum og fá þannig númerið á orðinu sem á að nota í þeirra sögu.

	A. Tid	B. Sted	C. Hovedpersonen
	1. For 10 år siden	1. Et gammelt hus	1. En julemand
	2. En mørk aften	2. I skoven	2. En pirat
	3. Sidste år	3. En skole	3. En prinsesse
	4. En tidlig morgen	4. En kirkegård	4. En gal mand
	5. I går morges	5. En bank	5. En klovn
	6. Sidste nat	6. En butik	6. En stor pige

	D. Problemet er	E. Hjælpen kommer fra	F. Redderen har
	1. En ufo	1. En hund	1. En pistol
	2. Stormvejr	2. En politimand	2. Et rundstykke
	3. Et røveri	3. Små mænd	3. En hue
	4. Kidnapping	4. En præst	4. Et håndklæde
	5. En bold	5. En lærer	5. En taske
	6. Et monster	6. En gul kat	6. En helikopter

Hraðritun (d. hurtigskrivning)

Margir nemendur eiga erfitt með að byrja á ritunarverkefni. Þá getur stundum hentað að leggja fyrir hraðritun.

Hraðritun er að skrifa í ákveðinn tíma og hætta um leið og tíminn er útrunninn.

1. Velja efni.
2. Setja tímamörk, hámark 10 mínútur.
3. Nemendur skrifa eins hratt og þeir geta án þess að líta á það sem þeir hafa skrifað.
Ef þeim dettur ekkert í hug geta þeir skrifað um hvernig er að detta ekkert í hug. Nemendur eiga aðeins að hugsa um innihaldið ekki um réttritun, greinamerki eða annað. Villurnar má leiðrétta seinna.
4. Nemendur eiga að skrifa í heilum setningum og í samhangandi texta, ekki í stikkorðum.
5. Nemendur lesa textann yfir í lokin, bæta einhverju við, laga og leiðrétta.

Uppáhaldsorð

1. Nemendur vinna í pörum. Báðir velja 5 af upphaldsorðum sínum úr glósu-listum í námsbókinni eða í textum sem búið er að vinna með.
2. Pörin fara yfir orð hvor annars og velja 5 orð af þessum 10 sem þau eru komin með.
3. Pörin skipta á listum með orðunum 5 við annað par. Nemendur skrifa nú stutta sögu eða frásögn út frá orðunum.
4. Nokkrar textar lesnir upp.

Viðtal (et interview)

Nemendur taka viðtal við vin, bekkjarfélagi eða fjölskyldumeðlim.

Kennari getur verið með spurningar tilbúna fyrir nemendur eða kennarar og nemendur vinna spurningarnar saman.

Et interview

- Stil spærgsmál.
- Skriv nogle punkter om svarene ned.
- Skriv hvad du fik at vide i interviewet.

Spærgsmál

- Hvor gammel er du?
- Hvor bor du?
- Har du en bror eller en søster?
- Hvad kan du bedst li' at lave i din fritid?
- Har du rejst til et andet land? Hvilket?
- Hvilken årstid kan du bedst li'? (vinter, sommer, forår, efterår). Hvorfor?
- Hvad er din livret (upphaldsmatur)?
- Hvad kan du ikke li' at spise?
- Hvad er dit yndlingsfag i skolen?

Sådan kan du skrive

Overskrift: *Et interview med min ven/min bror/min søster/...*

Begyndelse: *I går interviewede jeg ... Han/hun er ... gammel og bor ...*

Skriv begyndelse, midte og slutning.

Frásögn (en fortælling)

Frásögn getur verið skálduð, endursögn eða nemandi segir frá atviki sem hann hefur upplifað. Ramminn gerir nemendum auðveldara að skrifa frásögnina. Þegar tekið er mið af getu nemenda má setja inn fleiri eða færri línur.

Overskrift: _____

En dag/en gang

Så/da

Bagefter

Til sidst/endelig

Dæmi um útfærslu – En historie

Nemendur fá/heyra byrjun á sögu. Þeir eiga að skrifa sögu sem tengist byrjuninni.

1. Tveir og tveir ræða saman og koma með hugmyndir um hvað sagan á að fjalla (hámark 10 mínútur).
2. Öll pör gera munnlega grein fyrir hugmyndum sínum í stuttu máli (helst á dönsku).
3. Nemendur velja hugmynd og skrifa sína sögu, annaðhvort einir eða í pörum.
4. Kennari setur nemendum mörk um hve löng frásögnin á að vera t.d. um 100 orð.

Dæmi um byrjun á sögum:

- *Klokken er tæt på midnat. En mand, som ikke er din nabo, kommer ud fra din nabos hus. Lidt senere kommer endnu to mænd ud i indkørslen, og de bærer en stor, lang ting.*
- *Hvilken en dejlig dag. Solen skinner og jeg skal ned til stranden og hygge mig. Når jeg er lige klar til at gå ringer telefonen.*

Ítarefni

[Ferlisritun](#)

Málfræði

„Málfræði er ekki markmið í sjálfu sér á þessu skólastigi, heldur hluti af stóra samhengi tungumálsins og þjónar málnotkuninni á sama hátt og orðaforðinn. Málvitund nemenda eykst með markvissri notkun málsins við margvíslegar aðstæður og í fjölbreyttum viðfangsefnum.“

(Aðalnámskrá grunnskóla 2013 bls. 133/134)

Hvaða málfræði eiga nemendur að læra og í hvaða röð? Stutta svarið við báðum spurningum er að þeir þurfa að læra þá málfræði sem er þeim nauðsynleg. Það er svo kennarans að velja hvað er nauðsynleg málfræði og í hvaða röð hann vill vinna með hana.

Vinna með málfræði á að vera hjálpartæki í tungumálanámi og því ber að varast að flækja hana um of. Kennarar þurfa að vanda valið og beina sjónum að þeim þáttum málfræðinnar eða málvenjum sem líklegast eru til að valda nemendum erfiðleikum eða sem geta valdið misskilningi í tjáskiptum. Það að hafa málfræði á valdi sínu er mikilvægt til að geta notað tungumálið á skapandi hátt. Þegar gerðar eru margar villur tengdar málfræði getur það leitt til misskilnings í samskiptum.

Málnotkun og málfræði þarf að tengjast vinnu með orðaforða og notkun færniþáttanna fjögurra: hlustun, lestur, ritun og talað mál og vera í samhengi við umfjöllunarefnið. Markmið dönskukennslu er að kenna málnotkun en ekki að kenna um málfræði, eins og t.d. málfræðihugtök. Þessi áhersla byggist á því að málfræði er sett fram og hún þjálfuð í samhengi við aðra hluta tungumálsins með samskiptafærni að aðalmarkmiði. **Ekki er ráðlegt að vinna með málfræðireglur án þess að þær séu mikilvægar í samhengi við það sem unnið er með í öðrum þáttum**, eins og í ritun og tali.

Kennari þarf að ákveða hvað hann vill leggja áherslu á hverju sinni og fara ekki út í atriði sem nemendur hafa ekki forsendur til né þörf fyrir að fást við. Mikilvægt er að leggja áherslu á það sem nýtist nemendum hverju sinni og velja bæði viðfangsefni og tímasetningu sem hentar í stað þess að vinna með flókin, óhlutbundin málfræðihugtök sem nemendur hafa ekki unnið með í íslensku. Einnig að leggja áherslu á meginreglur og málvenjur frekar en að dvelja of mikið við undantekningar. Gott er að benda nemendum á hjálpargögn þegar leita þarf upplýsinga um atriði málnotkunar sem þeir hafa ekki á valdi sínu.

Mikilvægt er að þjálf ákveðin grunnatriði vel, með reglulegu millibili, til þess að festa þau í minni. Það er gert með sífelldum endurtekningum. Þá getur verið gagnlegt að skoða einfalda texta eða setningar úr textum sem verið er að vinna með.

Samkvæmt aðalnámskrá grunnskóla 2011/2013 eiga nemendur við lok grunnskóla að geta:

Samskipti:

... **beitt nokkuð réttu máli**, eðlilegum framburði, áherslum, og hrynjandi, notað algeng föst orðasambönd ...

Frásögn:

tjáð sig áheyrliga um málefni sem hann þekkir, **beitt tungumálinu af nokkurri nákvæmni hvað varðar reglur um málnotkun** ...

Ritun:

skrifað lipran samfelldan texta á hnökralitlu máli um efni sem hann hefur þekkingu á, sýnt fram á góð tök á orðaforða og **meginreglum málnotkunar** ...

Málfræði er m.a. til að

- varpa ljósi á hvernig tungumálið virkar.
- geta notað tungumálið á skilvirkan, viðeigandi og nákvæman hátt.
- skilja hvernig mismunandi merking er sköpuð með notkun mismunandi málfræði aðgerða.
- geta aukið hæfni okkar til að stjórna og móta merkingu.
- greina og rýna texta þannig að við skiljum hvernig málfræði hefur verið notuð til að ná fram ákveðnum áhrifum.
- skoða mynstur í máli og orðavali þannig að við getum lært að meta, túlka og skapa vel uppbyggðan texta.
- eiga sameiginlegt tungumál til að kenna og læra um megingerð tungumálsins.

(A new grammar companion for teachers/Bewely Derewianka 2nd ed. 2011.)

Til eru margar leiðir til að vinna með málfræði og gera nemendur færari um að tjá sig nokkurn veginn rétt á erlenda málinu. Mikilvægt er að einbeita sér að einu málfræðiatríði í einu og vinna með það í nokkurn tíma þannig að nemendur hafi náð valdi á atriðinu áður en farið er að vinna með næsta atriði.

Fjölbreyttir kennsluhættir

Fjölbreytni í kennsluháttum er lykilatriði í málnotkunarþjálfun eins og í öllum öðrum þáttum tungumálakennslu. **Besta leiðin til að þjálfra málnotkun eru verkefni þar sem nemendur nota tungumálið í eins raunverulegum aðstæðum og hægt er.**

Þetta á þó ekki við hjá byrjendum. Til að byrja með er nauðsynlegt að nemendur hafi ákveðinn ramma t.d. forskriftir og bundnar æfingar. Þegar nemendur hafa náð betra valdi á tungumálinu og eru orðnir aðeins öruggir er mikilvægt að þeir fái að skrifa/tala frjálst og vera skapandi.

Dæmi um nokkrar leiðir:

- Skrifa setningar (þegar nemendur hafa séð forskrift, helst í texta).
- Snúa setningum úr íslensku yfir á dönsku til að þjálfra ákveðið málfræðiatríði.
- Gera innfyllingaræfingar þar sem ákveðin regla er þjálfuð.
- Bæta lýsingarorðum inn í frásögn. Finna til stutta sögu/frásögn úr texta sem verið er að vinna með. Nemendur skrifa frásögnina upp aftur og bæta inn lýsingarorðum í rétttri mynd fyrir framan öll nafnorð.

Dæmi:

På mit store værelse er der en _____ lænestol og et _____ skrivebord. Jeg sidder tit i den _____ lænestol og læser _____ romaner. Når jeg læser _____ lektier, sidder jeg ved _____ skrivebordet. Min _____ seng er står op ad _____ væggen og over den hænger der en _____ læselampe. Der er to _____ vinduer i _____ værelset og i det ene har jeg en _____ blomst og i det andet gemmer jeg nogle _____ bøger.

- Innfylling þar sem orðflokkur er gefinn upp. Til að einfalda æfinguna má gefa upp orð sem að skrifa á inn í eyðurnar.

gaden | cykle | lejlighed | butikscenter | tager | stort | gammel | minutter

Jeg bor i en/et _____ (adjektiv) _____ (navneord). Det er i centrum og det _____ (verbum) 10 _____ (navneord) at _____ (verbum) i skole. På den anden side af _____ (navneord) er der et _____ (adjektiv) _____ (navneord).

- Hlutverkaleikir sem reyna á aðstæður þar sem ákveðin málnotkunatriði eru þjálfuð. Dæmi:
 - Nemendur eru settir inn í aðstæður þar sem þeir eiga að leika hlutverkaleik. Hér er dæmi um hlutverkaleik þar sem tveir og tveir vinna saman. Annar er en *dreng/en pige*, hinn er en *far/en mor*. Áhersla er lögð á núpálegar sagnir (kan – skal – vil – må).

A. en dreng/en pige

Du **vil** gerne gå ud med en ven/vennerne i aften men du **skal** først spørge din mor/din far om du **må**. Hun/han siger at du ikke **må** gå nogen steder fordi du **skal** være hjemme og lave lektier. Du **vil** så gerne gå og prøver at overtale din mor/far.

B. en far/en mor

Din søn/datter **vil** ud i aften. Du **vil** ikke give ham/hende lov fordi du synes han/hun **skal** være hjemme. Du ved at han/hun **skal** aflevere en opgave i morgen og **kan** derfor ikke gå. Du skal overtale han/hende til at være hjemme.

- Nemendur halda áfram með samtalið og reyna að láta núpálegu sagnirnar (*kan – skal – vil – må*) koma eins oft fyrir og þeir geta, helst í hverri setningu.
- Spila spil sem taka á ákveðnum reglum, annaðhvort munnlega eða skriflega. Kennari getur útbúið t.d. spilið *Veiðimaður* þar sem hver nemandi dregur 4 spil og reynir t.d. að para saman sagnir í 4 myndum til að fá stig eins og t.d. *at spise – jeg spiser – jeg spiste – jeg har spist*.
- Taka þátt í ýmsum munnlegum eða skriflegum orðaleikjum. Dæmi: Óreglulegar sagnir.

Dæmi um leik:

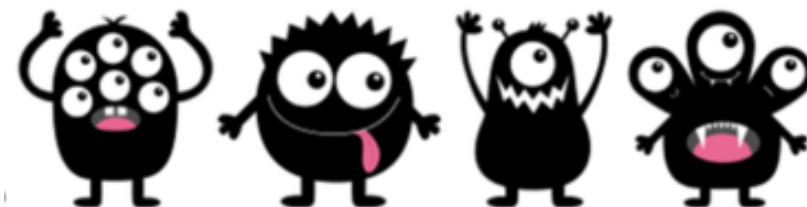
Það eina sem þarf er bolti eða eitthvað létt til að kasta á milli.

- Sá sem fær boltann segir eina óreglulega sögn t.d. í nafnhætti og kastar boltanum til einhvers annars.
- Ekki má segja sömu sögnina tvisvar svo það þarf að benda nemendum á að vera búnir að hugsa sér sögn/sagnir.
- Ef nemandi endurtekur sögn sem búið er að segja er hann úr leik.
- Hægt er að útfæra þennan sagnaleik með því að gera aðrar kröfur t.d. um beygingar sagna.

- Munnlegar æfingar/samtalsæfingar þar sem þjálfuð eru ákveðin málfræðiatríði í samhengi. T.d. persónufornöfn, nútíð-þátíð sagna, ákveðinn greinir, endingar lýsingarorða o.s.frv.

Dæmi þar sem þjálfuð eru lýsingarorð og endingar þeirra:

- Nemendur vinna saman í pörum og fá blað með nokkrum skrímslamyndum.

- Annar byrjar að lýsa einu skrímsli og hinn á að finna út hvaða mynd lýsingin passar við. Allar lýsingar þurfa að innihalda lýsingarorð.
- Nemendur skiptast á að lýsa. Dæmi:
 - A. *Mit monster har en stor mund og skarpe tænder. Det har små ben og tre øjne.*
 - B. *Taler du om det sidste billede?*
- Rýna texta þar sem sömu málfræðiatríðin koma ítrekað fram og draga ályktun um niðurstöðu (finna regluna).
- Breyta texta/setningum t.d. úr:
 - eintölu í fleirtölu.
 - nútíð í þátíð.
 - fyrstu persónu í aðra persónu.
 - jákvæðum texta í neikvæðan.

- Hlusta eftir villum.

Kennari les stuttan texta þar sem hann breytir nokkrum málfræðiatríðum í villur. Nemendur skrifa niður villurnar sem kennari gerir eða rétta upp hönd þegar þeir heyra villuna. Athuga þarf að hafa villurnar skýrar og einfaldar þannig að nemendur geti áttað sig á þeim.

- Forsetningar og samtengingar.

Nemendur skrifa setningarlutana og ljúka þeim. Dæmi:

*Jeg kan godt/ikke li', at se fjernsyn **fordi** ...*

***Selvom** vejret er godt vil ...*

***Hvis** jeg havde flere penge ...*

***Da** jeg kom hjem ...*

Hagnýt málfræði (funktionel grammatik)

Samkvæmt hagnýtri málfræði er talið nauðsynlegt fyrir kennara og nemendur að skoða bæði gerð og hlutverk tungumálsins og samspil þess. Í hagnýtri málfræði er litið á tungumálið sem félagslegt kerfi og verkfæri til að skapa merkingu. Tungumálið er því ólíkt, allt eftir í hvaða samhengi það er notað. (A new grammar companion for teachers/Bewely Derewianka 2nd ed. 2011.)

Kennari getur leitt nemendur áfram og beint sjónum þeirra að því hvernig tungumálið er notað og hvaða áhrif málfræði hefur á það með því að velja ákveðna texta.

Nemendur:

- skoða meðvitað ákveðin málfræði- eða málnotkunatriði í texta.
- finna út regluna sem á við – Hvernig er reglan?
- finna fleiri dæmi um regluna í textanum.
- beita reglunni með eigin dæmum – Geturðu komið með fleiri dæmi?

Að rýna málfræði

Flestir textar bjóða upp á margvíslega möguleika á málfræðirýni. Því flóknari sem textarnir verða, því fleiri möguleikar. Þess vegna er mikilvægt að kennari sé búinn að skoða texta vel og ákveða fyrir fram hvað hann ætlar að skoða með nemendum. Dæmin hér á eftir eru tekin úr byrjendanámsefni og eru almenn dæmi um hvernig hægt er að vinna með málfræði. Ekki er verið að hvetja kennara til að vinna með öll þessi málfræðiatríði í upphafi tungumálanáms.

Dæmi 1 | Start – [Hvem er jeg?](#)

Hvem er jeg? Hvem er du?

Hej.

Jeg hedder Simon.

Jeg er 12 år gammel.

Jeg kommer fra Danmark.

Jeg bor i København.

Samhengi: Hér er verið að kenna hvernig maður kynnir sig. Hægt er að ræða hvaða upplýsingar eru mikilvægar þegar fólk kynnir sig. Hvað vilja nemendur t.d. vita um aðra? Skipta aðstæður og þátttakendur máli?

- Hver er að kynna sig? Hvem er *jeg*? (Det er Simon).
- Hvernig kynnir maður sig? T.d. með því að heilsa og segja nafnið sitt, hvaðan maður kemur og hvaða tungumál maður talar.
 - *Jeg hedder ...*
 - *Jeg kommer fra ...*
 - *Jeg taler ...*

Skoða reglu: Hér mætti spyrja nemendur hvort þeir sjái eitthvert mynstur í því hvernig sagnirnar eru skrifaðar. Vonandi nefna þeir að þær endi allar á -r.

- Hvernig haldið þið að maður segi: „Ég tala dönsku“? *Jeg taler dansk.*
- Hér mætti líka skoða sérstaklega sögnina *er* – og benda á líkindi milli íslensku og dönsku.
 - *Að vera* – ég *er*.
 - *At være* – jeg *er*.

Vinna með sagnir:

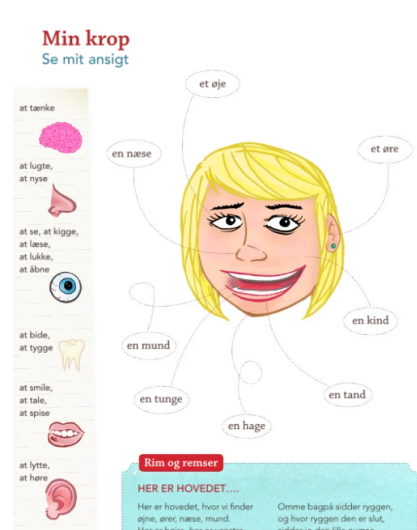
- Skrifa setningar um sjálfa/n sig í nútíð og nota persónufornafnið *jeg*.
- Kynna sjálfa/n sig fyrir öðrum.
- Síðar er hægt að vinna með spurnarfornöfnin *hvem*, *hvad* og *hvor* sem eru kynnt á sömu síðu á [bls. 3 í Start](#).

Dæmi 2 | Start – [Min krop](#)

Samhengi: Verið er að kynna ...

- nafnorð og sagnorð sem tengjast líkamanum.
- nafnhátt sagna.
- óákveðinn greini nafnorða.

Kennari þarf að velja hvert þessara atriða hann ætlar að leggja áherslu á.

Skoða reglu:

- Nafnháttur
 - Hver er reglan?
 - Sjá nemendur regluna um nafnháttarmerki og endingu -e?
 - Hver er munurinn á nafnhætti í íslensku og dönsku?
 - Skilja nemendur merkingu orðanna?
 - Geta þeir komið með fleiri hugmyndir að orðum?
- Óákveðinn greinir
 - *En næse/En tand*: Hvað gæti *En* þýtt? (Töluorðið einn).
 - Sum orð standa með *en* og önnur *et*. Hvers vegna? (Mismunandi kyn, eins og á íslensku).
 - Hvað halda nemendur að það séu mörg kyn í dönsku? Hvers vegna halda þeir það?
 - Berið saman íslensku og dönsku.
 - Kannið hvort nemendur skilja regluna.
 - Útskýrið regluna.

Dæmi 3 | Tak – [Ida](#)**Ida**

Ida er h j, slank og g r med briller. Hun har halvlangt, glat, lyst h r og brune  jne. Nogle synes, hun er den alvorlige type. Men Ida siger selv, at hun altid er i godt humør. Hun snakker bare ikke så meget, fordi hun ikke ved, hvad skal sige. Hun hader at rydde op på sit værelse og lægge tøj på plads. Ida kan godt lide at synge, tegne og male. Hun synger i et pigekor og i et band. Hun kan også godt lide at fotografere og er dygtig til at poste sine billeder.

- L singaror 
 -   Hvaða lýsingarorð eru   tveimur fyrstu l nunum?
 -   Hvaða 3 endingar eru   l singaror unum? (endingalaus, e og t).
 -   Hver er munurinn   þessum 3 endingum? Hvenær notar maður hvaða reglu?
 -   Hvernig er þetta   íslensku? Berið saman  slensk og dönsk orð, eru þau l k eða ólík?
 -   Nemendur finna  ll l singaror in   textanum.
 -   Kannið hvort nemendur hafi  tta  sig   reglunni. Ef þeir hafa ekki gert það má skoða fleiri texta   sömu opnu.
 -    tsk ri  regluna.
 -   Skoðið myndina. Hver nemandi segir eina setningu um myndina með l singaror i. T.d. *Ida har en flot seng. Reolen er bl  ...*

Varast ber    kenna atriði sem ekki eru   textanum. Ef eina pers nufofnafni    textanum er *jeg*, er ekki mælt með    kenna önnur pers nufofn fn   það skiptið. Kynna má fleiri pers nufofn fn þegar þau birtast   textunum.  eim er    bætt við auk þess sem hægt er    rifja upp pers nufofn fn sem búið er    læra. Mögulega má hafa þau sýnileg   vegg og b ta fleiri pers nufofn fnum við eftir því sem tíminn líður. Þegar þau eru orðin nægilega mörg má setja þau upp   myndr ent kerfi t.d. eftir persónu og tölum. *Jeg, du, vi ...*

Ekki er árangursríkt    vinna með marga mismunandi þætti m lfr  innar   sama tíma.

Ítarefni

[Dansk her og nu – grammatik og  velser](#)

[Grammatik](#)

Myndefni

Myndefni er sérstaklega hentugt til tungumálakennslu, þar sem myndir höfða til flestra nemenda og eru með til að vekja áhuga á efni. Nemendur átta sig yfirleitt á myndefni og eiga auðvelt með að setja sig inn í aðstæður tengdar því. Í dönskunámsefninu er mikið af myndefni sem styður við textana og er hentugt sem kveikja að texta bæði um innihald og orðaforða. Þá er einnig hægt að nota myndir sem hugmynd að munnlegum eða skriflegum verkefnum sem vinna má eftir lestur og þannig vera með til að festa orðaforðann í minni. Myndefni er fjölbreytt og myndir má finna víða. Þær gefa mikla möguleika til að auka fjölbreytni í kennsluaðferðum.

Myndefni er ætlað að

- hvetja, virkja og vekja áhuga nemenda.
- virkja bakgrunnsþekkingu nemenda.
- styðja við innihald texta.
- styðja við orðaforðatilkun.
- vera efni til munnlegrar og skriflegrar þjálfunar.
- auka fjölbreytni í kennsluháttum.

Hugmyndir að notkun myndefnis í tungumálakennslu

Þegar nemendur eiga að tala eða skrifa um mynd er gott að rifja upp/kynna orðaforða sem tengist myndinni, t.d. með hugarflæði. Nemendur nefna orð og kennari bætir e.t.v. við fleiri orðum. Gott er að skrifa ný orð á töflu þannig að þau verði sýnileg nemendum.

Ræðið um mynd

Kennari sýnir nemendum mynd og spyr þá spurninga. Nemendur svara á dönsku.

Dæmi:

- Hvað forestillar billedet?
- Hvað tror du teksten handler om?
- Hvað ser du på billedet? (Sig ord eller sætninger)
- Hvilket perspektiv er der? (Forgrund/baggrund, foran, bagved, ved siden af, under, ovenpå)
- Hvað tænkir du på, når du ser billedet?
- Kan billedet være fra Island? Hvorfor?/Hvorfor ikke?

Dansk fødselsdag

Hér er mikilvægt að sem flestir nemendur fái tækifæri til að segja eitthvað um myndina á dönsku.

Lýsið persónum (gætteleg)

Hægt er að nota þennan leik þegar fjalla á um fólk eða dýr, útlit þeirra og hegðun.

Paravinna. Nemendur skiptast á að lýsa persónu á mynd á dönsku. Fyrst lýsir annar einni persónu og hinn giskar á hver persónan er og síðan er skipt um hlutverk.

Dæmi:

- Beskriv en person på billedet.
- Hvordan ser hun/han ud?
- Hvilket tøj har hun/han på? Beskriv.
- Sidder hun/han eller står hun/han?
- Hvad laver hun/han?
- Hvad tror du hun/han siger eller tænker?

Beitið hugmyndafluginu (Hvad sker der?)

Para- eða hópverkefni.

Dæmi: Nemendur ræða saman á dönsku um:

- Hvad skete der 10 minutter før?
- Hvad vil der ske om 10 minutter?
- Pör/hópar gera grein fyrir niðurstöðum.

Þessar spurningar má nota um margar myndir.

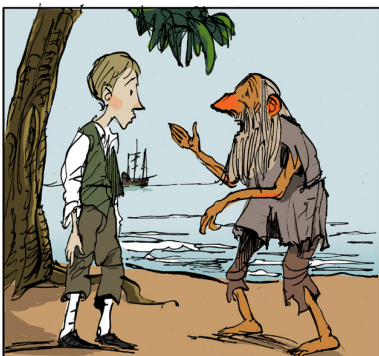

Semja samtal út frá mynd

Hægt er að semja samtöl við margar myndir, hvort sem er á milli fólks eða dýra. Það má t.d. gera með því að skrifa í tal- og hugsanablöðrur, í texta undir mynd eða í frjálsum samtali.

Nemendur vinna saman tveir og tveir. Gott er að setja lágmarks lengd af samtali t.d. 8 setningar hvor nemandi. Kennari bendir þeim á mynd eða þeir velja mynd til að ræða um.

Dæmi:

1. Mikilvægt er að rifja upp orð og orðasambönd sem tengd eru myndinni áður en vinna hefst.
2. Þörrin semja samtal út frá myndinni.
3. Nemendum skipt í 6-8 manna hópa þar sem hvert par sýnir hópnum samtalið sitt.
4. Hver hópur velur frumlegasta/skemmtilegasta samtalið.
5. Skemmtilegustu samtölin sýnd bekknum og þau jafnvel leiklesin.

Vangaveltur um mynd (Hvad siger billedet?)

Að horfa á eina mynd getur kallað fram ýmsar vangaveltur. Hvað er það sem myndin sýnir? Hvað er það sem hún sýnir ekki? Margar myndir geta kallað fram umræður.

1. Nemendur vinna í þörum eða litlum hópum.
2. Allir fá eins mynd.
3. Nemendur skoða myndina og koma sér saman um hvað þeir ætla að segja/skrifa.

Dæmi:

Í lokin getur kennari tekið stikkprufur eða nemendur segja frá myndinni.

- Hvað kan I se på billedet? Beskriv i detaljer.
- Hvem er børnene?
- Hvad skete der lige inden billedet blev taget?
- Hvad sker der om lidt?
- Hvem tog billedet?
- Hvor er billedet fra?
- Hvorfor blev billedet taget?

Hlutverkaleikur – Glæpurinn

Verkefnið hentar e.t.v. best nemendum sem eru lengra komnir. Auðvelt er að einfalda það fyrir yngri nemendur.

Markmiðið er að þjálfar ...

- orðaforða sem unnið hefur verið með
- munnlega færni
- spurnarorð
- athyglisgáfu

Atburður:

Glæpur hefur verið framinn og hlut verið stolið. Lögreglan er komin á staðinn og yfirheyrir vitnið.

1. Nemendur vinna saman í þörum.
2. Annar nemandinn er vitni og hinn er lögregla.
3. Lögreglan snýr baki í kennarann en vitnin snúa sér fram og horfa á kennarann.
4. Kennari sýnir vitnunum mynd af persónu sem er grunuð um glæp. Þau horfa á myndina í 10–15 sekúndur og mega skrifa stikkorð.
5. Nú eiga vitnin að lýsa þeim grunaða fyrir lögreglunni á dönsku. Lögreglan hlustar og spyr spurninga til að fá skýra mynd að glæpamanninum.

6. Þá sýnir kennarinn bekknum myndina og nemendur ræða niðurstöður.
Hvað var t.d. erfiðast?
7. Nemendur skipta um hlutverk og fá aðra mynd.

Verkefnið má útfæra á ýmsan hátt en þess þarf að gæta að nemendur þekki orðaforðann sem myndin sýnir til að eiga möguleika á að ræða um hana. Nýta má mynd úr námsefninu, þá er minni hætt á að nemendur kunni ekki orðaforðann sem þeir þurfa að nota til að lýsa persónunni eða hlutnum.

Útfærsla: Kennari sýnir vitnum mynd af nokkrum hlutum sem staðsettir eru á víð og dreif á blaði og þeir eiga að leggja þá á minnið og lýsa þeim fyrir lögreglunni.

Fleiri hugmyndir að verkefnum

- Búa til ör-leikpátt:
 1. Skrifa handrit að leikþætti út frá mynd.
 2. Taka leikþáttinn upp og senda kennara.
- Persóna/persónur á mynd segja frá sjálfri/sjálfum sér.
 1. Nemendur skrifa eins mörg orð og þeir geta út frá mynd á fimm mínútum og t.d. keppa um hver er með flest orð.
 2. Nemendur bera saman orðin í litlum hópum og skrifa niður orð sem þá vantaði.
- Nemendur fá 10–20 stök orð og búa til setningar úr eins mörgum orðum og þeir geta.
- Lýsa mynd fyrir öðrum – Paravinna.
 1. B heldur á mynd af persónu sem A hefur ekki séð og bregður sér í hlutverk hennar.
 2. A spyr B spurninga um persónuna, t.d.
 - Hvað hedder du?
 - Hvor gammel er du?
 - Hvað laver du?
 - Hvilket tøj har du på?
 - Hvilke interesser har du?
 - O.s.frv.
 3. B svarar spurningunum út frá myndinni.
 4. A reynir að lýsa persónunni í lokin eða jafnvel teikna mynd af henni.
 5. Nemendur skipta um hlutverk.
- Skrifa frumlegan titil við mynd.
- Vinna með tengsl milli mynda.
 - Dæmi – Tvær myndir:
 1. Kennari sýnir tvær ólíkar myndir, t.d. flugvél og kaffibolla.
 2. Nemendur vinna í pörum og finna tengsl milli þessara tveggja mynda.
 3. Þeir skrifa eða segja stutta sögu.
 4. Að lokum eru sögurnar sagðar eða lesnar upp.
- Nemendur segja frá mynd sem þeir hafa fundið á neti, í blaði eða hafa teiknað sjálfir.

Forrit til teiknimyndagerðar

Hér eru nokkrar tillögur að forritum sem hægt er að nýta í teiknimyndagerð og skrifa texta við. Forritin má nota í öllum tölvum:

- Fyrir byrjendur: [Stripcreator](#)
- Einfalt form: [Make beliefs comix](#)
- Einfalt form fyrir efstu bekk: [Pixton](#)
- Fyrir efstu bekk, ókeypis fyrsti mánuður: [Comic life](#)
- Einfalt í notkun fyrir efstu bekk: [Storyboard That](#)

Menningarlæsi

Mikilvægt er að tengsl danska tungumálsins og danskrar menningar endurspeglast í kennslunni. Námið þarf að veita nemendum sýn á hefðir, siði, menningu og þjóðfélag í Danmörku. Kynni af dægurmenningu og samskiptaháttum eru nauðsynleg eigi nemendur að ná góðum tökum á tungumálinu.

Mikilvægt er að gera menningu Danmerkur og annarra Norðurlanda sýnilega í kennslustofunni með því m.a. að nota efni sem fjallar á ólíkan hátt um málefni líðandi stundar. Með því að hengja upp menningartengd verkefni nemenda, og gera þau þannig sýnileg, er athygli vakin á menningu viðkomandi lands.

Menning hefur mismunandi birtingamyndir í daglegu lífi þjóðar t.d. í fjölskyldumynstri, skólaumhverfi, talsmáta, samskiptaháttum, frítíma, bókmenntum, söngvum og hefðum.

Með því að kynnast menningu annarra þjóða fá nemendur tækifæri til að víkka sjóndeildarhring sinn og þannig átta sig á hvað er líkt og ólíkt menningu Danmerkur/Norðurlanda og þeirra eigin.

Í námsefni til dönskukennslu sem gefið er út hjá Menntamálastofnun endurspeglarast dönsk menning mjög víða í textum, myndefni og verkefnum og er ætlað að vekja athygli og áhuga nemenda á danskri menningu.

„Tungumálið endurspeglar menninguna og menningin varpar ljósi á tungumálið.“

(Aðalnámskrá grunnskóla bls. 134).

Hugmyndir til menningarmiðlunar

Miðla má menningu á margvíslegan hátt, hér eru nokkrar tillögur:

- Kynnast danskri/norrænni tónlist.
- Horfa á danskar/norrænar kvikmyndir/stuttmyndir.
- Lesa fréttir og tímarit á vefmiðlum.
- Fylgjast með unglingamenningunni t.d. á vefmiðlum eða í kvikmyndum.
- Vinna þemaverkefni um danska og aðra norræna menningu.
- Hlusta á kynningar nemenda sem hafa búið í Danmörku eða á öðrum Norðurlöndum.
- Vera í samskiptum við danska nemendur á neti eða í nemendaskiptum.
- Taka þátt í samvinnuverkefni með nemendum í Danmörku.
- Fara með nemendur í Norræna húsið (þar sem því verður við komið).
- Benda nemendum á og ræða viðburði sem tengjast Danmörku á Íslandi.
- Kynna fyrir nemendum danska daga í ýmsum bæjarfélögum t.d. Stykkishólmi.
- Skoða hvað er í boði á dönskum dögum í ýmsum búðum, s.s. hvað er verið að selja?
- Kynna sér danskar og aðrar norrænar kvikmyndir og þætti í íslensku sjónvarpi.
- Kynna sér danskar/norrænar kvikmyndir og stuttmyndir í kvikmyndahúsum, tónleika og/eða aðrir listviðburði með norrænum listamönnum.
- Hér má sjá upplýsingar og fjölbreytt verkefni á öllum Norðurlandamálum:
 - [Norden i skolen](#)
 - [Norden](#)
 - [Nordiske sprogpiloter](#)
 - [Grannspraksundervisningen læreprojekt om København](#)

Tónlist

Flestir hafa gaman af að hlusta á tónlist. Með því að nota tónlist í tungumálakennslu má koma til móts við áhugasvið margra nemenda, vekja áhuga og auka við fjölbreytni í kennsluháttum. Tónlist hentar vel til að ná athygli nemenda og skapar góða stemningu. Hún er ein leið til að æfa sértækan hlustunarskilning, æfa framburð og hljómfall raddarinnar, kenna orðaforða og kynna menningu. Þá getur tónlist einnig gert nemendum auðveldara að muna orð og orðatiltæki og auka tilfinningu fyrir tungumálinu.

Það er þó varla hægt að læra erlent tungumál með því að hlusta eingöngu á tónlist en hún er góð til að vekja áhuga á tungumálinu. Í tónlistartextum hefur orðaröð stundum verið breytt og orð eru stundum afbökuð til að þau passi betur inn í textann eða rímið. Því er ekki hægt að ætlast til að nemendur skilji hvert orð í textum.

Auðvelt er að finna danska tónlist á netinu t.d. á *Spotify* og *Youtube* og á fleiri tónlistarveitum og textana má oftast finna á netinu. Erfiðast getur reynst að finna tónlist sem höfðar til nemenda og þar sem þeir skilja textann.

Þegar valið er lag til notkunar í kennslu þarf m.a. að hafa eftirfarandi í huga að ...

- textinn sé ekki of flókinn
- innihald textans taki mið af aldri markhópsins
- framburður sé sæmilega skýr
- endurtekningar (viðlag) heyrast við og við
- hraði lagsins sé ekki of mikill
- lagið hafi tengingu við orðaforða/þema sem búið er að vinna með

Verkefni tengd tónlist

Hér eru nokkrar hugmyndir að verkefnum sem tengjast söngtextum. Hægt er að velja úr hvort þau séu einstaklings-, para- eða hópaverkefni.

- Raða erindum, sem búið er að rugla, í rétta röð, á meðan hlustað er.
- Innfyllingarverkefni. Mælt er með að kennari skrifi orðin upp á töflu þar sem erfitt getur reynst nemendum að heyra orðin nákvæmlega og einbeita sér að réttritun.
- Myndum raðað eftir texta. Myndir má t.d. taka úr myndbandi sem fylgir laginu.
- Innihaldsspurningar á dönsku eða íslensku út frá laginu/textanum.
- Flokka orð eftir þemum.
- Flokka orð í orðablóm/hugarkort/vendikort. Velta fyrir sér um hvað textinn fjallar.
- Nemendur fá ljósrit af textabútum og reyna að setja textann rétt saman. Farið er yfir röðina með því að hlusta á lagið í lokin.
- Endursögn texta á dönsku.
- Semja nýjan texta við lag.
- Hlusta á lag, lesa texta og syngja með.
- Kennarinn les upp hluta úr lagi og nemendur skrifa upp eftir honum. Svo er hlustað á lagið á eftir.
- Hlusta á og/eða lesa eina línu í einu. Nemendur finna upp látbragð sem passar við hverja línu. Nemendur hlusta svo á allt lagið í einu og „leika“ það.
- Nemendur hlusta á tónlist og skrifa frjálst orð eða setningar sem koma upp í hugann meðan þeir hlustuðu. Ef til vill má svo vinna áfram með það sem nemendur skrifuðu niður.
- Nemendur gera tónlistarmyndband.
- Nemendur kynna sér danskan söngvara, hljómsveit eða lag sem þeir velja sér. Síðan kynna þeir afraksturinn fyrir bekknum.
- Nemendur kynna danskt lag eða brot úr lagi fyrir bekknum.
- Hópavinna. Hver hópur velur sér danska hljómsveit eða söngvara og kynnir sér. Annar hópur undirbýr viðtal við hópinn. Síðan er skipt um hlutverk.
- Nemendur búa til myndband með frumsömdu rappi á dönsku.

Kvikmyndir, þættir og annað lifandi myndefni

Kvikmyndir, stuttmyndir, þættir og auglýsingar eru góð viðbót við tungumálakennslu og geta ýtt undir áhuga nemenda á málinu fyrir margra hluta sakir. Slíkt efni má nota til að auka færni í menningarlæsi auk skilnings á fjölbreytileika talaðs máls og gera nemendum auðveldara að geta sér til um merkingu orða og setninga út frá samhengi, aðstæðum og látbragði. Í kvikmyndum og þáttum sjá nemendur og upplifa hið talaða mál í eðlilegu samhengi. Þær geta auk þess verið með til að auka jákvæðni nemenda gagnvart tungumálinu sem hægt er að nota sem hvatningu til tungumálanámsins. Með fjölbreyttum verkefnum má taka tillit til færni einstaklingsins. Lifandi myndir gefa mikla möguleika á þjálfun allra færniþátta með verkefnum sem taka mið af þeim.

Mikilvægt er að nemendur séu virkir og viti til hvers er ætlast af þeim við áhorf s.s. hvað þeir eigi að gera á undan sýningu, á meðan á henni stendur og hvaða verkefni þeir eigi að leysa að sýningu lokinni.

Undirtextar

Þegar sýndar eru kvikmyndir eða þættir er mikilvægt að taka mið af aldri og kunnáttu nemenda. Danskt talmál getur reynst nemendum erfitt einkum þegar þeir þurfa að einbeita sér lengi við að skilja eins og þegar sýndar eru heilar kvikmyndir. Nemendur þurfa að geta áttað sig nokkurn veginn á því sem persónurnar í myndinni segja annars er hætta á að þeir missi móðinn ef þeir skilja ekki samhengið. Mælt er með að hafa undirtextana á dönsku þannig að nemendur bæði sjá og heyra dönskuna og eiga þannig raunhæfan möguleika á að skilja það sem sagt er og bæta einnig færni sína í bæði hlustun og lestri.

Þegar valin er kvikmynd eða þáttur

Þegar kennari ákveður að sýna nemendum kvikmynd í fullri lengd eða styttri myndir og þætti þarf hann að hafa eftirfarandi í huga:

- Markmiðið með sýningu myndarinnar/þáttarins.
- Söguþráður/efni höfði til nemendahópsins.
- Nemandinn hafi nokkra bakgrunnsþekkingu um efnið.
- Nemandinn hafi möguleika á að setja sig inn í aðstæður.
- Orðaforði sé nokkuð við hæfi. Ekki of erfiður.
- Taka tillit til siðferðisviðmiða. Kvikmyndir og þættir með ofbeldi og grófu talmáli eiga ekki við.
- Efni áhugavert og spennandi.
- Er menningarmiðlun í myndinni/þættinum?
- Hvernig eiga nemendur að vinna með efnið?

Til að nemendur fái sem mest út úr áhorfinu er mikilvægt að kynna fyrir þeim efnið og að vinna verkefni fyrir áhorf. Nemendur þurfa að vera vel undirbúnir fyrir að horfa á myndina/þáttinn og gott er að þeir vinni verkefni fyrir áhorf með lykilorðaforða myndarinnar/þáttarins. Þá þurfa að vera verkefni með myndinni/þættinum en athuga þarf að hafa þau ekki svo flókin og fyrirferðarmikil að þau yfirskyggi ánægjuna við áhorfið. Gott getur verið að segja nemendum í örfáum orðum um hvað efnið fjallar þannig að þeir viti á hverju þeir eiga von.

Mælt er með að hafa verkefnin á dönsku til þess nemendur fái sem flest tækifæri til að vinna með tungumálið. Best er að nemendur sjái sömu orðin aftur og aftur og festi þau þannig frekar í minni.

Verkefni fyrir áhorf

Markmið með verkefnum fyrir áhorf er að:

- Kynna myndina/þáttinn.
- Vinna með fyrri þekkingu, reynslu og orðaforða nemenda sem nýtist þeim við áhorfið.
- Vekja eftirvæntingu.

Verkefni fyrir áhorf henta kannski ekki öll þegar unnið er með framhaldsþætti, því þar má ætla að hver þáttur sé byggður upp á svipaðan hátt og með sama þema.

Dæmi um verkefni fyrir áhorf:

- Ræða titil myndarinnar/þáttarins. Hvað þýðir titillinn? Um hvað ætli efnið fjalli? O.s.frv.
- Hvaða orð dettur nemendum í hug (á dönsku) þegar þeir heyra titilinn nefndan.
- Setja inn skjáskot úr myndinni/þættinum (e. screenshot). Nemendur skrifa niður öll dönsk orð sem þeim dettur í hug út frá skjáskotinu.
- Kennari útbýr verkefni með lykilorðum úr efninu. Nemendur leysa verkefnið þar sem þeir tengja saman íslensk og dönsk lykilorð.
- Kennari tekur saman nokkur skjáskot úr myndinni/þættinum og nemendur eiga að tengja dönsk orð við myndirnar (glósur).
- Áður en nemendur horfa er æskilegt að þeir skoði verkefnin sem þeir eiga að vinna á meðan þeir horfa til að vera viss um að allir viti fyrir fram hvað á að gera í verkefnunum.

Á meðan horft er

Þegar horft er á kvíkmynd/þátt reynir bæði á heyrnar- og sjónskyn. Það getur reynst erfitt fyrir marga nemendur að einbeita sér að því að leysa verkefni á meðan þeir eru að horfa. Þess vegna er mælt með að hafa verkefnin auðleyst og þannig að ekki þurfi að stoppa myndina/þáttinn á meðan nemendur leysa verkefnin. Innihaldi efnið margar persónur má hugsa sér að hver nemendahópur einbeiti sér að einni persónu í staðinn fyrir allar enda þurfa ekki allir nemendur að vinna sömu verkefnin.

Markmið með verkefnum meðan horft er að:

- Auðvelda nemendum að halda þræði og átta sig á innihaldinu.
- Viðhalda athygli nemenda.
- Beina athygli þeirra að aðalatriðum myndarinnar.
- Beina athygli nemenda að ákveðnum atriðum í myndinni.

Dæmi um verkefni með áhorfi:

Verkefnin geta bæði verið um það sem nemendur sjá og það sem þeir heyra. Mælt er með að þau séu á dönsku og að nemendur þurfi ekki að skrifa á meðan þeir horfa á myndina.

- Stuttar krossasurningar á dönsku.
- Tengja saman mynd (e. screenshot) og texta.
- Tengja saman persónur og lýsingar á athöfn.
- Nemendur raða nokkrum myndum úr myndinni/þættinum í þá röð sem þær koma fyrir.
- Nöfn úr myndinni/þættinum eru gefin upp og nemendur skrá nafn á hverja línu.

Hvem passer det om? Dæmi:

_____ hoppede over hegnet?

_____ råbte efter drengen som gik forbi?

- Kennari setur helstu atriði úr söguþræðinum upp í ruglaðri röð og nemendur merkja við í hvaða röð atriðin gerast.

Eftir áhorf

Markmið með verkefnum eftir áhorf er að nemendur ...

- festa orðaforða í minni
- fá tækifæri á að vinna á skapandi hátt með innihald myndarinnar/þáttarins
- fá tækifæri til að sýna skilning sinn á efninu
- beini athygli sinni að danskri menningu

Dæmi um verkefni eftir áhorf. Sumar hugmyndir henta vel í para- eða hópavinnu:

- Svara spurningum um söguþráðinn á dönsku.
- Segja frá einni persónu.
- Segja frá tengslum tveggja persóna.
- Gera stuttan leikþátt (1–2 mín.) um ákveðið atriði.
- Gera veggspjald með mynd og texta um ákveðið efni úr myndinni/þættinum.
- Gera skriflega/munnlega endursögn með stuðningi mynda úr efninu.
- Ræða um myndina/þáttinn t.d. í hópum og gera grein fyrir niðurstöðum.
- Skrifa einfalda umsögn um myndina/þáttinn.
- Setja sig í spor áhugaverðrar persónu. Hvað myndir þú/þið gera?
- Einn nemandi tekur viðtal við annan sem setur sig í spor persónu í myndinni/þættinum.
- Kennari spyr spurninga um efnið.
- Ræða menningarmun. Bera saman íslenska/danska menningu ef slíkt kemur fram í myndinni/þættinum.

Stuttmyndir

En kortfilm er en film mellem to busstoppesteder. (Poulsen 2005)

Margt mælir með að sýna nemendum stuttmyndir eða framhaldspætti frekar en heilar kvikmyndir.

Stuttmyndir eru eins og nafnið gefur til kynna stuttar útgáfur af kvikmyndum. Þær geta verið allt frá nokkrum mínútum til tæplega klukkutíma. Með því að nota stuttmynd sem er nokkrar mínútur geta nemendur horft tvisvar til þrisvar á myndina og geta þannig skilið vel það sem sagt er þar sem þeir fá tækifæri til að hlusta nokkrum sinnum.

Hentugt getur verið að nota stuttmyndir í dönskukennslu því að:

- Hægt er að horfa á myndina og vinna verkefni í t.d. einni eða tveimur samliggjandi kennslustundum.
- Söguþráður er oft einfaldur.
- Persónur eru oft fáar.

Mælt er með að vinna með stuttmyndir eins og kvikmyndir þ.e. fyrir – á meðan – eftir áhorf.

Danskar stuttmyndir má t.d. finna á:

[YouTube kortfilm](#)

Norrænar myndir:

[Norden i skolen](#)

Upplýsingar og verkefni er snerta stuttmyndagerð má finna hér:

[Lommefilm – Den kreative process og filmen som didaktiske værktøj](#)

Hér er dæmi um stutt og einfalt verkefni við stuttmynd af *Youtube* með *fyrir, meðan og eftir* verkefnum.

I bussen | [Hvem trykkede stop?](#)

• **Før du ser indslaget**

1. Sæt kryds ved det du ser på billedet:

☐ en gul farve	☐ en grøn farve	☐ et dæk	☐ en bus	☐ mennesker
☐ et stoppested	☐ en hund	☐ et skilt	☐ en cykel	☐ en cykelsti
☐ et løbehjul	☐ en mand trykker på knappen	☐ en pige sidder på en bænk		
☐ et tog	☐ en dør	☐ en chauffør	☐ et stort hus	☐ skyer

2. Skriv én sætning om billedet.

• **Mens du ser indslaget**

1. Sæt kryds ved det du ser.

- ☐ 1. Chaufføren er lyshåret.
- ☐ 2. Chaufføren smiler.
- ☐ 3. Damen som snakker har en hue på.
- ☐ 4. En mand i bussen råber højt.
- ☐ 5. Chaufføren peger på et skilt hvor der står stop.
- ☐ 6. Stopknappen er grøn.
- ☐ 7. Der sidder en mand i bussen, som har et rødt halstørklæde på.
- ☐ 8. Der sidder en mand i bussen, som har briller på.
- ☐ 9. Der er ingen børn i bussen.
- ☐ 10. Alle passagererne stiger af bussen.

2. Se indslaget igen. Hvad **hører** du? Sæt kryds.

1. Hvad er det første chaufføren siger?

☐ a. Vil vedkommende, som nu vil stige af bussen, gøre det?	☐ b. Sæt jer ned i bussen.
☐ c. Lad være med at tale så højt.	☐ d. Sluk for jeres mobiler.

2. Hvad siger damen med huen?

☐ a. Jeg skal skynde mig.	☐ b. Jeg skal flytte mig.
☐ c. Der er ingen som skal af bussen.	☐ d. Vil du skrue ned for radioen?

3. Hvad siger chaufføren om skiltet?

☐ a. Skiltet her viser hvad klokken er.	☐ b. Hvem kan se hvad der står på skiltet?
☐ c. Skiltet viser at nogen vil stå af.	☐ d. Kan I ikke læse hvad der står?

4. Hvem er den første chaufføren spørger om han/hun har trykket på knappen?

☐ a. Damen med huen.	☐ b. En pige.
☐ c. Manden med brillerne.	☐ d. En dreng.

5. Hvor skal den unge, mørkhårede mand hen?

☐ a. I skole.	☐ b. Til sin mormor.
☐ c. På arbejde.	☐ d. Til sin farmor.

6. Damen med huen vil at chaufføren kører videre. Hvad siger hun til ham?

☐ a. Jeg vil hjem nu.	☐ b. Det var mig som trykkede på knappen.
☐ c. Jeg skal skynde mig.	☐ d. Er du (dårlig)syg, chauffør?

7. Hvem siger "Du skal af"?

☐ a. Drengen.	☐ b. Den gamle mand.
☐ c. Damen med huen.	☐ d. Chaufføren.

8. Hvad er det sidste der bliver sagt i indslaget?

☐ a. Jeg står af.	☐ b. Undskyld.
☐ c. Gå nu.	☐ d. Ja.

- **Efter at du ser indslaget**

Hvordan endte indslaget?

Alle passagere _____.

_____.

Framhaldspættir á dönsku

Mikið er til af framhaldspáttum fyrir unglinga á ýmsum streymisveitum.

Þegar valdir eru framhaldspættir til sýninga fyrir nemendur þarf markmiðið að vera skýrt:

- Söguþráður/efni höfði til nemendahópsins.
- Nemandinn hafi nokkra bakgrunnsþekkingu um efnið.
- Nemandinn hafi möguleika á að setja sig inn í aðstæður.
- Orðaforði sé við hæfi. Ekki of erfiður.
- Taka tillit til siðferðisviðmiða. Þættir sem innihalda ofbeldi, kynlífssenur og gróft talmál eiga ekki við.
- Efni sé spennandi og áhugavert.
- Er menningarmiðlun í páttunum?
- Hvernig á að vinna með þættina?
- Hafa nemendur séð þættina áður t.d. á Netflix?
- Eru þættirnir svo margir að það tekur margar vikur að sýna þá alla?

Mælt er með að vinna verkefni með páttunum bæði á meðan og eftir áhorf en kannski henta ekki alltaf verkefni sem á að leysa fyrir áhorf, því að ætla má að hver páttur sé byggður upp á svipaðan hátt og með sama þema. Sjá dæmi um verkefni undir kaflanum [Þegar valin er kvikmynd eða páttur](#), bls. 71.

Að nota brot úr kvikmyndum og páttum

Að nota brot úr kvikmyndum, páttum eða netefni getur boðið upp á ýmsa möguleika varðandi tungumálanám. Þegar horft er á heilu myndirnar eða þættina er mælt með að kennari trufli sem minnst. Ef kennari vill nota myndefni til að vinna með ákveðin atriði varðandi tungumál eða menningu getur hann ákveðið að vinna einungis með myndbrot.

Tæknin gefur möguleika á að:

- Velja úr kafla eða klippur.
- Stöðva myndina og ræða ákveðin atriði.
- Raka hljóðið af myndinni og ræða hvað mögulega er verið að segja.
- Spila stutt atriði aftur og aftur til að skoða eitthvað nákvæmlega.
Á mynd er t.d. hægt að skoða:
 - svipbrigði
 - líkamstjáningu
 - samskipti
 - umhverfi

Mikilvægt er að kennari sé búinn að undirbúa svona vinnu vel, þar sem „tæknilegir erfiðleikar“ geta orðið til þess að kennari missi athygli og nemendur missa einbeitingu og áhuga.

Dæmi um verkefni:

- Ræða, túlka og setja sig í spor annarra (*Hvad ville du have gjort? Hvad kunne han/hun have gjort i stedet for? Har du oplevet noget lignende?*)
- Fara yfir málfar sem nemendur þekkja e.t.v. ekki fyrir.
- Að búa til hlutverkaleik úr myndskaiðinu eða því sem gerðist á undan/eftir.
- Horfa á myndskaið og skrifa og hanna frétt um atburðinn sem birtist á forsíðu dagblaðs daginn eftir.
- Taka upp fréttina eins og um fréttatíma væri að ræða.
- Skrifa bréf frá einni persónu í innslaginu til annarrar.
- Láta nemendur fylgjast með ákveðnum atriðum (ekki of mörgum í einu), t.d. tónlistinni: *Hvad fortæller musikken? Er den negativ, positiv, mørk, lys? Sker der snart noget dejligt eller forfærdeligt? Hvor er personerne? Hvad taler de om? Hvad beskriver de?*
- Nemendur geta svo snúið sér að næsta manni og rætt þau atriði sem þeir áttu að fylgjast sérstaklega með.
- Hljóðið er tekið af og kennari spyr: *Hvad tror du at personerne siger?*
- Horfa á t.d. stutta auglýsingu án hljóðs og nemendur skrifa handritið. Kennari stöðvar klippuna og spyr t.d. *Hvad er det næste der sker?* Nemendur ræða það og skrifa jafnvel sögu eða gera leikpátt. Það getur verið mjög skemmtilegt að spila auglýsinguna aftur og láta nemendur tala inn samkvæmt eigin handriti.
- Skipta nemendum í tvo hópa: A og B. A fær að horfa á myndskaið án hljóðs á meðan B horfir í hina áttina. A á svo að útskýra fyrir B hvað gerðist og svo skipta þeir um hlutverk.
- Hljóðið er tekið af og nemendur horfa á myndbrot með dönskum undirtexta. Brotið á að vera stutt. Nemendur horfa aftur og aftur á það og koma svo með tillögu um íslenska þýðingu. Ef íslenskur texti er í boði er hægt að sýna þeim hann eftir á og bera hann saman við þeirra útgáfu.

Kvíkmyndagerð/Stuttmyndagerð

Flestir nemendur hafa gaman af að búa til eigin stuttmynd í samvinnu við aðra nemendur. Margir nemendur hafa nýja tækni á valdi sínu og kunna að nýta sér þá möguleika sem símar og spjaldtölvur hafa til að taka upp kvíkmyndir.

Slík verkefni reyna á mismunandi færni nemenda, m.a. á kunnáttu í dönsku og sköpunargáfu. Nemendur þurfa þó líka að kunna á tæknina og hafa ber í huga að það eru alls ekki allir nemendur sem geta nýtt sér hana. Kennarar ættu að varast að verja of miklum tíma í tæknilegu hliðina, þar sem margir nemendur eru óvirkir á meðan. Ef til vill er best að skipta nemendum í hópa og gefa þeim mismunandi hlutverk, einhverjir semja handrit á meðan aðrir sjá um tæknilegu hliðina, einhver klippir o.s.frv.

Best er að beita kvíkmyndagerð í efstu bekkjum þar sem eldri nemendur hafa væntanlega náð nokkrum tókum á dönsku og hafa kunnáttu til að vinna við upptökur og klippingu. Hugsanlega geta yngri nemendur unnið að ýmsum myndrænum smáverkefnum í dönsku.

Dæmi um stuttmyndagerð:

En kortfilm – berømte mennesker

Nemendum er skipt í hópa, 3–4 í hverjum hóp. Gera má ráð fyrir að verkefnið taki 2–4 kennslustundir. Kennari útskýrir verkefnið fyrir nemendum og setur lengdarmörk á stuttmyndina, t.d. 4–5 mínútur. Nemendur skila kennara upptökunni fullkláraðri. Hér má sjá tillögu að vinnuferli.

Markmið:

- Nota orðaforða sem nemendur hafa unnið með í nýju samhengi.
- Vinna með nýjan orðaforða sem nemendur þurfa til að tjá sig í stuttmyndinni.
- Tala dönsku.
- Vinna með tungumálið á skapandi hátt.
- Þjálfra samvinnu.

Handritagerð

- Nemendur finna hugmynd. Kveikja getur verið atriði úr kvikmynd eða smásögu, brandari, auglýsing, frétt o.fl.
- Nemendur vinna saman að persónusköpun og velja sögusvið.
- Nemendur gera handrit af aðstæðum, tökustað og því sem hver á að segja.
- Hver nemandi á að segja að lágmarki 5 setningar.
- Nemendur skila handriti til kennara til samþykkis. Handritið má vera á íslensku þar sem nemendum getur reynst erfitt að lýsa aðstæðum á dönsku. Öll samtöl verða að vera á dönsku.
- Ef til vill getur þurft að setja nemendum skorður t.d. hversu löng myndin má vera.

Dæmi um námsmat: [En kortfilm – námsmat](#)

Námsmat

„Megintilgangur námsmats er að veita leiðbeinandi upplýsingar um námið, örva nemendur til framfara, meta þarfir á sérstakri aðstoð og fylgjast með hvernig nemendum tekst að mæta markmiðum sínum og aðalnámskrár.“ ([Menntastefna til 2030](#)). Samkvæmt aðalnámskrá eiga hæfniviðmiðin að vera grundvöllur að kennsluháttum og námsmatið á að taka mið af þeim. Matsleiðir eru margar og mismunandi en mikilvægt er að þær byggji á markmiðum kennslunnar hverju sinni og meti hæfni hvers og eins nemanda á leiðbeinandi hátt.

Námsmat er það ferli þegar kennarar meta stöðu nemenda sinna. Mikilvægt er að það sé fjölbreytt og taki mið af áherslum sem lagðar hafa verið á í náminu og kennslufyrirkomulagi. Nemendur þurfa að vita hvað lagt er til grundvallar námsmatsins hverju sinni, s.s. á hvaða verkefnum það byggir og því þurfa markmið og viðmið um árangur að vera skýr.

Námsmat getur verið leiðbeinandi fyrir kennara um hvernig skipuleggja á kennsluna og einnig hjálpar það nemandanum að gera sér grein fyrir sínum sterku og veiku hliðum. Þó á aðaláhersla ekki að vera á það sem nemandi kann ekki, heldur er mikilvægt að nemandi vinni einnig með það sem hann er góður í. Það ýtir undir gleði og sjálfstraust hans í náminu.

Mat á hæfni

Þegar meta á hæfni verður að taka tilliti til þess hve víðtækt matið þarf að vera og hvaða fjölbreyttu þættir geta legið til grundvallar.

- Forsenda matsins eru viðmið sem sett eru fram og öllum hlutaðeigandi ljós.
- Þátttaka nemenda í mati á eigin frammistöðu eða framförum er grundvallaratriði við mat sem leiðir til frekara náms og framfara.
- Námsmatsaðferðir geta verið fjölbreyttar en þurfa að vera í anda hæfniviðmiða aðalnámskrár grunnskóla.

Matskvarðar

Matskvarðar eru viðmið sem notuð eru til að leggja mat á verkefni nemenda. Notkun þeirra auðveldar kennurum yfirferð verkefna og veitir nemendum leiðbeinandi endurgjöf á vinnu sína. Gott er að láta nemendur fá matskvarðana í hendur áður en þeir fara af stað með verkefnin, þannig vita þeir hvernig vinna þeirra er metin og átta sig á hvað þeir þurfa að inna af hendi til að ljúka verkefninu á ásættanlegan hátt.

Tímafrekt getur verið að útbúa góða matskvarða en sú vinna getur bæði sparað kennurum tíma við yfirferð verkefna og verið nemendum góður stuðningur við að leysa þau. Til eru alls konar matskvarðar og gátlistar sem finna má á netinu og geta nýst vel við leiðsagnarmat.

Gátlistar eru góðir þegar ákveðin og afmörkuð atriði eru metin. Á listanum koma fram mikilvæg atriði sem nemendur þurfa að standa skil á og þegar þeir ljúka hverju og einu þeirra er hakað við að því sé lokið. Meta má hvort nemandi hafi staðið sig framúrskarandi vel, hafi náð hæfni, sé á góðri leið eða þarfnist þjálfunar. Dæmi um þætti sem einnig er hægt að meta eru:

þátttaka í tímum

- frumkvæði
- sjálfstæði
- sköpun
- samvinna

Einnig má hugsa sér að útbúa gátlista fyrir ákveðin verkefni t.d. ritunarverkefni, samskipta- og frásagnarverkefni o.s.frv.

Matslista er gott að hafa þegar frammistaða nemanda er metin um leið og athugun er skráð.

Leiðsagnarmat

Leiðsagnarmat er námsmat til að læra af. Það miðar að því að meta framfarir nemanda í þeim tilgangi að leiðbeina honum við það sem betur mætti fara við áframhaldandi nám. Eins getur leiðsagnarmat nýst kennara til að sjá hvernig hann getur gert kennsluna markvissari. Við leiðsagnarmat er fylgst með nemendum jafnt og þétt á námstímanum og þeim leiðbeint. Það er skipulagt sem hluti af námi hvers og eins og er æskilegt að það fari fram í kennslustundum. Nemandinn fær reglulega endurgjöf og ábendingar um stöðuna og það hvernig hann getur bætt sig (ráðgjöf og leiðsögn).

Leiðsagnarmatið þarf að byggja á raunhæfum gögnum um stöðu og framvindu náms. Því þarf matið að vera fjölbreytt og skráning þess stöðug og nemandi og kennari stöðugt virkir.

Í leiðsagnarmati felst að

- það er leiðbeinandi og skipulagt sem hluti af náminu.
- nemandi fær leiðsögn um námið og ábendingar um hvernig hann getur bætt sig.
- námsvitund nemanda er efld og þar með ábyrgð hans á eigin námi og sjálfstæði.
- nemandi kynnist aðferðum til þess að velta fyrir sér eigin námi, tekur þátt í gagnkvæmri endurgjöf með kennara sínum og gerir áætlanir um frekara nám út frá eigin forsendum.
- það er hvetjandi og uppbyggjandi fyrir nemandann.
- kennari fær niðurstöður til að bæta og ígrunda eigin kennslu; kennsluaðferðir, matsaðferðir, skráningu og upplýsingagjöf.

Endurgjöf

Endurgjöf er hluti af leiðsagnarmati og mikilvæg í þeim tilgangi að koma til skila til nemenda hvernig staða þeirra er hverju sinni. Gæta þarf þess að hún hafi hvetjandi áhrif á nemendur en ekki letjandi. Til þess að svo megi verða þarf endurgjöf kennara að vera skýr og nákvæm og henni þarf að skila til nemenda eins fljótt og auðið er. Annars má búast við að nemandi verði búinn að gleyma verkefninu og löngu farinn að hugsa um eitthvað annað. Mikilvægt er að endurgjöf miðist við frammistöðu nemenda við ákveðin verkefni en ekki almenna hæfni þeirra. Nemendur átta sig ekki alltaf á hvað endurgjöf er og stundum getur verið gott að kennarar ræði við nemendur sína um hvað hún er, hvers vegna hún er veitt og bendi þeim á þegar þeir eru að veita hana.

Markviss endurgjöf felst í skýrum námsmarkmiðum og upplýsingum til nemenda um til hvers er ætlast af þeim, hvernig þeim gengur námið og hvernig þeir geta nýtt hana við áframhaldandi nám. Mikilvægt er að endurgjöf sé skýr, skilvirk og uppbyggileg og birtist nemendum snemma í ferlinu.

Munnleg/skrifleg endurgjöf:

- auðveldar skilning nemenda á því í hverju góð frammistaða felst,
- veitir nemendum gagnlegar upplýsingar um námsframvindu,
- eflir áhuga og styrkir sjálfsmynd nemenda, ef hún er uppbyggileg.

Þegar rætt er við nemendur um endurgjöf má spyrja:

- Hvert var viðmiðið?
- Hvar ert þú stödd/staddur?
- Hvað ert þú ánægð/-ur með?
- Hvað þarft þú að bæta?
- Hvernig getur þú bætt þig?
- Hvað ætlar þú að gera næst?

Sjálfsmat og jafningjamat eru mikilvægir þættir í leiðsagnarmati en aðalatriðið er að nemendur skilji til hvers er ætlast af þeim. Sjálfsmat og jafningjamat byggist á þátttöku nemendanna sjálfra og ýtir undir að þeir tileinki sér uppbyggilega sjálfs gagnrýni og hjálpar þeim að bera ábyrgð á eigin námi. Gæta þarf þess að kenna nemendum til verka og hvernig þeir geta unnið matið sem best.

Þegar nemendur fá að meta frammistöðu sína og annarra er mælt með að matið sé hluti af heildar-einkunn/umsögn, annars er viðbúið að þeir sjái ekki tilganginn og taki matið ekki alvarlega. Nemendur þurfa þá að vera meðvitaðir um það frá upphafi. Kennarinn á þó alltaf síðasta orðið.

Sjálfsmat

Nemandi metur sjálfur hvernig honum gengur í náminu eða í ákveðnum verkþáttum. Sjálfsmat er til þess fallið að þjálfar nemandann í að meta eigið nám og auka skilning hans á því hvernig hann getur náð betri árangri og gert sér raunhæfar væntingar. Sjálfsmat virkar best þegar kennari hjálpar nemanda að lesa úr niðurstöðunum.

Dæmi um sjálfsmat:

Nemendur

- horfa til baka og íhuga það sem þeir voru að læra,
- taka saman efni sem sýnir það sem þeir hafa lært og skrifa um það umsögn,
- meta verkið með fyrir fram skilgreind viðmið (matsblað) og afla gagna sem sýna árangur,
- skrifa dagbók eða leiðarbók (logbog) um námið þar sem þeir gera t.d. vikulega grein fyrir hvernig hefur gengið. Best er að nota alltaf sömu fyrir fram ákveðnu spurningarnar til að auðvelda þeim verkið. Dæmi um spurningar fyrir leiðarbók:
 - Hvaða efni vann ég með í þessari viku?
 - Hvað gekk vel? Hvers vegna?
 - Hvað gekk ekki vel? Hvers vegna?
 - Hvað vil ég bæta og hvernig?

Hægt er að vinna með mismunandi sjálfsmat. Nemendur geta t.d. tekið munnlegt sjálfsmat í hljóð- eða myndbandsupptöku eða skrifað stutta eða langa texta. Tjái nemendur sig munnlega um stöðuna, æfast þeir um leið í að tjá sig á tungumálinu.

Gátlistar fyrir sjálfsmat geta bæði verið á dönsku og íslensku. Það eykur kunnáttu nemenda í tungumálinu ef þeir venjast því að vinna með þá í flestum þáttum námsins á dönsku. Þá mætti einnig hugsa sér að nemendur skrifi smá greinargerð eða taki upp á dönsku eftir að þeir hafa merkt við sín svör. Þannig hafa þeir orðaforða til að vinna með og þjálfast um leið í ritun og/eða frásögn.

Dæmi um sjálfsmatsgátlista sem lagðir eru fyrir t.d. einu sinni í viku eða á tveggja vikna fresti. Nemendur krossa við það sem á við um þá.

- ☐ Ég vann vel í öllum tímum
- ☐ Ég vann vel í sumum tímum
- ☐ Ég vann næstum ekkert í tímum

- ☐ Ég er ánægð/-ur með vikuna
- ☐ Ég er ekki nógu ánægð/-ur með vikuna
- ☐ Ég er óánægð/-ur með vikuna

- ☐ Ég hafði áhuga á næstum öllu sem ég vann við
- ☐ Ég var fremur áhugalaus
- ☐ Ég hafði næstum engan áhuga á náminu

- ☐ Ég reyndi alltaf að gera eins vel og ég gat
- ☐ Ég vandaði mig ekki alltaf
- ☐ Ég vandaði mig næstum því aldrei

- ☐ Ég hlustaði á það sem aðrir nemendur höfðu fram að færa
- ☐ Ég hlustaði lítið á það sem aðrir nemendur höfðu fram að færa
- ☐ Ég hlustaði ekkert

- ☐ Ég lagði mig fram um að svara á dönsku þar sem það átti við
- ☐ Ég lagði mig svolítið fram um að svara á dönsku
- ☐ Ég reyndi ekki að tala dönsku

Jafningjamat

Jafningjamat er námsmat þar sem nemendur og bekkjarfélagar meta verkefni og/eða vinnulag hvers annars með hliðsjón af þar til gerðu matsblaði með viðmiðum frá kennara. Það eykur skilning á námsmati og nemendur verða meðvitaðri um tengsl námsins og námsmatsins. Tilgangur jafningjamat er að nemendur hjálpi hver öðrum að gera betur og skiptist á skoðunum. Jafningjamat getur verið hvetjandi leið til að hjálpa nemendum að þróa og endurbæta nám sitt og það virkjar nemendur til vandaðrar og uppbyggilegrar gagnrýni.

Mælt er með að nemendur viti hvaða nemandi vann jafningjamatið t.d. með undirskrift. Þannig má ýta undir að þeir vandi sig við það sem þeir senda frá sér.

Verkmöppur (portfolio)

Verkmappa er safn verkefna sem nemandinn hefur unnið og sýnir framfarir, stöðu og árangur sem náðst hefur í náminu. Nemandi velur sjálfur það sem hann vill safna í verkmöppuna. Hæfniviðmiðin þurfa að koma fram með hverju verkefni en þar þarf að sjást að hann hafi náð hæfniviðmiðum sem liggja til grundvallar hverju verkefni sem hann velur að birta. Einnig getur nemandi safnað ýmsum öðrum gögnum í möppuna sem sýnir stöðu hans t.d. jafningjamat, sjálfsmat, umsagnir, matsblöð o.fl.

Á netinu má finna síður sem kynna rafrænar verkmöppur:

[Portfolio Metoden](#)

Vefsíður þar sem kennarar geta útbúið eigin mats- og gátlista:

[Rúbríkkur/matskvarðar](#) (e. rubrics)

[Hugmyndabanki fyrir mat á skólastarfi og námsmat](#)

[Skapandi skóli – handbók um fjölbreytta kennsluhætti](#)

Lokamat

Við lok verkefnis, áfanga eða við lok annar er hægt að leggja fyrir lokamat. Tilgangur þess er að sýna hvort nemandi hafi tileinkað sér ákveðin hæfniviðmið. Áhersla er á að meta þekkingu og skilning nemenda á námsefninu og hvernig þeim tekst að nýta sér þá þekkingu við ákveðin viðfangsefni. Lokamat þarf að endurspegla meginmarkmið, námsmarkmið, kennsluhætti og námsþætti sem kennarar leggja áherslu á. Ef námið er metið með hefðbundnu lokaprófi þarf að huga að öllum hæfniviðmiðunum, skriflegum og munnlegum.

Kennarar þurfa að setja skýrt fram hvaða hæfniviðmið liggja til grundvallar matinu. Kostur við lokamat er að hæfni nemandans er metin nákvæmlega eftir að ákveðnum áfanga hefur verið lokið en ókostur er að nemandinn fær ekki tækifæri til þess að bæta sig því matið er endanlegt. Þó þarf ekki svo að vera því lokamatið getur verið lagt til grundvallar námsskipulagi á nýju skólaári.

Ítarefni

[Fjölbreyttar leiðir í námsmati](#)

LESTRARAÐFERÐIR

Leitarlestur (e. scanning)	Yfirlitslestur (skimun, e. skimming)
Leitarlestri er fyrst og fremst beitt þegar lesandinn þarf að leita í texta að ákveðnum upplýsingum. Lesandinn fer hratt yfir textann í leit að sérstöku atriði eða efni. Ef það finnst þá staldrar hann við og grípur til annars lestrarlags.	Texti er lesinn hratt yfir til að fá yfirlit yfir innihald. Dæmi um slíkt er lauslegur lestur þar sem lesandinn áttar sig á aðalatriðum eins og t.d. hvar frásögnin gerist, hverjir gera hvað og hvenær.
Nákvæmnislestur	Hraðlestur
Nákvæmnislestri er beitt til að skilja texta nákvæmlega. Stundum þarf að þýða textann frá orði til orðs þegar draga þarf fram ákveðnar upplýsingar.	Hraðlestri er beitt við lengri texta þegar t.d. er um að ræða skáldsögu, smásögu og ljóð. Um er að ræða efni sem aðallega er til fróðleiks og skemmtunar. Einnig getur hraðlestur verið hluti af yfirlitslestri.

EN HISTORIERAMME

Skrifið stutta sögu eftir rammanum. Reynið að nota sem flest lýsingarorð.

Historien hedder:

Fortæl hvornår historien foregår* *foregår = gerist	
Beskriv* stedet hvor historien foregår *beskriv = lýstu	
Fortæl hvem historien handler om	
Beskriv hovedpersonen/-personerne	
Fortæl hvad hovedpersonen/-personerne laver	
Noget underligt, slemt, sørgeligt, fantastisk skete	
Beskriv hvad andre i historien gør	
Slutning	

FORTÆL NU ...

Vinnið saman í litlum hópum.
Kastið tening og segið hvert
öðru frá í 1–3 setningum
á dönsku.

START

om en sjov
tv serie du
har set.

om tre ting du
gjorde, inden du gik
i seng i går aftes.

om en app
du godt
kan lide.

hvilke
grøntsager
du spiste i går.

hvad der
kendetegner en god
ven eller en veninde.

hvad du kan
tænke dig
at spise
i aften.

om en
typisk
mandag.

om tøjet du
har på.

hvilke dyr
du bedst
kan li' og
hvorfor.

hvilke frugt
du spiste
i går.

hvilket dyr du ville vælge,
hvis du kunne få et
hvilket som helst dyr.

hvad du skal
lave næste
weekend.

om tre
sportsgrene
du aldrig har
prøvet.

hvad du oftest
spiser til
morgenmad.

hvilke tre
ting du
gerne vil
lære.

om den
bedste ferie
nogensinde.

hvad en
i din familie
laver lige nu.

om den bedste
gave du
kommer
i tanke om.

om et
spisested
du godt
kan li'.

hvad du ville
sælge hvis
du åbnede
en butik.

hvis du var en
superhelt hvilke
superkræfter du så
ville besidde.

om sidste
gang du
havde
fødselsdag.

om tre hovedstæder
du godt kan tænke
dig at besøge.

hvad du
vil lave i
din næste
ferie.

hvad vil være det første
du vil gøre når du kommer
hjem i dag.

SLUT

FORTÆL NU ...

Vinnið saman í litlum hópum
og útbúið ykkar eigið spil.
Kastið tening og segið hvert
öðru frá í 1–3 setningum
á dönsku.

START

SLUT

Megintilgangur tungumálanáms er að nemendur öðlist alhliða hæfni til að nota tungumálið sem lifandi verkfæri í fjölbreyttum tilgangi og við ólíkar aðstæður. Til að stuðla að því er mikilvægt að vera með fjölbreytta kennsluhætti sem eru hvetjandi og styðja við nemendur þannig að þeir eiga auðveldara með að ná þeim hæfniviðmiðum sem stefnt er að.

Markmið efnisins er að benda á leiðir til að vinna með fjölbreytta kennsluhætti og hvernig vinna má með m.a. kvikmyndir, þáttaraðir, myndefni og tónlist í kennslu.

Höfundur efnis er Erna Jessen.